

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY

**Konflikty regionální rockové scény s oficiální
kulturní politikou před rokem 1989**

Conflicts of regional rock scene with official cultural
politics before 1989

Diplomová práce

vypracovala: Anna Vlčková
vedoucí diplomové práce: Mgr. Martin Voříšek

České Budějovice
2007

Prohlašuji, že jsem přítomnou diplomovou práci napsala samostatně s využitím uvedené literatury a pramenů. Souhlasím s jejím použitím k další vědecké činnosti.

V Českých Budějovicích dne 27. dubna 2007.

Anna Vlčková

Tato práce z velké části vychází z informací poskytovaných pamětníky. Děkuji tímto za rozhovory pánům: Oldřichu Formanovi, Tomáši Hallovi, Milanu Kudrlemu, Milanu Pokristlovi, Jiřímu Perníkovi, Jiřímu Klimešovi, Atonínu Coufovi, Danielu Kovářovi a Miloslavu Trnkovi.

V neposlední řadě patří dík i vedoucímu této práce, Mgr. Martinu Voříškovi.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá konflikty regionální rockové scény s oficiální kulturní politikou před rokem 1989. Celý text lze zjednodušeně rozdělit na dva velké oddíly, přičemž první z nich zasazuje téma do širšího kontextu a druhý se pak zaměřuje přímo na problematiku českobudějovické rockové scény. V samém počátku práce se připomínají společensko-politické události v době vlády komunistického režimu v naší zemi. Další kapitoly přinášejí stručné seznámení s vývojem rockového hudebního stylu ve světě a následně také v Československu. Přitom jsou v textu uváděny příklady třecích ploch, jež vznikaly mezi oficiální kulturní politikou a rockovou hudbou, v celorepublikovém i regionálním měřítku. Další oddíl práce vychází z rozhovorů s pamětníky a přibližuje českobudějovickou rockovou scénu před rokem 1989. Jejím konkrétním konfliktům se státním aparátem se věnuje především poslední třetina práce. Jde o drobné nepříjemnosti, ale i o úřední zákazy rockových ansámblů, brutální zásah veřejné bezpečnosti proti účastníkům koncertu undergroundových skupin v Rudolfově roku 1974 a zinscenovaný soudní proces s hudebním nadšencem a organizátorem Jiřím Gansem. Zhodnocení výsledků celé práce je shrnuto v závěru.

Annotation

This graduation thesis deals with conflicts of regional rock scene with official cultural politics before 1989. The text consists of two large sections, whereas the first one discusses a broader background of the topic and the second one focuses on the problems of rock scene in České Budějovice. Social and political situation during communist regime is reminded at the beginning of dissertation. Following part brings information about development of rock music in the world and Czechoslovakia as well. Some conflicts of rock musicians with the official cultural politics are mentioned here as well, both in nationwide and regional context. The next chapters are based on interviews with witnesses and their recollections of rock scene in České Budějovice before 1989. The last third of the text pays attention to particular problems of this scene. There are mentioned not just minor difficulties, but also bans on music groups, brutal police attack against participants of underground music concert in Rudolfovo in 1974 and unfair law suit with Jiří Gans (local jazz and rock music devotee).

Obsah

Úvod	7
1. Společenská situace na našem území v letech 1948 - 1989	8
2. Nástin vývoje světové rockové hudby	13
2.1 O vývoji československé rockové hudby	18
3. K hudebnímu životu v Českých Budějovicích před rokem 1989	33
4. Českobudějovická rocková scéna	36
4.1 Přehled českobudějovických rockových skupin	40
4.2 Sinners	42
4.3 Satelit - Patent - Boule	43
4.4 Oceán	44
5. Konflikty rockové scény s oficiální kulturní politikou na území Českých Budějovic	46
5.1 Policejní zásah na koncertě v Rudolfově roku 1974	51
5.2 „Případ zrádce Jiřího Ganse“	59
Závěr	70
Literatura	71
Seznam příloh	73
Příloha	74

Úvod

Na tomto místě je vhodné objasnit pohnutky k volbě tématu následující diplomové práce. Lze totiž předpokládat, že se mezi klasicky hudebně vzdělanými odborníky najdou mnozí, kteří budou pochybovat o umělecké hodnotě populární hudby, tím spíš pak rockové produkce na regionální úrovni.

Rocková hudba může být, jako kterákoli lidská činnost, kvalitní i špatná. Tato práce nehodnotí českobudějovickou rockovou scénu v době totality z tohoto hlediska. Ostatně vytvořit si objektivní názor na základě dostupných, nejrůznějšími způsoby vzniklých nahrávek, je prakticky nemožné. Je nutné vycházet především z vyprávění pamětníků, kteří tehdejší dobu a hudbu prožívali pochopitelně zcela subjektivně. Dalšími zdroji informací jsou dobový i současný tisk, různé dokumenty a odborná literatura.

Proč tedy právě téma regionální rockové scény? Je nesmírně zajímavé a důležité zabývat se takovým fenoménem, který ovlivnil životy tolika mladých lidí. Každá generace má svůj směr, jímž se snaží vyhranit vůči těm předchozím, nebývá ale zvykem, aby takové postoje prokazatelně zneklidňovaly vládnoucí systém. Komunistický režim nemohl potřebovat svobodomyšlný životní styl rock and rollem ovlivněné mládeže. Přihlédneme-li ke všem krokům, které totalitní vláda podnikla ve strachu ze síly rockové hudby, musíme uznat potřebu se touto problematikou zabývat. Dalším důvodem oprávněnosti takového snažení je fakt, že se dosud tímto tématem zabývalo jen několik jedinců a svědkové tehdejších událostí ubývají.

Držíte v rukou pokus o přiblížení podmínek a atmosféry provozování rockové hudby na území Českých Budějovic před rokem 1989. Práce je přitom zaměřena na snahu tehdejšího režimu uvázat rocku uzdu.

1. Společenská situace na našem území v letech 1948 - 1989

Při snaze pochopit svět, nebo alespoň jeho jednotlivé části, se neustále setkáváme se vztahy příčiny a důsledku. Život se neodehrává ve vakuu. Ať studujeme děje vesmírné, přírodní, nebo činnosti lidské, nemůžeme ignorovat okolnosti zkoumaných jevů. Každé prostředí a každá doba má svá specifika. Řešit otázku, zda člověk tvoří dějiny, nebo dějiny tvoří člověka, této práci nepřísluší. Ambice tohoto textu jsou výrazně skromnější, nicméně i jeho téma vyžaduje zakotvení v době. Po obou světových válkách lidstvo vstoupilo do druhé poloviny století trochu pokřiveným krokem. Zaznamenat vzpomínky lidí, jejichž příběhy vycházely z podmínek této doby, je přinejmenším zajímavé a snad i přínosné. Život běžného občana závisel mimo jiné i na tom, kde se odehrával. Země zapojené ve druhé světové válce se po jejím skončení prakticky rozdělily na západní a východní blok. Rockovou scénu v demokratických zemích přirozeně formovaly tržní požadavky společnosti. V socialistických státech byl hudební provoz regulován naprosto jinými způsoby, a proto je na místě, v souvislosti s československou moderní populární hudbou, stručně připomenout zdejší politické zázemí.

Po 7. květnu 1945, kdy Německo konečně podepsalo bezpodmínečnou kapitulaci, se lidé radovali z míru a doufali v nové poměry, lepší než ty, které vedly ke druhé světové válce. Víra ve spravedlivější uspořádání společnosti byla charakteristická pro celoevropské veřejné mínění, nyní posunuté směrem doleva.

Válečné události silně poškodily československá města a hospodářství, znehodnotily měnu a navždy poznamenaly obyvatele, již pak často prahli po pomstě. Celkem 2 milióny Němců (v čísle nejsou zahrnuti ti, kteří sami uprchli) byly zbaveny československého občanství a odsunuty. Na základě dekretů prezidenta Edvarda Beneše z 24. října 1945 se znárodnily banky a klíčový průmysl, pozemková reforma převedla majetek Němců a kolaborantů do vlastnictví státu. Nastaly tak významné změny ve struktuře české společnosti. Zmizely její dva krajní póly: skupina bohatých a nejchudší vesnické vrstvy.

V květnu 1946 se konaly volby do Ústavodárného národního shromáždění, v nichž dosáhli komunisté 38% hlasů. Poválečný růst životní úrovně jen pokulhával za očekáváním obyvatel. Vnitropolitické i sociální napětí a s ním i vliv komunistů neustále rostl. Vyvrcholil pak v únoru 1948, kdy se v závodech utvořily ozbrojené lidové milice, komunisté hrozili generální stávkou a sovětská vláda dala jasně najevo, že stojí za

komunisty. Prezident Edvard Beneš podlehl tlaku a jmenoval novou vládu navrženou Klementem Gottwaldem. Tímto aktem byla nastolena komunistická diktatura trávající dalších 40 let.

V únoru dosáhla KSČ monopolu politické moci a různými způsoby potlačila nekomunistické strany, svobodu tisku a sdružování. V obcích a závodech se vytvořily tzv. akční výbory Národní fronty, které odstraňovaly aktivní činitele protikomunistických stran z pracovišť a z veřejných funkcí. Ve školním roce 1948 - 1949 bylo ze studia vyloučeno 20% vysokoškoláků, převážně z politických důvodů.¹ Vznikem ústavy 9. května skončilo Ústavodárné národní shromáždění svou činností a nový parlament byl zvolen na základě jednotné kandidátní listiny. Krátce po zmanipulovaných volbách Beneš abdikoval a 7. června 1948 na jeho místo nastoupil dosavadní předseda vlády, a hlavní iniciátor komunistického převratu, Klement Gottwald. KSČ zahájila masový nábor nových členů, který už postrádal prvek dobrovolnosti.

Někteří lidé ze středních vrstev se několikrát odhodlali k pokojným demonstracím, na něž státní moc reagovala tvrdou represí. Hned po únoru proběhla velká vlna emigrací. Pod dohledem sovětských poradců následovala řada procesů s údajnými špióny. Komunisté demonstrovali svoji moc útoky proti církvi a jejím představitelům, účastníkům zahraničního odboje a partyzánům. Netrvalo dlouho a následovalo, podle stalinovského vzoru, hledání nepřítele ve vlastních řadách. Tyto justiční vraždy měly z vedoucích pozic odstranit ty, kteří by mohli být schopni prosazovat vlastní politiku. Mnoho obyvatel věřilo v oprávněnost absurdních rozsudků a na schůzích v závodech podepisovalo rezoluce žádající nemilosrdný trest pro obviněné, již údajně zapříčinili všechny neúspěchy.

První dva roky po únorovém převratu životní úroveň stoupala. V lednu 1951 vývoj zlomil Stalinův pokyn z Kremlu, vyzývající země východního bloku k přípravě na válku. Studená válka přiměla Československo rozšířit těžký průmysl a vojenskou výrobu na úkor produkce spotřebního zboží a zemědělství. Vedení se rozhodlo řešit tento problém měnovou reformou spojenou se zrušením lístkového systému. Kolektivizované zemědělství bylo méně produktivní než před válkou. Komunistická

¹ většina informací vychází z publikace: HÁJEK, Miloš. RYŠÁNKOVÁ, Jarmila a kol. *Svět a Československo ve 20. století*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1990.

strana pomalu ztrácela na autoritě, dostávala se do izolace, cítila se ohrožena lidem i Stalinovými "rozmary".

V březnu 1953 zemřel Josif Vissarionovič Stalin a krátce po něm i Klement Gottwald. Prezidentem republiky byl zvolen Antonín Zápotocký a události ve světě přiměly nové vedení ke změně kursu. V SSSR se hlavní postavou na téhle cestě stal první tajemník ÚV KSSS Nikita Chruščov. Ten v únoru 1956 na dramatickém XX. sjezdu KSSS pronesl referát o Stalinově kultu osobnosti a odhalil falešnost obvinění, pro něž byly desetitisíce komunistů poslány na smrt.

Prvními kroky v procesu destalinizace v ČSR bylo upuštění od původních plánů pětiletky, omezení, případně zastavení, investic do těžkého průmyslu a zvýšení výroby spotřebního zboží. Podnikla se též řada kroků k překonání kritického stavu zemědělství. Poprvé byla omezena moc politické policie, avšak předešlé politické procesy nijak zpochybněny nebyly. Zápotocký v květnu 1954 požadoval regulérnější průběh voleb do národních výborů. První tajemník ÚV KSČ, Antonín Novotný, však dal na poslední chvíli pokyn ke zfalšování výsledků. Napětí mezi těmito osobnostmi se stále vyostřovalo. V roce 1956 se už projevovaly první výsledky změn po roce 1953: stabilizace politická i ekonomická, snížení cen potravin a spotřebního zboží. Atmosféra v Československu se uvolnila natolik, že bylo dokonce možné kritizovat nedostatky politického systému. V KSČ se zrodil opoziční proud, který postupně pronikal i do vedoucích struktur. Ovšem oficiální postoj k politickým procesům se změnil jen minimálně. Na jaře roku 1956 se zdvihla vlna kritiky, v níž sehrál významnou roli II. sjezd československých spisovatelů. Ten totiž upozornil na nutnost najít jinou cestu k socialismu, která by lépe odpovídala československým podmínkám.

Po smrti Antonína Zápotockého byl roku 1957 prezidentem ČSR zvolen dosavadní první tajemník KSČ, Antonín Novotný, který okamžitě zahájil boj proti tzv. revizionismu posledních dvou let.

O růstu výroby a životní úrovně ve druhé polovině padesátých let se nedalo pochybovat. Hospodářský růst však postrádal pevnější základy. Nová ústava v červenci 1960 konstatovala, že socialismus v Československu zvítězil, a změnila název státu na Československá socialistická republika. Poprvé zde byla zakotvena vedoucí role KSČ, celkově se však politické ovzduší zlepšilo, což se nejvýrazněji projevilo širokou amnestií politických vězňů.

Proces destalinizace pochopitelně otřásl autoritou vedení první poloviny 50. let. Ukázalo se, že nelze reformovat pouze ekonomiku a politickou strukturu nechat bez

zásahu. Parlament přijal nové zákoníky a nový trestní řád, který občanům zajišťoval větší ochranu proti případné policejní či soudní zvrůli. Tisk mohl publikovat články s kritickými názory a progresivními myšlenkami, které by ještě před několika lety byly zcela nepřijatelné. Většina společnosti se stále více vzdalovala od názorů vedoucí skupiny kolem Novotného. V roce 1967 byla již politická krize zřejmá. Napětí ve společnosti se zvýšilo. Vzniklé studentské demonstrace SNB brutálně rozehnala obušky.

5. ledna 1968 byl prvním tajemníkem KSČ zvolen Alexander Dubček, čímž začal proces označovaný jako "Pražské jaro". Došlo k obnovení svobody slova, vzniku různých spolků a výměně mnoha funkcionářů včetně prezidenta. Tím se 30. března 1968 stal Ludvík Svoboda. Rostoucí požadavky společnosti na další změny vedly k otázce, kde jsou hranice vstřícnosti KSČ a samozřejmě také trpělivosti SSSR. Na základě těchto obav vzniklo i prohlášení Dva tisíce slov, sepsané na popud čtyř vědců Ludvíkem Vaculíkem. Odpovědi se ČSSR dostalo v srpnu 1968, kdy tzv. socialismu s lidskou tváří učinil přítrž vstup vojsk Varšavské smlouvy. Rozhořčení obyvatelé se spontánně snažili bránit postupu cizí armády, ale vedení státu je brzy vyzývalo ke klidu. Následovala další vlna emigrace.

V nejbližších letech ještě dobíhala realizace některých reforem z předchozí dekády. Ve vedení strany pořád působili reformní komunisté, kteří nechtěli přitakat přítomnosti sovětských vojsk, ale od počátku 70. let docházelo (pod tlakem Brežněvova vedení) k procesu tzv. normalizace. Svobodnou atmosféru 60. let zlikvidovaly politické procesy, které se podobaly těm v 50. letech. Na vedoucí pozice už se tentokrát nedostávali nadšení komunisté z přesvědčení, ale cílevědomí pověřenci Sovětského svazu. Prvním tajemníkem se roku 1969 stal Gustáv Husák, jež v roce 1975 postoupil na místo prezidenta. Post předsedy vlády zastával od roku 1970 Lubomír Štrougal. Následující léta byla dobou strachu. Životní úroveň vlivem předchozích reforem zatím rostla, ale politická rezignace se podepsala na morálních hodnotách většiny obyvatel.

Proti neustálému útlaku se alternativním způsobem života bránila skupina disidentů. Přímo z jejich kruhu vyšlo označení "paralelní polis" charakterizující kulturu samostatně existující vedle té oficiální. Právě tato společnost iniciovala Chartu 77, která vznikla jako reakce na procesy se členy undergroundové hudební skupiny The Plastic People of the Universe a vyzývala státní orgány k dodržování lidských práv stanovených Pakty spojených národů. O chystaném dokumentu vědělo StB, a tak ještě dřív než se jeho text stačil skutečně rozšířit, reagoval státní aparát tzv. Antichartou. Aniž by komu bylo umožněno si Chartu přečíst, museli ji nejprve umělci, a postupně

i další občané, svým podpisem odsoudit. Signatáři Charty byli stíháni ve zinscenovaných procesech. Anticharta komunistům rozdělila obyvatele na poslušné a nebezpečné, což výsledně (trochu absurdně) zapříčinilo mírné uvolnění společenské situace.

V 80. letech hospodářský rozvoj Československa zaostával, ale život společnosti plynul bez větších zvrátů. Mnoho obyvatel se přizpůsobilo požadavkům režimu, kdo tak neučinil, byl mírnějším či tvrdším způsobem potrestán. V roce 1985 se v SSSR stal generálním tajemníkem ÚV KSSS Michail Sergejevič Gorbačov a jeho vedení vnášelo do celé východní Evropy volnější ovzduší. Sovětský svaz ztrácel svou moc a v evropských socialistických zemích postupně docházelo k politickým převratům. Ještě v roce 1988 policie brutálně potlačovala demonstrace československých občanů, ale již v listopadu následujícího roku bylo vedení státu zřejmé, že už si své pozice neudrží. Sametová revoluce se stala počátkem nového období v historii naší země, kterým už se tato práce nehodlá zabývat.

2. Nástin vývoje světové rockové hudby

Dříve než se vydáme poznávat českobudějovickou rockovou scénu, měli bychom se stručně seznámit s tím, co v této oblasti nabízel ostatní svět. Ve sféře moderní populární hudby není právě jednotná terminologie. Vlivem rychlého vývoje, ať už cestou syntézy či diferenciací, vznikají nejrůznější odnože jednotlivých stylů, a proto se jejich pojmenování užívá především k přiblížení charakteru konkrétní hudby. Novými hudebními tendencemi se dříve než hudební vědci zabývají publicisté. Průběžně vzniká jakýsi úzus chápání jednotlivých pojmů, který ovšem trpí zmiňovanou nesourodostí. Je tedy vhodné nastínit, jak se bude s klíčovými termíny pracovat v následujícím textu.

Tato práce se hodlá zabývat styly populární hudby, jež zastřešuje pojem rock. Pro objasnění významu daného slova citujeme z příslušného encyklopedického hesla Lubomíra Dorůžky: *”Rock, označení pro nový hudební typ, který nastoupil v pol. 50. let a podstatně proměnil hudební, spol. i organizační strukturu celé moderní populární hudby. Po hudební stránce je rock dalším projevem integračních tendencí uvnitř dnešní populární hudby a představuje směsici prvků rhythm & blues a country & western. (...) Hudební charakteristika: Ve své původní formě byl r. bělošskou adaptací hudebního výrazu, který vyzrál v černošském R&B. Jeho hlavním rysem byla komplexnost psychofyzického působení, při němž jednotlivé, byť zdánlivě jednoduché složky dosahovaly ve svém souhrnu maximálního účinku. Harmonie se omezovala téměř výlučně na dvanáctitaktové schéma blues, z něhož byla odvozována i jednoduchá, výrazná melodika krátkých, úryvkovitých zvolání. Stejně přehledná byla i rytmika, zdůrazňující v doprovodu silně akcentované sudé doby. Interpretační styl směřoval k expresivnímu, exaltovanému způsobu přednesu jak ve vokální složce, tak v poměrně krátkých a jednoduchých instrumentálních sólech. Podstatnou úlohu hrál však celkový zvukový charakter, umožňující účinnost všech těchto složek, i stoupající intenzita zvuku, umožněná elektrickou amplifikací.”*² Hudební charakter rocku se postupem času vyvíjel, komplikoval a zase oprostoval, ale alespoň některé ze zmíněných znaků zůstávaly. Jak jsme již naznačili, měnilo se i vnímání pojmů v této oblasti.

V souvislosti s prvopočátky rocku, jak je v 2. pol. 50. let představoval například Bill Haley, Little Richard a Elvis Presley, se v současnosti ustálilo užívání sousloví rock and roll (dále r’n’r). Se vstupem britské scény v 1. pol. 60. let se objevilo označení Beat,

² MATZNER, Antonín. POLEDŇÁK, Ivan. WASSERBERGER, Igor. a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby* (část věcná). 2. vyd. Praha: Supraphon, o. p., 1983. s. 329 -331.

keré se ujalo na Britských ostrovech a starém kontinentě. Příklonem k jednomu z kořenů r'n'r se zpětně změnilo i chápání černošského rhythm and blues. Tohoto pojmu se pak někdy užívalo ve zúženém smyslu právě pro charakterizaci hudby britské scény 60. let.

Chceme-li si zabývat českou rockovou scénou, nemůžeme zcela ignorovat podněty zvenčí, které ji, navzdory snahám státního aparátu o odříznutí Československa od západního světa, inspirovaly a formovaly.

Od konce druhé světové války se ve Spojených státech amerických díky hospodářskému rozkvětu dařilo i technickému rozvoji. Roku 1948 se objevila deska rychlosti 45 i 33, 3 otáček a rozvoj nahrávacích společností měl zpětně vliv na hudební provoz. V druhé polovině 40. let se rozpadla většina swingových orchestrů a do přízně spotřebitelů gramofonového průmyslu se dostávaly pěvecké osobnosti jako Frank Sinatra, Tony Bennet a Jo Staffordová. Jejich vzestup byl podporován poptávkou nové generace posluchačů, i nezbytnou propagační kampaní, a nastartoval první projevy masové hysterie, jaké pak známe z koncertů pozdějších rockových hvězd. Druhá světová válka zapříčinila velkou vlnu migrací i v rámci Spojených států, čímž vznikl prostor pro míšení kulturních vlivů. Setkalo se tak jižanské country & western (C&W) s černošským rhythm & blues (R&B) hraným především v severských průmyslových městech. Postavení "černé" hudby nebylo v této době právě příznivé. Jedním z prvních bílých zpěváků s černošsky expresivním projevem byl Johnny Ray.

Spojení C&W a R&B se poprvé výrazně objevilo u Billa Haleyho, který svým (až později pojmenovaným) r'n'r nasměroval vývoj populární hudby zbytku 20. století. Skutečným králem r'n'r se pro většinu lidí stal především Elvis Presley, jehož kariéra byla učebnicovou ukázkou výtěžků moderního hudebního průmyslu. Počet jeho Zlatých desek dosud nebyl, a s velkou pravděpodobností ani nebude, překonán.

Počátkem 60. let se ve Spojených státech objevil nový typ, často dívčích, skupin jako Shangri-Las či chlapecké Beach Boys, jež byly postaveny na vícehlasém zpěvu se zvukově bohatým doprovodem. Tento styl ale drasticky obrousil hrany původního r'n'r a postrádal jeho energii, což nevyhovovalo mnohým rockovým přívržencům.

Proto se jejich pozornost přesunula do Velké Británie, která (nikoli poprvé) sehrála roli "pěstitelské stanice, v níž se vlivy přenesené sem z USA rozvíjely za zvláště

příznivých podmínek”.³ Z počátku šlo o odezvu na americkou tvorbu, jako u Cliffa Richarda a jeho doprovodné skupiny The Shadows (původně The Drifters). Pak se ale v průmyslových centrech Anglie začaly objevovat kytarové kapely vycházející z velkoměstské, sociálně níže postavené, mládeže. Skupiny jako Beatles, Rolling Stones, Yardbirds, Manfred Mann, Animals či The Who se brzy dopracovaly k osobitému stylu vlastních písní, jimiž uchvátily postupně celý svět. Zmiňované ansámby vycházely z černošského R&B, jak je znaly například v podání Chucka Berryho. Na naprostý vrchol moderní populární hudby se dostali především Beatles, kteří dokázali ve svých, běžná formální kliše bourajících, poetických písních vhodně zapojovat neotřelé (i modální) postupy a vše provádět s lehkostí a nadšením. Ve stejné době se vypracovávala řada instrumentalistů, kteří se později osamostatnili (kytaristé Eric Clapton, John McLaughlin, varhaník George Fame).

Ve druhé polovině 60. let se celý hudební svět začal přiklánět k posluchačsky náročnějšímu rocku využívajícímu prvků jazzových improvizací. Vznikala seskupení vynikajících instrumentálních sólistů, jakými byli The Cream, The Traffic. Současně se stále více užívalo elektronických nástrojů, triků, světelných show, možností výtvarného a scénického umění. Skupiny jako Pink Floyd či Soft Machine si dávaly záležet na velkoleposti svých koncertů.

Vedle megashow se rozvíjel folk rock, jak jej známe v podání The Byrds, Boba Dylana, Paula Simona a Arta Garfunkela, kteří si vystačili bez velkých efektů a vyjadřovali pacifistické myšlenky vlastní hnutí Hippies. V rockové hudbě se poprvé objevil prvek sociální kritiky. Manifestem odporu ke konzumní společnosti a zbytečnému válčení byl roku 1969 festival ve Woodstocku. Jeho účastníci mohli obdivovat třeba emotivní zpěv charismatické Janis Joplin či bravurního kytaristu Jimiho Hendrixe.

Koncem 60. let získaly na oblibě britské bluesové skupiny (Savoy Brown, Jethro Tull), které předznamenaly blížící se vlnu hard rocku (Led Zeppelin, Deep Purple, Black Sabbath).

V polovině sedmého desetiletí přinesl změnu ve vývoji populární hudby vstup disca (Blondie, Bee Gees, Abba, Boney M), jež se narodil od rocku nijak nebouřilo proti společnosti, byl postavený na tanečnosti a zábavnosti. Hudba se na diskotékách

³ MATZNER, Antonín. POLEDŇÁK, Ivan. WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby* (část věcná). 2. vyd. Praha: Supraphon, o. p., 1983. heslo Moderní populární hudba. s. 246.

reprodukovala výhradně z nahrávek, záznamy využívaly vymožeností elektroniky. Discem určená móda si libovala v blýskavých a relativně erotických oděvech, barevností se nechala inspirovat hudebníky z Jamajky (např. Bobem Marleyem, interpretem stylu reggae).

Zcela mimo tento taneční proud si vedoucí postavení udržovaly hudební osobnosti známé už z 60. let. Většina z nich se vypracovávala k bravurní technice a nechávala se ovlivnit černošskými kořeny rocku. Příkladem černého zpěváka, který se dostal do přízně bílého publika, byl Michael Jackson. 60. léta ale přece jen pro rock znamenala zlatý věk, jak o tom svědčila pozdější obliba nahrávek z té doby. Art-rockové a hard-rockové koncerty ansámbľů typu Yes, Genesis, Jethro Tull, Queen, Pink Floyd se pořádaly už výhradně na obřích stadiónech za využití rafinovaných jevištních efektů. Zrychlením hard rocku vznikl tvrdý heavy metal (Kiss, Aerosmith, Scorpions, Iron Maiden). Nová generace amatérských hudebníků neměla chuť ani zkušenosti, aby se srovnávala se stále komplikovanějším stylem svých předchůdců. Musela přijít změna.

Tu přinesl britský punk rock reprezentovaný kapelami Sex Pistols, Slits, které prošlapaly cestu mladé generaci souhrnně označované jako "New wave" ("Nová vlna"). Punk znamenal návrat k původní živelnosti, rytmické útočnosti a prostotě. Přívrženci nové vlny se distancovali od establishmentu, vymezovali se extravagantními účesy (číry) a celkově "hrozivou" úpravou zevnějšku. Těžko by se ale punk stal generačním manifestem, kdyby změnu nevítal a nepodporoval obchod s gramofonovými deskami i hudebními nástroji.

Stálý rozvoj sdělovací techniky a rozšíření satelitního vysílání umožnilo v 80. letech existenci výhradně hudební americké televizní stanice MTV. Ta byla nutně spojená s fenoménem hudebních videoklipů, které se staly hlavním způsobem propagace nejen popových hvězd. Mnohdy ani nezáleželo na hudebních kvalitách tolik, jako na strategicky volené vizuální image. Změnily se i hudební nosiče, vinylové desky byly nahrazeny kazetami a kompaktními disky.

Novým prvkem ve světové populární hudbě bylo tzv. house music a techno, postavené na rostoucím vývoji techniky a kybernetiky. Jde o taneční styly plné industriálních zvuků, s nimiž pracují diskžokejové vybavení bohatou zvukovou aparaturou.

Najít společné tendence většího množství rockových muzikantů je čím dál obtížnější. Charakteristické pro další vývoj populární hudby je snad jen míšení jednotlivých proudů a zároveň jejich větvení na nespočetné množství jemně odlišných

variant (heavy metal, black m., thrash m., white m., soft m., speed m. atd.). Od počátku dekády se jako protiváha punku objevily romantizující tendence a příklon k popu. Na žebříčcích hitparád figurovala jména Madonny, Michaela Jacksona, Tiny Turner, Bon Joviho, George Michaela, Micka Jaggera, skupiny U2, Pet shop Boys, Duran Duran a dalších. Vedle toho si stále udržovaly popularitu umělecky zdatné osobnosti z předchozích desetiletí (Eric Clapton, Van Morrison, Bob Dylan, Diana Ross...).

2.1 O vývoji československé rockové hudby

V socialistickém Československu měli hudebníci naprosto nesrovnatelné podmínky. Výše zmiňované kulturně politické události určovaly podobu poválečného hudebního provozu. Únorem 1948 vyvrcholil rostoucí vliv KSČ a nová vláda od umění očekávala především plnění agitační a výchovné funkce. Následující kapitola by měla nastínit vývoj československé rockové scény a záměry oficiální kulturní politiky, v jejímž systému musely hudební skupiny existovat. Mezi rockem a státním aparátem docházelo v celostátním i regionálním měřítku k různým konfliktům. Jejich příklady tedy logicky prolínají výklad o historii naší rockové hudby.

Už roku 1945 byly znárodněny gramofonové a filmové společnosti, po roce 1948 přešla do rukou státu všechna soukromá nakladatelství a agentury. Roku 1949 byl založen Svaz československých skladatelů (SČS) s tiskovým orgánem Hudební rozhledy, další částí organizační struktury byl Český hudební fond a Ochranný svaz autorský. Zůstala jediná hudební agentura, která od roku 1958 fungovala pod názvem Pragokonzert. Organizace hudebního života se přesunula z iniciativy dobrovolníků na státní zařízení, zlikvidovanou spolkovou činnost měly nahradit závodní kluby. Vládnoucí strana získala moc nad veškerou hudební produkcí, čehož využívala k diktátu podoby umění. Hlavní tvůrčí metodou měl být ve všech uměleckých odvětvích socialistický realizmus formulovaný Andrejem Alexandrovičem Ždanovem v SSSR. Požadavkem angažovanosti a lidovosti se došlo k prosazování nové tvorby budovatelských sborových písní a folkloru (či pseudofolkloru), často v podání dechových orchestrů. V srpnu 1957 se v Rudém právu, Ústředním orgánu Komunistické strany Československa, psalo: *”Novým písním a skladbám je nutno cestu k posluchači a do hudebních těles, do repertoáru zpěváků probojovávat. Klíčovou posici v tomto boji mají estrády, televise a především rozhlas.”*⁴

Větší oblibě publika se ale těšil již domestikovaný swing, jenž byli ideologové ochotni tolerovat až od druhé poloviny padesátých let. Milovníci jazzu našli záštitu v roce 1956 pod n. p. Gramofonové závody v Kruhu jazzové a moderní taneční hudby. Státní orgány v této době věnovaly populární hudbě čím dál více pozornosti, což se projevilo vznikem Ústředí lidové tvořivosti (s tiskovým orgánem Lidová tvořivost) a od roku 1958 každoroční soutěží Hledáme písničku pro všední den. Soutěže lidové

⁴ HAVLÍČEK, Dušan. *Píseň a hudba našich dnů*. Rudé právo, Ústřední orgán komunistické strany Československa, roč. XXXVII (1957)/ č. 222. s. 2.

umělecké tvořivosti nesměly chybět v žádném městě, jejich podobu a obsah předepisovaly vyhlášky ministerstva školství a kultury: *”Důležitým činitelem pro masový rozvoj lidové umělecké tvořivosti, zejména mezi mládeží, pro ovlivnění repertoáru a ideově umělecké úrovně souborů a kroužků a pro úzké sepětí lidové umělecké tvořivosti se životem lidu jsou soutěže. (...) Náplní, ideovým zaměřením i organizačním uzpůsobením budou soutěže vycházet z bezprostředního nástupu do třetího pětiletého plánu, kterým bude dovršena socialistická výstavba v naší vlasti a z významných událostí, zejména z oslav 40. výročí založení Komunistické strany Československa.”*⁵

Jinou představu než kulturní úřady měli o populární hudbě mladí lidé. Při poslechu vysílání zahraničního rozhlasu mnozí poznávali uchvacující r'n'r. Nabízí se otázka, z jakého důvodu oficiální kulturní politika rockovou hudbu odmítala a všemi dostupnými prostředky potírala. Skutečně má hudba moc ovlivňovat davy lidí a ohrožovat tím i státní zřízení? Touto myšlenkou se už ve 4. st. př. n. l. nezabýval nikdo menší než filosof Platón: *”Je třeba uvarovat se zavádění nového druhu hudby. Neboť nikde se nezmění způsoby hudby, aniž tím budou otržeseny nejdůležitější zákony státu.”*⁶ Ačkoli Platón nepatřil mezi filozofické vzory komunistické ideologie, v oblasti regulování kultury se novodobí zákonodárci podobnými názory inspirovali. Socialistickým ideologům nevadily změkčilé tóniny, ale syrový spontánní projev emocí, který se příliš často rozcházel s požadovaným optimismem a oblast původu rockové hudby. Výstřední rockoví hudebníci, ani jejich obdivovatelé, nezapadali svým chováním a zjevem do představy kolektivu budovatelů socialismu.

Jedním z výsledků politického tlaku v českém prostředí byla notná neprůhlednost pojmosloví v oblasti rocku. Pořadatelé se brzy začali obávat skandálů spojených s americkým, úpadkovým r'n'r, ale poptávka po hudbě plné energie si vyžádala své. Tak přišel twist, nový tanec, který nemohl chybět na žádném dobrém plese a zavrhanému r'n'r se v mnohém podobal. Ani toto označení nezůstalo dlouho bez poskvrny, ale ujalo se krycí jméno Big Beat. O jeho historii psal Pavel Sedláček a Jaromír Tůma v Melodii roku 1967: *“Bylo to v roce 1961, kdy první záchvěv rock'n'rollové vlny, již předtím otrásající Evropou, zasáhl také její srdeční krajinu. Tak i u nás začaly vznikat orchestry, které si R+R dávaly nejen do znaku, ale i do názvu. To*

⁵ *Soutěže lidové umělecké tvořivosti v období 1960/61.* Č. j. 29.716/60-V/1. Věstník MŠK. 20. 7. 1960. seš. 23. s. 243.

⁶ LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. 1. vyd. Praha: Torst, 2001. s. 5.

však neměly dělat - pro mnohé totiž nebylo vhodnějšího slova, které by lépe charakterizovalo 'americký způsob života' a tak skupiny tohoto jména byly houfně likvidovány. Co kdyby se však vymyslel nějaký jiný, méně 'provokující' název? Dvěma zpěvákům jedné z těchto skupin padl do oka titul úspěšného hitu Fast Domina 'The Big Beat' - a první 'big-beatová' skupina byla na světě. S postupem času nabývala tato hudba na legalitě, slova big beat přejímaly do názvu skupiny další a zmínění zpěváci [Pavel Sedláček a Petr Kaplan] stále častěji a častěji museli odpovídat na otázky, co to vlastně 'big-beat' znamená. To je přece ta hudba, kterou hrajeme - trpělivě vysvětlovali, aniž by ovšem tušili, jaké následky tato mystifikace zavíní. (...) Proto tedy: pryč s big-beatem!"⁷ Pojem big-beat, počeštěný na bigbít, už mezi našimi hudebníky zakotvil. Odborné publikace ale pracují s adekvátnějším mezinárodním termínem rock. Laičtí autoři dnes tohoto slova s oblibou užívají k jazykovým hříčkám typu: "Nárock na rock", "Rockování o rocku", "O rocku prorocky" atd. V této práci jsou termíny rock a bigbít chápány v souvislosti s československou hudbou jako synonymické.

První čeští rockoví hudebníci získávali většinu repertoáru zmiňovaným poslechem nočního vysílání zahraničního rozhlasu, jakým bylo například rádio Luxembourg. Amatérsky vyráběné přístroje dokonce umožňovaly pořizovat z rádia notně šustící nahrávky. Proč se r'n'r nehrál v českém rozhlasu, vystihuje dopis posluchače: "A nyní k zařazování big beatu do vysílání: nepokládáme tento směr za dosti progresivní, a proto se jej nesnažíme propagovat. Se soudružským pozdravem Dalibor Basler, redakce malých hudebních žánrů, Československý rozhlas Praha."⁸ Takové stanovisko nebylo ničím neobvyklým. Dnes už vyvolává úsměv například příspěvek Mirka Krauskopfa s titulkem *Rock and Roll je poražen* v Budějovickém kulturním kalendáři pro červenec - srpen 1957. "Před časem proběhla našimi novinami zpráva o bláznivém tanečním moru, který zachvátil celý západní svět. Následky tohoto stylu taneční hudby byly opravdu demoralisující, že se jimi musily zabývat i soudy, když mládež nejen tančila na ulicích velkoměst, ale i vytloukala koncertní sály (jako v Kodani), kradla auta, o mravnostních deliktech ani nemluvě. To ovšem nevadilo filmovým producentům a hudebním nakladatelům, a tak tento jed řádil a plnil jejich kapsy. Odchodem hlavní hvězdy tohoto bláznění Elvise Presleye do vojenské služby zůstala mezera, kterou zaplnil nový muž, který právě tak splňuje požadavky hudebních nakladatelů..." Tím mužem byl Harry Belafonte propagující styl Calypso. Dnes už víme, jak se autor mýlil,

⁷ SEDLÁČEK, Pavel. TŮMA, Jaromír. *Pryč s big-beatem!*. Melodie. roč. V (1967)/ č. 7. s. 147.

⁸ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966. s. 118.

když psal *"...proto Rock and Roll je mrtev - ať žije Calypso!..."* A čím si černošský zpěvák zasloužil takovou přízeň? *"...Zvlášť oblíbená je píseň Day-O, pracovní píseň černochů, nakládajících v noci banány na loď, v níž Belafonte vyzpíval únavu těžce pracujících černých dělníků a jejich touhu po odpočinku, který přichází se dnem (day)..."*⁹ Těžce pracující dělník, to byla tehdy slova skloňovaná ve všech pádech, jakési zaklínadlo totalitního režimu.

Rock'n'roll k nám tedy i přes výhrady ideologů pronikl a v samých počátcích dostával prostor v pražské vinárně Reduta. Zde se scházela společnost, jejíž členové se stali zakladateli oblíbených malých divadel, jakými byl Semafor a později Rokoko. V Redutě slyšeli českou verzi Rock Around the Clock od Billa Haleyho v podání zdejšího Akord clubu. Obyvatelé Československa mohli tuto legendární r'n'r píseň znát z filmu Džungle před tabulí. Právě tady bychom našli úplně první semínka bigbítu na našem území. Od roku 1959 v Redutě hrával i Pavel Bobek s Jiřím Laurentem pod názvem Parallax. Dnes je prakticky nemožné s jistotou říci, která domácí skupina se jako první věnovala výhradně r'n'r. Podle autorů knihy Bigbít to byl pravděpodobně Samuel's Band, jenž vznikl někdy kolem roku 1958 na poděbradské fakultě.

Počátkem 60. let se i v Československu s rockovými skupinami doslova roztrhl pytel. Ostatně lidská potřeba amatérského muzicírování nebyla historicky ničím novým. Nyní stačilo pár kytar, bicí, čtyři akordy, trocha neumělé angličtiny a mohlo se hrát. Většina takových kapel stejně rychle jako vznikla i zanikla. Ty výraznější se ale vypracovávaly a pokoušely se o vlastní repertoár. Nová skupina spotřebitelů, jejichž věková hranice se významně posunula směrem dolů, přijala rock jako svůj generační manifest. První pokusy organizátorů rockových koncertů končily soudním stíháním i vězněním, ale státní aparát za čas pochopil, že zákazy jen přidávají rocku na atraktivitě. Pokusil se tedy dostat nově vznikající kytarové skupiny pod kontrolu prostřednictvím metodických seminářů, přehrávek, dozorem provozovatelů a pořadatelů hudebních akcí.

Již v době před vznikem prvních kytarových skupin byla všechna hudební tělesa povinna si zajistit zřizovatele, jímž mohla být jakákoli socialistická organizace či podnik (Pragokonzert, hasiči, zahrádkáři, Socialistický svaz mládeže - SSM, Okresní kulturní středisko - OKS, ...). Nejčastějšími zřizovateli byly podniky, v nichž někteří

⁹ KRAUSKOPF, Mirek. *Rock and Roll je poražen*. Budějovický kulturní kalendář. červenec - srpen 1957. s. 20 - 21.

z muzikantů pracovali, nebo měli přátelský či příbuzenský vztah k někomu z jeho vedení. Zřizovatel ručil za ideovou čistotu skupiny a pakliže se ona nebo její posluchači jakkoli prohřešili, hrozilo organizaci odnětí možnosti stát se znovu zřizovatelem. Právě zřizovatelé mnohdy pomáhali i s hledáním zkušebny. Zvuk elektrických kytar nikdy nebyl ideálním prostředkem k budování dobrých sousedských vztahů, a tak se rockové skupiny uchýlovaly do sklepů, garáží, stodol, skladišť a jiných prostor vzdálených od ostatních obyvatel.

Hudební soubory mohly legálně fungovat jako profesionální, nebo amatérské. Ty měly možnost aspirovat na statut lidoví hudebníci, či tvůrci zájmově umělecké činnosti. Pro zařazení do poslední kategorie stačilo jen získat zřizovatele. Tvůrci zájmově umělecké činnosti neměli nárok na honorář, ale bylo jim propláceno cestovné. Díky relativní svobodě získal tento status na popularitě hlavně začátkem 80. let, což následně podnítilo jeho praktické zrušení.

Ostatní amatérští a profesionální hudebníci se museli přihlásit k přehrávkám, které se obvykle konaly dvakrát ročně. Muzikanti je mohli podstoupit společně jako skupina, ale to jim znemožnilo jakékoli personální změny. Dalším způsobem bylo získání osvědčení osobního, s nímž bylo možné legálně hrát i v jiných skupinách, pakliže byla ta původní z nějakého důvodu zrušena. U přehrávek se ke kontrole předkládal repertoár (minimálně 20 písní včetně textů), zahrály se vybrané písně, někdy se musela provést i komisi zadaná píseň lidová. V komisi zasedalo přibližně pět až osm funkcionářů a hudebníků (např. učitelů LŠU), kteří procentuálně ohodnotili výkon skupiny. Individuální přístupy jednotlivých členů komise se často lišily. O budoucnosti kapely tak většinou rozhodoval charakter a míra ideologické zanícenosti komise. Podle úspěšnosti u přehrávek byli hudebníci zařazeni do kvalifikačních tříd a získali tak nárok na proplácení honoráře, cestovného a amortizace z materiálního vybavení. Amatéri byli placeni od hodiny, přičemž první tři hodiny byly hodnoceny vyšší částkou. Profesionálové měli agenturou Pragokonzert nařízený počet vystoupení do měsíce.

Statut profesionálů získávali poprvé rockeři zaměstnávání počátkem 60. let ve velmi oblíbených divadlech malých forem. Nejvýznamnější bylo divadlo Semafor, které už roku 1962 angažovalo mladého Pavla Sedláčka. Brzy poté tu našlo místo i seskupení Olympic se svými tehdejšími zpěváky (Pavlem Bobkem, Michaelem Volkem, Yvonou Přenosilovou) v pořadech Jiřího Štáidla "*Ondráš podotýká...*". Záštitu uznávaného divadla znamenala pro zatracovaný rock důležitý důkaz o jeho právu na existenci. Zdejší repertoár se zprvu skládal především z písní odposlouchaných ze zahraničního

vysílání. Začátky s cizími skladbami nebyly nic neobvyklého, i na prvních deskách Beatles a Rolling Stones převažovaly přejaté písně.¹⁰ Ostatně respektovaný průkopník rocku Pavel Bobek považoval angličtinu za výhradní jazyk rocku. Michael Volek, ač ve svém projevu ještě živelnější, byl ochoten vyjít vstříc požadavkům divadla a zpívat v češtině.

Semafor nebyl jediná scéna, která umožňovala vystoupit rockovým hudebníkům. Jmenujme například divadlo Rokoko, z něhož vyšlo hned několik pěveckých hvězd, jakými byly Eva Pilarová, Marta Kubišová, Hana Hegerová a Helena Vondráčková.

Mimo divadla zpívali česky například Sputnici. K dalším perlám rockových počátků patřily instrumentálně zdatné Komety, dívčí trio Krystal a třeba Karkulka vystupující s Miloslavem Šimkem a Jiřím Grossmannem.

Prostor pro propagaci bigbítu vznikl v roce 1963, kdy začal vycházet odborný měsíčník pro hudbu lehkého žánru - Melodie. Brzy se objevily podobné články i v Mladém světě, a tak se rock pomalu přestal striktně zakazovat a měl se dostat pod kontrolu prostřednictvím zmíněných metodických seminářů. Že tyto nebyly právě populární, je celkem pochopitelné. Nicméně netrvalo dlouho a v Praze fungovalo několik profesionálních rockových kapel (Mefisto, Olympic...). Regiony byly oproti hlavnímu městu pozadu, ale vlna beatlemánie nedala spát ani nejzapadlejší lhotce. Roku 1965 přišla změna pro posluchače Československého rozhlasu, kteří se teď mohli seznamovat s bigbitem v hitparádě Dvanáct na houpačce a v pořadu Mikrofórum.

Celkové uvolnění politického ovzduší ve druhé polovině 60. let se projevilo mnohonásobným rozšířením hudební nabídky. *”Během jediné sezóny Praha viděla Louise Armstronga, Modern Jazz Quartet, skupinu Manfred Mann, Swingle Singers, Ackera Bilka - tedy víc než za sedmnáct předchozích let.”*¹¹ Zlaté časy přinesly rocku stálou scénu v pražském Divadelním klubu Olympik ve Spálené ulici (dnešní divadlo Ypsilon). Tady se mohli realizovat kromě domácího Olympiku i Matadors, Flamengo, Donald, Framus Five, George & Beatovens, Komety, Rebels a spousta dalších. Návštěvníky přitom bavili půvabným přednesem svých povídek Miloslav Šimek s Jiřím Grossmannem a přehled nejen o programu klubu poskytoval místní měsíčník věnovaný výhradně rockové tematice.

¹⁰ MATZNER, Antonín. POLEDŇÁK, Ivan. WASSERBERGER, Igor. a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby* (část věcná). 2. vyd. Praha: Supraphon, o. p., 1983. heslo Moderní populární hudba. s. 248.

¹¹ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966. s. 154.

Povzbudivou přehlídkou možností českého bigbítu byl v roce 1967 1. československý beat festival, kde se vedle již proslulých kapel předvedla i nová jména. Tehdy si na pódiu Lucerny zahráli i českobudějovičtí Sinners. Tento rok byl pro bigbít významný ještě vznikem prvního tuzemského rockového alba - *Želva* skupiny Olympic. Že rock určuje směr dobové populární hudby, prokazovaly i dva ročníky časopisu Pop Music Expres. Proč kvalitní list, informující o domácím i zahraničním rocku a westernu, vydržel jen do roku 1969, je vzhledem k politickým událostem zřejmé.

O vánocích 1968 si rockeři ještě stačili nadělit 2. československý beat festival. Lucerna viděla mimo jiné kostýmovaný Apollobeat a jevištní efekty Primitives group. Sebevědomí domácím pošramotily tři zahraniční kapely (švédští Mekki Mark Men s finskou zpěvačkou Anki, "holandská bluesová kapela Cuby and the Blizzards s technicky oslnivým kytaristou Eelco Geelingem",¹² britští Nice s varhaníkem Keithem Emersonem), jež se ale staly inspirací pro další roky. Z půlročního angažmá ve Švýcarsku se vrátili Matadors ovlivnění světovou oblibou instrumentální dovednosti. Jejich brilantní kytarista Hladík po návratu založil skupinu Blue Effect, jejíž skladby přinesly nový vítr do českého prostředí. Komplikované aranže a bravurní sóla zkušených hudebníků podpořily podobné tendence i u mladé generace.

Druhá polovina šesté dekády tedy znamenala významné rozšíření nejen hudební nabídky, ale i životního prostoru rockových ansámbľů. Pomohlo tomu mimo jiné zdokonalování sdělovací techniky a elektroakustiky, jež zlepšilo možnosti hudebního průmyslu a umožňovalo rozvoj elektrifikovaného rocku. Televizní vysílání, 45otáčkové desky, šířící se magnetofony a tranzistory významně ovlivňovaly vývoj obecného hudebního vkusu. Nabídka jediné gramofonové společnosti, Supraphonu, byla navzdory poptávce zoufale chudá. Šanci koupit si čas od času desku jazzu či rocku měli jen evidovaní (a tedy kontrolovatelní) členové Gramofonového klubu. Situaci zlepšovalo od roku 1967 nakladatelství Panton, ale desky se stále sháněly jen obtížně. Nahrávky západního rocku v nevalné kvalitě se k nám dostávaly i od indického výrobce z Bombaye. Takovým deskám se říkalo "Indie" a na českobudějovické prodejní pulty jim za normalizace, podle Miloslava Trnky¹³, pomáhal Ladislav Krabs a Jiří Gans (Gansovi se podrobně věnuje jiná kapitola této práce). Hudební nadšenci si desky

¹² LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. 1. vyd. Praha: Torst, 2001. s. 49.

¹³ Miloslav Trnka - českobudějovický rodák, který se v letech 1972-73 věnoval průzkumu trhu, reklamě a odbytu gramofonových desek vydavatelství Panton, Supraphon a Opus v oblasti jižních a jihozápadních Čech

nechávali posílat ze zahraničí, maskované obaly od nahrávek klasické hudby, běžně si je pak půjčovali, vyměňovali (v Praze fungovala sobotní mobilní "burza") a společně poslouchali. Oldřich Forman z Českých Budějovic vzpomíná na záměrné poškozování desek na místní poště. Zdejší zaměstnanci prý měli přehled o milovnících rocku, a tak údajně s balíky určenými těmto lidem zacházeli záměrně neopatrně, dokonce je odkládali na radiátory, aby vysoká teplota desky poničila. Těžko dnes posoudit, zda bylo takové jednání skutečně adresné a systematické, ale kolem gramofonového průmyslu se dělo víc nepravostí. Jiří Černý roku 1966 kritizuje nešvar Supraphonu označovaný muzikanty jako "zlatý kočár". Ten měl vyvézt oficiálně propagované, nicméně spontánně nežádané, autory, interprety a písně na přední místa v prodeji. Často se totiž taková dílka přidružovala na desky posluchačsky atraktivní. Protěžovaní autoři pak pobírali z prodeje stejný podíl jako tvůrci skutečného hitu, kvůli kterému si členové Gramofonového klubu desku pořizovali.¹⁴

V souvislosti s gramofonovým průmyslem dále Jiří Černý píše: "*Poznáváme nové slovo, na Západě už řadu let běžné: disc-jockey. Propagátor gramofonových desek, neodmyslitelný od prudkého rozvoje gramofonového průmyslu a konkurenčního boje stovek vydavatelství. V monopolním systému našeho Supraphonu nemá disc-jockey jako takový žádné poslání, nicméně forma této práce natolik zaujala Jiřího Suchého, (...) že zahájil na rozhlasovém okruhu Československo II sérii svých večerních půlhodin, Gramotinglů (šestkrát týdně), v nichž seznamoval posluchače s bohatstvím své diskotéky.*"¹⁵ Vytvořil u nás první veřejný pořad postavený na konferenciérovi a ne na zpěvákovi. Diskotéky, jak je chápeme dnes, se rozšířily až na přelomu 60. a 70. let

Pro tzv. amatérské uvaděče diskotékových pořadů se brzy našlo místo ve státní organizační struktuře. Vzhledem k zaměření této práce předkládáme ukázkou konkrétních řešení této problematiky v regionu. Odbor kultury Okresního národního výboru (ONV) a Okresní kulturní středisko v Českých Budějovicích v září 1971 rozesílal, ve věci prozatímních opatření při zřizování a provozu tzv. diskoték, dopisy v tomto znění: "*V poslední době se značně vyskytuje pořádání společenských akcí, které se nazývají diskotéky a jsou pořádány většinou mladými lidmi, ať už se jedná o organizace, skupiny či jednotlivce. Původním účelem bylo esteticko výchovné působení na posluchače. Tím, že se touto činností zabývají osoby bez potřebné kvalifikace, se pořádání diskoték stává pouze taneční zábavou, mnohdy pochybné*

¹⁴ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966. s. 156.

¹⁵ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966. s. 153.

úrovně s nekontrolovatelnými příjmy účinkujících.” Na nastíněný problém se Odbor kultury ONV a Okresní kulturní středisko rozhodlo reagovat těmito prozatímními opatřeními: ”1) Pořadatel podá písemnou žádost příslušnému národnímu výboru ve své obci na předepsaném formuláři Ochranného svazu autorů, který obdrží na MNV a zaplatí stanovený poplatek podle sazeb MNV (MěNV). 2) Diskotéka předloží čitelně napsaný text průvodního slova odboru kultury ONV alespoň 3 týdny předem a to vždy, kdykoliv mění nacvičený pořad. Pokud je pořad typu přednášky s ukázkami, projedná přednášející své účinkování s Okresním výborem Socialistické akademie (Náměstí 1. máje, Dům ROH), který zprostředkuje přednášku s pořadatelem.”¹⁶

Připravené průvodní slovo dnešní návštěvníci diskoték pravděpodobně příliš často neslychají. Ani v sedmdesátých letech nepostupovali konferenciéři diskoték přesně podle úředních nařízení. Mnoho na tom nezměnilo ani školení v: psychologii, základech kulturní politiky (kult. politiky po XV. sjezdu KSČ), základech konferování, rétorice, společenském chování, problematice hudebních žánrů a moderních tancích.¹⁷ Kurz tehdy pořádal Krajský klub mládeže v Českých Budějovicích a jeho absolventi (po závěrečných přehrávkách) působili pod Krajským kulturním střediskem a měli oprávnění provádět 4 hodiny diskoték měsíčně, za něž byli honorováni. Standardní diskotéka měla trvat 2 hodiny, což bylo možné obejít, pokud se konaly dvě diskotéky v jeden den na tomtéž místě. Na včasné ukončení diskotéky dohlížela Veřejná bezpečnost (VB). Pakliže diskotéku provozovalo Okresní kulturní středisko, byl její uvaděč hůře finančně ohodnocen, ale nebyl tolik časově omezován. Takovýto systém měl pravděpodobně zabránit výše kritizovaným ”nekontrolovatelným příjmům účinkujících” a prostřednictvím honorářů mít vliv na organizované diskžokeje.

Diskotéky nebyly zdaleka jediné, čemu státní systém věnoval v 70. letech pozornost. Spolu s normalizací přišla další ledová vlna omezování hudebního provozu. Na počátku sedmé dekády byl reorganizován SČS na Svaz českých skladatelů a koncertních mistrů. Amatéry zaštiťoval Ústav pro kulturně výchovnou činnost a vznikla i řada ústavů studujících různá hudební odvětví.

V dubnu 1971 se přece jen uspořádal odkládaný 3. československý beat festival, kde podle V. Lindaura a O. Konráda¹⁸ většina skupin zklamala. Výjimkami byl Jazz Q, Flamengo (jehož tehdejší repertoár je zaznamenán na pozdější slavné desce Kuře

¹⁶ oběžník ze září 1971. soukromý archiv

¹⁷ Témata přednášek 1. a 2. semestru kurzu konferenciérů diskoték, pořádaného Krajským klubem mládeže Č. Budějovice v roce 1978. soukromý archiv

¹⁸ LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. 1. vyd. Praha: Torst, 2001.

v hodinkách) a klasikou inspirované bratislavské Collegium Musicum, jež se rázem stalo miláčkem publika i kritiky.

Tvrdou ránu bigbítu brzy zasadilo vládní usnesení č. 212 z roku 1972. Po něm následovala řada organizačních opatření, jež byla dodatečně kodifikována vládním ustanovením roku 1975: *”Od roku 1969 v souvislosti s celkovou politickou konsolidací byla postupně přijata řada opatření, zejména proti politickému zneužívání zábavné hudby. Byly zrušeny živelně vzniklé gramofonové společnosti Discant a Ariston stejně jako agentury Spirála, Spektrum, Daily Club, Park Centrum. Z gramofonové produkce byly vyřazeny nežádoucí tituly, bylo zavedeno ověřování textové stránky zábavné hudby z hlediska politickoideového obsahu. Byla vydána nová honorářová vyhláška, která vytvořila předpoklady pro správnější odměňování. K odstranění nedostatků v agentážní činnosti a k plnému uplatnění vlivu státu v této oblasti přijaly vlády ČSR a SSR v roce 1972 příslušná opatření k sjednocení kulturně politických i odborných přístupů k celé oblasti zábavy, k upevnění agentážního systému, k znovuzavedení evidence všech umělců této sféry, ke společné přípravě jejich rekvalifikace založené na individuálním hodnocení, což se v současné době realizuje. Připravovanými novými právními předpisy bude vymezeno postavení zábavné hudby v oblasti hudební kultury, vztahy a působnost agentur, postavení a odměňování interpretů, povolovací řízení národních výborů atd.”*¹⁹

Popisovaná opatření se projevila i ve změně průběhu přehrávek. Ty teď měly vedle zachované části praktické i část teoretickou a ideologickou. Bylo nutné v písemném testu prokázat základní znalost hudební nauky a dějin hudby a nakonec zodpovědět otázky ideologického pracovníka z oblasti kultury a politiky. U amatérů docházelo k ústupkům, kdy celá skupina absolvovala jenom praktickou část přehrávek a teoretické znalosti byly vyžadovány pouze od kapelníka. Každý vedoucí souboru byl po přehrávkách vybaven legitimací kontrolního důvěrníka společenských zábav (viz příloha). Kdo chtěl, mohl se touto cestou aktivně podílet na donášení na jiné hudebníky a třeba si tak získat přízeň státních orgánů. Nové vládní usnesení přitížilo nejenom muzikantům, ale i všem zřizovatelům a provozovatelům, což se pochopitelně podepsalo na stagnaci rockové scény.

Mnoho rockerů nebylo ochotno riskovat a zvolilo pohodlnější cestu muzikanta v doprovodné kapele některé z popových hvězd. I Olympic *”...pádluje na několik*

¹⁹ Usnesení vlády ČSR o situaci v zábavné hudbě č. 63/1975 jak udává: MATZNER, Antonín. POLEDŇÁK, Ivan. WASSERBERGER, Igor. a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby (část věcná)*. 2. vyd. Praha: Supraphon, o. p., 1983. heslo Moderní populární hudba. s. 273.

dalších let do stojatých vod snaživě populární nudy.”²⁰ Jiní se živili hraním v baru, nebo zvolili emigraci. Pořadatelé si teď mnohem raději zvali westernové kapely. Pozornosti ideologů dlouho unikali folkové skupiny a písničkáři, kteří vystupovali nejčastěji ve studentských klubech. Jen o pár let později ale patřili k nejvíce perzekuovaným.

Asi 3000 profesionálních hudebníků neprošlo sítím rekvalifikací. Komisím vadily texty písní, přílišná hlasitost, dlouhé vlasy, neznalost hudební teorie a politických floskulí. Muzikanti se snažili zbytečně neprovokovat, počesťovali si názvy (Blue Effect – Modrý Efekt, Rangers - Plavci, Greenhorns - Zelenáči, Toronto - Brontosauři, Skiffel Kontra - Žáci)²¹, svázané vlasy skrývali pod upravené límečky a písně raději umírněně prezentovali jako instrumentálky. Větší naděje na přežití měly, právě pro absenci textů, ansámby označované jako jazzové. Jazz-rockové a art-rockové tendence ostatně byly celkem přirozeným směrem vývoje našeho rocku.

Tak vzniklo příznivé podhoubí pro Pražské jazzové dny, jež od roku 1975 pořádala dvakrát do roka Jazzová sekce Svazu hudebníků. Velké koncerty v Lucerně pomohly elektrické kytáře znovu zaznít před početnějším publikem. Významný přínos znamenaly zdejší jazz-rockové dílny, kde se scházeli hudebníci mnoha žánrů. Tady byl sestaven i zajímavý Pražský Big Band Milana Svobody. Ve druhé polovině 70. let se bigbít znovu začal probouzet a často se vracet k původnímu r'n'r let šedesátých. Důkazem byl i opožděný pokus o československý Woodstock. Koncerty mladosti ve slovenském Pezinoku shlédlo pod širým nebem roku 1976 cca 1500 a o rok později už 4000 návštěvníků.²² Krom toho se mohli nejen fanoušci realizovat na mnoha malých festivalech pořádaných většinou někde na venkovském statku. Oblíbená společná vystoupení organizoval na území hlavního města rockový nadšenec Miloš Čuřík v tzv. Labyrintu a později v Rokosce. Běžnější praxí ale byly tancovačky na perifériích a venkově, kde se hrál především populární hard rock. Tyto takzvané čaje byly zaručeným lákadlem platící omladiny, a tak pořadatelé klidně riskovali sem tam nějakou tu potyčku. Vývoji zde hrajících kapel ale bránily požadavky návštěvníků, kteří chtěli křepčit na stále tytéž přeжатé hity.

Do venkovských sálků byli brzy vytlačeni i příznivci undergroundové kultury. Psychedelické hudbě se věnovala nejprve The Primitives Group, jejíž posluchači viděli i první československou light show. Podobnému obecenstvu hráli The Plastic People of

²⁰ LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Život v tahu*. 1. vyd. Praha: Delta, 1990. s. 61.

²¹ <http://www.czechmusic.net/charts/zlatyfont.htm>, 15.3. 2007. 09:42.

²² LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Život v tahu*. 1. vyd. Praha: Delta, 1990.

the Universe, neobvyklé nástroje využívající DG 307, Hever & Vazelína, Umělá hmota a další. Jeden z prvních problematických koncertů Plastiků se uskutečnil v Rudolfově u Českých Budějovic. Jak již bylo zmíněno, následné procesy se členy skupiny vyvolaly vlnu odporu završenou sepsáním Charty 77, na níž reagovala vládnoucí strana Antichartou. Alternativní scéna se ale navzdory všemu rozvíjela a kapely jako Rock and Jokes Extempore Band, Stehlík, přesmyčkou vytvořený Kilhets, F.O.K., Omnibus, Energie G, Žabí hlen, Zikkurat a další, se nebály provokativních komponovaných pořadů na hranici happeningu s bizarními rekvizitami, prvky dada, punku a jinými experimenty. Od počátku šedesátých let se poprvé znovu objevují, mnohdy velmi nadějně, teenagerovské skupiny (např. Psí vojáci).

Od alternativní hudby se svou jednoduchostí lišila Nová vlna, jejíž zpožděný rozmach probíhal na našem území na přelomu 70. a 80. let, tedy v době, kdy už ve světě docházelo k jejímu odlivu. Nejprve punkovou Garáž, Energii G, Jasnou páku, F.P.B., Precedens atd. ideologové vcelku ignorovali. Petr Růžička z F.P.B. dokonce vzpomíná, jak byli ve svých počátcích chváleni kulturní inspektorkou za krátký sestřih.²³

Od roku 1982 se ale situace změnila. Problémy dávalo tušit znemožnění vystupování Vladimíra Mišíka a zákaz Pražského výběru, který se do té doby těšil velké oblibě. Radikální zlom přišel s článkem údajného Jana Krýzla *"Nová" vlna se starým obsahem* publikovaným v týdeníku Tribuna v březnu 1983. Text začínal dnes již úsměvnou frází: *"V posledních týdnech jsme od našich čtenářů dostali řadu dopisů, v nichž se kriticky vyjadřovali k vystoupení některých profesionálních i amatérských hudebních skupin, které se hlásí k tzv. nové vlně rocku."*²⁴ Ačkoli se tedy následující řádky odvolávaly na otázky čtenářů, lze předpokládat, že se nejednalo o reakci na spontánní dopisy, ale o systematický zásah komunistického aparátu. Dosud neznámý autor mluví o Nové vlně jako o výtvoru *"buržoasních manipulátorů s myšlením"*. Pochvalně se vyjadřuje o původním rocku, který upozorňoval na sociální problémy a vystupoval proti válčení. Punk rock měl být údajně způsob, jak umlčet bouřící se mládež a přivést ji k naprosté rezignaci a pasivitě. Když se tato strategie vydařila u domácích rebelů, rozhodly se prý kapitalistické státy manipulovat stejným způsobem i mládež v socialistických zemích. V daném textu tedy nešlo ani tak o kritiku hudebního stylu, jako o žalobu na jeho popisovaný původ a cíl působení. Citaci článku

²³ LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. 1. vyd. Praha: Torst, 2001.

"Nová" vlna se starým obsahem věnujeme relativně mnoho prostoru. Vzhledem k jeho zarážejícímu obsahu a dopadu na rockovou scénu je určitě užitečné se seznámit se způsobem, jak se státní mechanismus vyrovnával s nepohodlnými projevy svých občanů. *"Záměr, který diverzní centrály sledují, je dvojitý: jednak působit prostřednictvím tohoto hudebního braku přímo na naši mládež, a za druhé pod hesly o 'nové' světové hudební vlně vyprovokovat i u nás vznik skupin, které by produkovaly tuto, všem estetickým a morálním normám odporující hudbu. Cíl, který je sledován, je více než zřejmý - prostřednictvím ohlušujícího rámusu, jednotvárných melodií a primitivních, často vulgárních textů dávat i naší mládeži onu osvědčenou a vyzkoušenou hudební drogu, která by i u nás mladým lidem vštěpovala životní filosofii 'No Future' a takové postoje, jednání a názory, které jsou socialismu cizí. Prostřednictvím této hudby má být i naše mládež vedena k lhostejnosti, pasivitě, k odporu proti společnosti."*²⁵ Podobné texty nebyly za minulého režimu ničím neobvyklým. Autor ale zcela nekompromisně zaútočil i proti zřizovatelům skupin, provozovatelům koncertů i jejich byrokratickým dohlížitelům. Právě tento fakt otrásl hudebním provozem nejvýrazněji. *"Otázek je samozřejmě více. Jak zřizovatelé pracují se svými hudebními skupinami, jak je vedou, vychovávají, jak ovlivňují jejich repertoár a jak kontrolují jejich činnost? Stejně tak je možno položit otázku pořadatelům - vědí, koho si na vystoupení zvou? A když vystoupení neodpovídá zásadám naší kulturní politiky, vyvozují okamžitě příslušné sankce? (Např. odmítnout proplatit honorář, oznámit 'kvalitu' skupiny zřizovateli apod.). Také odbory kultury národních výborů přistupují k povolování těchto 'kulturních' vystoupení značně benevolentně - spokojují se s neúplným vyplněním žádosti, nekontrolují, zda se dodržuje to, co bylo povoleno atd. A pořadatelé často ještě to, co povoleno je, obcházejí (např. při koncertu skupiny Pražský výběr v Hradci Králové - pořadatel PKO tamtéž - do žádosti vůbec neuvedl skupinu Trifidi, která rovněž vystupovala; měl povoleny tři koncerty, ale uskutečnil čtyři). Výsledkem tohoto neodpovědného počínání řady 'odpovědných' činitelů je kažení vkusu mladých lidí a šíření nejen ideově, ale i morálně velmi pochybných názorů.(...) A ti, kteří ať z pohodlnosti, lhostejnosti, či z důvodů, že při podobných 'koncertech' je možno snadno*

²⁴ "Nová" vlna se starým obsahem podle

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/doplanky/nvlnasestobsahem/nvlnasestobsahem.php>, 11.5. 2006. 16:22.

²⁵ "Nová" vlna se starým obsahem podle

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/doplanky/nvlnasestobsahem/nvlnasestobsahem.php>, 11.5. 2006. 16:22.

naplnit pokladnu, těmto 'také umělcům' vystupování umožňují, si musejí uvědomit, že svou činností hrubě narušují zásady socialistické kulturní politiky a vědomě či nevědomě slouží cílům, které sleduje náš třídní nepřítel."²⁶ Poslední věta v podstatě znamená nařčení z protistátní činnosti. Dobře víme, jak končili lidé obvinění z takových provinění. Pražský výběr, Trifidi a agentura Pragokonzert nebyli ani z daleka jediní, koho článek zcela konkrétně napadal. Jmen se tu objevilo mnoho, komu patřilo, ten si mohl být jist zvýšenou pozorností StB, brzkým zákazem činnosti, nebo dokonce trestním stíháním.

Proti neodbornosti a štvavosti tohoto textu odvážně vystoupil Josef Vlček článkem *Rock na levém křídle*. V Tribuně pak dokonce proběhla diskuse, do níž přispívaly různé pracovní kolektivy "spontánně" odsuzující Novou vlnu, ale našly se i názory opačné, jako třeba ve fundovaném posudku od členů Svazu českých a slovenských skladatelů a koncertních mistrů. Ideologové už ale měli jasno, a tak následovala řada represí proti muzikantům, zřizovatelům skupin, pořadatelům, prostě všem, kdo se kolem hudby pohybovali. StB si dokonce vytvořilo oddělení specializované výhradně na rock.

Nastalo období všeobecné nedůvěry a strachu. Zase se měnily názvy (Jasná páka - Hudba Praha, Plyn - Dybbuk) a kličkovalo se mezi nástrahami systému. Na vrtkavé řetězové lávce: zřizovatel - pořadatel - povolovací řízení, často některý z článků zklamal a znemožnil tak pokračování nejedné rockové akce. Pokud někdo přece jen zrealizoval koncert, mohl si být jist přítomností pověřených osob, které vypracovávaly posudky zakládané do složek o jednotlivých skupinách. Běžné byly i návštěvy tzv. metodiků, většinou učitelů z lidových škol umění, které se staly zdrojem absurdních situací v šatnách muzikantů.

Časopis Melodie ztratil, násilnou výměnou redakce na přelomu let 1983 a 1984, dosavadní objektivnost a odbornou úroveň. V lednu 1984 tak čtenáři listovali stránkami s bílými místy, kam náhle nebylo co psát. Respektive v nové redakci se nenašel nikdo, kdo by psát o hudbě vlastně uměl.

Téhož roku ministerstvo kultury zrušilo Svaz hudebníků, aby definitivně ilegalovalo rozrůstající se Jazzovou sekci, jejíž členové se již nevěnovali jenom jazzu

²⁶ "Nová" vlna se starým obsahem podle <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/dopluky/nvlnasestobsahem/nvlnasestobsahem.php>, 11.5. 2006. 16:22.

a rocku. Zakázané Pražské jazzové dny se pokoušely nahradit menší festivaly, jež většinou nepřežily svůj první ročník. Až další rok 1985 se dle OSN stal rokem mládeže, což spolu s uvolněním situace v SSSR (díky nástupu M. S. Gorbačova do funkce generálního tajemníka KSSS) rozšířilo možnosti organizátorů.

Na začátku prázdnin 1986 uspořádalo SSM, vedené novou generací, přehlídku Rockfest v Paláci kultury. Plejáda amatérských i profesionálních skupin měla uspokojit mládež, která teď nejvíce prahla po punku a heavy metalu. O tři měsíce později se pět vedoucích osobností Jazzové sekce muselo usadit v soudní síni a posléze za mřížemi. Vynořila se otázka, zda není spolupráce se SSM na Rockfestu příliš vstřícným krokem k vládnoucí garnituře a StB. Třídenní soutěžní festival ale měl pozitivní vliv na rozvoj hudební kritiky, která našla nový prostor v Gramorevue vydávaném Supraphonem, i na vznik nových kapel. Na dalším ročníku Rockfestu málem vystoupili i The Plastic People of the Universe, kteří jakýmsi úřednickým omylem po patnácti letech znovu získali povolení hrát na veřejnosti. Pověřený dozor situaci zachraňoval vypínáním proudu a rozháněním publika, jak bylo zvykem i na jiných akcích, a to dokonce i na koncertech zahraničních hudebníků, povětšinou Nové vlny. Česká Nová vlna se navzdory perzekucím těšila notné oblibě. Skupiny jako Precedens s mladičkou Bárou Basikovou, Visací zámek, Máma Bubo se ozvláštňovaly atypickými oděvy, účesy a doplňky. Některé začaly využívat industriální akustické prostředky. Převážně mimopražští milovníci heavy metalu, v jejichž řadách bychom jen těžko našli hudební kritiky, si přišli na své při vystoupeních Arakainu, Citronu, Tublatanky, Vitacitu a dalších. Místo na české scéně nacházelo i reggae, nejprve v repertoáru Yo Yo Bandu, Abraxasu, Žlutého psa, plně se zabydlo až v představeních Babaletu.

Zvětšování životního prostoru podpořil ve druhé polovině sedmaosmdesátého roku Svaz skladatelů, jehož vedení se zasadilo o návrat staronové redakce časopisu Melodie. V Gramorevue dokonce vycházel seriál Kdopak by se rocku bál. Všechny podoby bigbítu se teď těšily pozornosti posluchačstva, což pravděpodobně mělo zpětně vliv na příklon k většinovému vkusu, zálibě v melodických písních pop rocku.

Sametovou revolucí se v listopadu 1989 klec definitivně otevřela a český rock byl vržen do konkurenčního prostředí celosvětového hudebního průmyslu. Není cílem této práce posuzovat jeho současnou pozici a směr. Opusťme tedy vývoj českého rocku právě v tomto přelomovém roce, chopme se lupy a nahlédněme do ulic, garáží, sklepů, tělocvičen a sálů jihočeské metropole, Českých Budějovic.

3. K hudebnímu životu v Českých Budějovicích před rokem 1989

Ještě než se začneme seznamovat s českobudějovickou rockovou scénou, přibližme si prostředí její existence a hudební dění v jihočeské metropoli vůbec. Ani České Budějovice nezůstaly neovlivněny společenskými událostmi a oficiální kulturní politikou po roce 1948. To se projevilo zrušením Filharmonického orchestru a naopak zakládáním folklórních souborů a organizováním soutěží lidové tvořivosti, jimž se věnovala i redakce jihočeského rozhlasu.

Základní přehled o hudebním dění poskytuje Kulturní kalendář vydávaný od ledna roku 1956 Odborem kultury Městského národního výboru ve spolupráci s Osvětovou besedou českobudějovickou. Od července 1957 vycházel pod názvem Budějovický kulturní kalendář. Obyvatelé tak byli v deseti rubrikách (Přednášky, Kina, Divadlo, Hudba, Sport - jen v prvním vydání, Různé, Tanec, Rozhlas, Kulturní sloupek, Některá význačná kulturní výročí) informováni o možnostech kulturního vyžití v následujícím měsíci. Tento list se postupem času měnil v jakousi brožuru plnou tendenčních textů, pomalu se vytrácel původní kulturně informační význam. Měnila se i označení a obsahy jednotlivých rubrik. Přesto nám studium dobových kulturních kalendářů umožňuje získat přehled o tehdejší hudební nabídce. O četnosti koncertů možná vypovídá absence oddílu Hudba v kulturním kalendáři na listopad a prosinec 1957.

Obzvlášť v 50. letech se hudbě věnovaly některé přednášky, jichž se tehdy pořádalo nepřeberné množství. Například v Kulturním středisku ČSD si mohli návštěvníci Osvětové besedy rozšiřovat znalosti dokonce dvakrát denně. O historii klasické hudby je poučovaly výklady profesora Františka Chodury, Milana Křížka nebo Josefa Berana. V programu Osvětové besedy²⁷ si vedle názvu *”W. A. Mozart a jeho dílo”* přečteme i pozvánky na přednášky *”Udržujeme čistotu doma, na pracovišti i na železnicích”*, *”Zakládáme nové akvárium”*, *”Kloubní revmatizmus”*. Osvětová beseda organizovala i ucelené kursy věnované hudební historii, teorii a praxi.

Pro vytvoření představy o hudebním provozu v Českých Budějovicích po roce 1948 použijme tradiční, byť notně zjednodušující, dělení hudby na artificální (koncertní) a nonartificální (užitkovou). Do první kategorie lze, před druhou polovinou 60. let, zařadit několik (0-3 za měsíc) koncertů klasické, povětšinou komorní, hudby

²⁷ *Budějovický kulturní kalendář*. leden 1956.

(hraje se především W. A. Mozart, B. Smetana, J. Suk, V. Novák, A. Dvořák) a vystoupení žáků i učitelů lidových škol umění (LŠU). Operní scéna Jihočeského divadla vznikla v roce 1959 a divadelní orchestr od 2. poloviny 60. let uváděl i vlastní koncerty, ale status samostatného tělesa získal až roku 1976 s názvem Jihočeský symfonický orchestr. Mnoho jeho členů pak od roku 1981 hrálo i v novém orchestru dnes známém jako Jihočeská komorní filharmonie. Blíže k hudbě nonartificální měly posluchačsky vděčné operetní melodie a zábavné estrády, jež mohli obyvatelé Českých Budějovic shlédnout třeba i v podání zahraničních souborů z východního bloku. "Kulturní vločky" nejrůznějších schůzí často zajišťovaly pěvecké sbory a folklórní soubory.

Vzhledem k tématu této práce je pro nás zajímavější produkce hudby užitkové. Ve vinárnách a restauracích hudba tvořila především zvukovou kulisu, ale zájemci měli možnost se v jejím rytmu i pohybově realizovat, a to denně v kavárně Regina (dnešní Lidická ul.), kavárně Bajkal (Savoy, ul. Dr. Stejskala), vinárně Slovanka (Split, Česká ul.), hotelu Vltava (Nádražní ul.) a ve vinárně hotelu Malše (Nádražní ul.). Plesy a tzv. čaje (taneční zábavy) se pořádaly dvakrát až třikrát týdně v restauraci Domu odborů (Beseda), Domě armády (Slávie), Sokolovně a v dobrovodském Lesním mlýně. Pravidelné čaje končily z dnešního pohledu neobvykle časně. Například v Domě odborů se v 60. letech hrálo ve středu od 18:00 do 22:00, v sobotu od 19:00 do 23:00 a v neděli odpoledne dokonce už od 14:00 do 18:00 hodin. V létě bylo možné si zatančit přímo pod širým nebem v Parku oddechu u KOH-I-NOORu či v zahradě Domu odborů. Návštěvníkům takových večerů hrály taneční orchestry jako Metroklub, Combo 8, Wotava a další. Jejich repertoár, především swingové standardy a populární písně té doby, začaly od 60. let zpestřovat tzv. kytarové skupiny. Podle pamětníků tomu tak poprvé bylo v orchestru Combo 8. Mladí kytaristé rádi bavili publikum svými r'n'r a twisty, a tak se brzy chtěli osamostatnit a věnovat se jenom tomuto stylu. Tehdy vznikaly první českobudějovické rockové kapely.

Muzikanti měli v porovnání se současností relativně velké množství příležitostí ke hraní. Podle některých pamětníků jich nemálo zmizelo po roce 1989 zrušením výročních oslav, schůzí, některých svátků, podnikových večírků atd. Ale i z pohledu recipientů je dnešní nabídka živé hudby, obzvlášť té určené k tanci, výrazně skromnější. Jistě je to pochopitelné vzhledem k pokroku nejrůznějších reprodukčních zařízení, která (mnohdy bohužel zcela) nasytí naše kulturní potřeby. Pravdu pravděpodobně mají i pamětníci, kteří obzvlášť na šedesátá léta vzpomínají jako na dobu, kdy hudebníci

prostě chtěli hrát a ostatní chtěli poslouchat. Nízké honoráře vyrovnalo veliké všeobecné nadšení.

O nadšení všech zúčastněných svědčily i Jazzuniverziády pořádané v letech 1966 - 1971 v Klubu 17. listopadu u studentských kolejí. Podobně jako na Pražských jazzových dnech i tady dostávaly prostor také rockové skupiny. Celorepublikové hudební přehlídky jako byl Československý beat festival, Rockfest, Festival politické písně (atd.) mívaly svá výběrová regionální kola. Vítězové okresních soutěží se pak mohli prezentovat na festivalu v Praze, či v jiném městě.

Inspiraci místním přinášely příležitostné koncerty zahraničních skupin. Zvláště v 70. letech tu často hrávaly především polské rockové ansámby, ale v Malém divadle (bývalé kino Oko v dnešní Jeronýmově ulici) se představili i britští Swinging Blue Jeans. V té době už byli ve světovém měřítku za vrcholem své slávy, ale českobudějovičtí rockeři dodnes shodně vzpomínají na jejich vystoupení jako na významnou hudební událost. Na scéně Malého divadla podle Antonína Coufa vystoupila i pražská undergroundová skupina The Primitives Group. Českobudějovický rodák Miloslav Trnka komentuje další akce: *“V paměti současníků tak možná zůstalo i povědomí o spontánním propagačním úsilí Jiřího Ganse a jeho mladších přátel. Díky jim se v létě 1973 vyprodal Armád'ák - tehdy Dům osvěty s vynikající vlastní produkcí, personálem i zázemím - na koncert anglické rokerky Joan Duggan se skupinou Jazz Q Praha (Martin Kratochvíl - klávesy, František Francl - kytara, Vladimír Padrůněk - basová k. a Michal Vrbovec - bicí). To stejné o budějovických fans opakovaně platilo také 31. 10. 1973 při zdejší premiéře černých kotoučů rockové opery Jesus Christ Superstar (autoři Tim Rice & A. L. Weber), moderované redaktorem Jaromírem Tůmou a dýdžejem z Pantonu Vítkem Haderkou v pořadu nazvaném “Příběh o Tomovi”, opět se skvělou technickou podporou L. Krabse.”*²⁸

²⁸ dle e-mailu Miloslava Trnky, českobudějovického rodáka, který se v letech 1972-73 věnoval průzkumu trhu, reklamě a odbytu gramofonových desek vydavatelství Panton, Supraphon a Opus v oblasti jižních a jihozápadních Čech

4. Českobudějovická rocková scéna

Autoři knihy *Bigbít*²⁹ se vyjadřují o Českých Budějovicích jako o „*tabula rase českého rocku*“. Mají přitom na mysli především tvrdší rock. Je pravda, že obyvatelé jižních Čech bývají hodnoceni jako konzervativnější. Nemalý vliv jistě hraje absence skutečné městské aglomerace. I v jihočeské metropoli se místní obyvatelé, a tím spíše hudebníci, často vzájemně znají a ani okolní příroda nebudívá v člověku existenciální pocity, jaké může vyvolávat krajina na Mostecku či Ostravsku. České Budějovice tak většinou nevyhledávaly drásavý punk nebo metal, víc se přikláněly k populárním písňím, líbivějšímu folku (Minnesengři, Nezmaři), jazz rocku (Fluidum, MO Band) a umírněné podobě hard rocku.

Přesto i odsud vyšlo několik osobností a hudebních skupin, s jejichž jmény se setkáváme v celorepublikovém měřítku. V samých začátcích to byli Sinners, kteří se zúčastnili 1. československého beat festivalu. Jejich kytarista, Oldřich Říha, plnil v Českých Budějovicích základní vojenskou službu a figuroval v mnoha kapelách zdejší i západočeské bigbítové scény (založil Katapult). Zpěvák C&K Vocalu, Jiří Malšovský, také prošel několika českobudějovickými skupinami. Působil například v Satelitu, který byl opakovanými zákazy nucen měnit původní jméno na Patent, Monolit a nakonec Boule. V Bouli začal zpívat dnes mediálně známý Petr Kolář. Další věhlasnou předlistopadovou kapelou pocházející z Českých Budějovic je Oceán se zpěvákem Petrem Mukem.

Krom výše uvedených zde působila celá plejáda ansámbľů regionálního významu. Výsledkem pokusu o jejich sumarizaci je dále uvedený přehled rockových skupin fungujících v Českých Budějovicích před rokem 1989. Ten vychází z výčtu názvů jednotlivých formací tak, jak si je vybavil Oldřich Forman. Jména dalších kapel, konkrétních hudebníků a nástrojů na něž hráli, byla doplňována během dalších šesti konzultací. Kontaktovaní pamětníci se lišili věkem tak, aby jejich vzpomínky pokryly celá tři desetiletí. Přesto seznam není úplný. Omlouvám se tímto všem skupinám i jednotlivcům, jejichž jména zde nefigurují, ač by to jistě zasloužila. Není to způsobeno ničím jiným, než že si je žádný ze sedmi pamětníků při konzultaci nevybavil. Některá jména se naopak vyskytují opakovaně, hudebníci běžně mezi ansámby migrovali, nebo působili v několika současně. Pro zpřehlednění jsou kapely rozděleny podle doby, v níž

²⁹ LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. 1. vyd. Praha: Torst, 2001.

začaly působit, pakliže byly zjištěny přesné letopočty, jsou uvedeny v závorkách hned za názvem.

Nemálo skupin pod daným jménem vystupovalo jenom krátce. Jiné se příliš neprosadily ani na regionální úrovni a posluchače nacházely především v řadách svých nejbližších přátel. Veřejně takové sestavy hrály jen několikrát do roka. Každá generace recipientů (věkové rozdíly mezi takto chápanými generacemi se pohybují v rozmezí 5 - 10 let) měla svoje kultovní muzikanty, ale i v českobudějovickém měřítku se našly stálíce rockového nebe. K takovým osobnostem bezpochyby patřil bubeník Antonín Kohout známý jako Tolja, vyhlášený kytarista Jan Král, místní konferenciér rockových produkcí Jan Borkovec, zpěváci Tomáš Maxa (zvaný Máša) a Jiří Malšovský, k jazzu tendující kytarista Jiří Klimeš či kytarista Antonín Couf. To jsou jména, na něž shodně vzpomínají hudebníci napříč všemi generacemi a skupinami. K pochopení regionální rockové scény nám ale lépe než výčet jmen poslouží náčrtek toho, kdo se hraní rocku věnoval, kde bylo možné je slyšet a kdo se vlastně o danou hudbu zajímal.

Většina českobudějovických rockových skupin byla evidovaná jako soubor lidových hudebníků. Některé ansámby příležitostně pořádaly koncerty určené k poslechu, ale hlavní náplní jejich činnosti bylo zajišťování hudby k tanci na čajích a zábavách. Ty se pořádaly nejen v Domě Odborů (Besedě), Domě armády (Slávie), studentském Klubu 17. listopadu ve Čtyřech Dvorech a na Rychtě, ale i v kulturních domech, restauracích a tělocvičnách okrajových částí města. Během 50. a 60. let se zvláště na venkově stavělo velké množství kulturních domů. Potřeba je využívat nahrávala rockovým kapelám, jimž se tak rozšiřovaly možnosti k vystupování. Zvláště začínající ansámby běžně podnikaly společná hraní, kdy se během jednoho večera na pódiu vystřídal dvě až tři seskupení (např. Sinners, Sharpers, Helios). V 70. a 80. letech kulturní střediska sama vyzývala hudební skupiny k účasti na nejrůznějších soutěžích a akcích k všemožným příležitostem. Oběžník z dubna 1983 například soubory instruoval: *”Spojte se s místními pořadateli (...) a podle jejich požadavků uskutečňte vystoupení v rámci akce věnované na podporu Světového shromáždění za mír. V měsíci únoru jste obdrželi tiskopis Soutěže aktivity souborů - termín prodlužujeme až do skončení akcí pořádaných k Světovému shromáždění za mír - t.j. do 26.6. 1983.”*³⁰ Ignorace takových pokynů mohla později posloužit jako důvod k odebrání povolení k činnosti.

³⁰ Oběžník Okresního kulturního střediska České Budějovice z 11. 4. 1983. soukromý archiv

Pokud bychom se snažili zařadit českobudějovické rockové muzikanty do nějaké konkrétní sociální skupiny, nejspíš bychom nebyli právě úspěšní. Rocku se věnovali převážně mladí chlapci, ale i několik dívek, napříč všemi vrstvami společnosti. Členové jednotlivých ansámbľů se často poznávali již ve škole, kde spontánně vznikaly první hudební formace. Někteří neměli ani vyučení, na druhé straně výjimkami nebyli studenti vysokých škol. Relativně hodně rockerů prošlo výukou na lidové škole umění, kde se sice často učili hrát na jiný nástroj, než který pak využívali v kapele, ale základní hudební zkušenosti zde získali. Podle pamětníků převažovalo v řadách hudebníků strojní vzdělání, které bylo prakticky nutností k obstarávání techniky.

Získat kvalitní aparaturu bylo v době socialistického zásobování přinejmenším problematické. Možným zdrojem byl (podle Oldřicha Formana) v Českých Budějovicích Hifi klub fungující pod hlavičkou Svazarmu. Zvukaři si většinu zesilovačů, reproduktorů atd. improvizovaně tvořili a udržovali sami. Kvalita ozvučení tím byla pochopitelně značně ovlivněná, ale v ČSSR neměly výrazně lepší akustické podmínky ani profesionální skupiny.

A co se vlastně z reproduktorů linulo? Jednalo se o kusy přejaté od zahraničních, jen výjimečně domácích, vzorů. Čím víc se amatérská skupina přiblížila originálu, tím víc si ji publikum považovalo. A že zpěvák neuměl anglicky? Zmiňovaná zvuková technika beztak bránila srozumitelnosti, prvním generacím rockerů tak stačilo jen získat ten správný přízvuk a dav byl nadšen. Každá kapela hrála i české (některé i výlučně vlastní) písně, potřebovala se jimi prokázat už u přehrávek, aby vůbec mohla vystupovat na veřejnosti. Takové skladby byly nejpotřebnější na různé oficiální akce (1. Máj, plesy pro KSČ, SSM...), účast na nich mohla později pomoci při řešení případných problémů.

Návštěvnost vystoupení místních skupin podporoval i fakt, že fanoušci neměli možnost slyšet jejich hudbu nikde jinde. Jihočeský rozhlas sice již v 60. letech zaznamenal některé místní rockové skupiny, jako třeba Sinners, Lewis, Sharpers, Gama a Flamings, ale tyto nahrávky sloužily jen pro potřeby rozhlasu. Většina starších záznamů zazněla v rádiu jen jednou (například v pořadu Mladá vlna) a do dnešních dnů se nedochovala. Některé byly zničeny opakovaným použitím nahrávacího materiálu, jiné nevydržely vlivem času, nebo zmizely v době normalizace. Do rukou posluchačů se nosiče s hudbou místních amatérských skupin začaly dostávat až s rozvojem audio kazet. Magnetofony umožňovaly pořizovat záznamy ze zkušeben a veřejných vystoupení. Vzácně se někomu podařilo přesvědčit zvukaře a připojit nahrávací zařízení přímo na mixážní pult. Ač nahrávky většinou neměly dobrou kvalitu, byly velmi žádané

a spontánně rozšiřované v dalších kopiích. První studiové album českobudějovických rockových hudebníků, které se dostalo do celoplošného prodeje, vydalo až seskupení Oceán v osmdesátých letech.

Kdybychom se v pomyslném sále otočili, odtrhli pohled od pódia a zaměřili jej na posluchače, nepřehlédli bychom pravděpodobně skupinu fanoušků, kteří mimo Budějovice často přejížděli autobusem společně s vystupující kapelou. Zbytek návštěvníků byl náhodný. Mládež, která si prostě přišla zatančit, ať hraje kdokoli. Ještě počátkem 60. let se účastníci čajů oblékali do společenského oděvu, ostatně i tehdejší rockové skupiny účinkovaly a pózovaly v oblecích. Takzvaní vlasatci nebývali na čaje vpouštěni. Protože ale patřili k nejménějším posluchačům, vydávaly je některé kapely za své zvukaře a pomocné síly, aby je takto propašovaly do sálu. Pořadatelé většinou brzy zareagovali a vlasatce, kteří sami sebe označovali jako bítíky (od slova beat), po chvíli vyvedli. Po uvolnění v druhé polovině 60. let se běžně tančilo v texaskách (riflích) a mnoho mladých hlav zdobily dlouhé vlasy.

4.1 Přehled českobudějovických rockových skupin

60. léta

1. **Combo 8** (60 - 62) - Jan Deutsch, František Andrlé, Dvořák, Karel Matoušek, Karel Drunetský, Rudolf Daněk, Jan Tröster
2. **Lewis** (63 - 64) - Svatopluk Starhoň, Ladislav Hovorka, Bedřich Dušák, Antonín Kohout (bicí), Vladimír Raindl, Neužil
3. **Spiders** (64 - ??) - Ladislav Tupý, Jindřich Melmer, Ladislav Němec, František Porkristl
4. **BBC** (Big Beat Crazy) (64 - ??) - Jindřich Herbst (bicí, kyt.), Antonín Kohout (bicí), Ivo Hofbaur
5. **Sinners** (65) - **Hříšníci** (69 - ??) - Oldřich Říha (kyt.), František Hubač (kyt.), Bohuslav Vávra (baskyt.), Petr Doležel (bicí) / Jindřich Herbst (bicí, kyt.), Milan Švihoryk, Ladislav Tupý
6. **Gama** (65 - ??) - Jaroslav Kolena (zpěv), Milan Kudrle (kyt.), Milan Porkristl (kyt.), Jaroslav Pans (baskyt.), Zdeněk Bína (baskyt.), Jaroslav Chrt (bicí)
7. **Sharpers** (66 - ??) - Ivan Ott (kyt.), Antonín Kohout (bicí), Karel Erneker, Vladimír Karvánek, Roman Talůžek (kláv.), Jaroslav Švehla, Karel Hruška
8. **Helios** (66 - ??) - Jindřich Schmidtschlager (kyt.), Zdeněk Charvát (kyt.), Karel Živnůstka, Vlastimil Tuček
9. **Flamings** (67 - ??) - Oldřich Říha (kyt.), Bohuslav Vávra (baskyt.), Jiří Schneider, Sedláček
10. **The Stars** (68 - ??) - Oldřich Říha (kyt.), Zdeněk Charvát (kyt.), Bohuslav Vávra (baskyt.), Jiří Schneider
11. **Ladies** (68 - ??) - Zdena Wolfová - Nejedlá, Píšová, Helena Geschmeidiová, Zdenka Korečková, Věra Borkovcová - Bezděková
12. **Nores** (6? - ??) - Korečková
13. **Lillys** (68 - ??) - Antonín Kouhout (bicí), Sigfried, Draxler

70. léta

14. **Everyday people** (70) - **Všední lidé** (70 - ??) - Horymír Vávrů (kyt.), Oldřich Skupník (baskyt., zpěv), Petr Čejka (bicí)
15. **Fellows** (70 - ??) - Jan Král (kyt.), Jiří Ciezler, František Ryba, Miroslav Strnad
16. **Celestion** (70 - ??) - Josef Kaňka

17. **Fluidum** (70 - ??) - Jiří Klimeš (kyt., zpěv), Jiří Malšovský (zpěv, kyt.), Antonín Hermann (kláv.), Miloslav Šimánek (sax.), Josef Krejčík (pozoun), Miloslav Steinbauer (les. roh, housle), Vladimír Hakl (baskyt.), Lubomír Klimeš (bicí)
18. **Klíče** (67 - ??) - Tomáš Maxa (zpěv), Jan Král (kyt.), Josef Šesták (baskyt.), Oldřich Forman (bicí, kyt.), Pavel Skupník (bicí), Josef Čížek, Roman Křenek
19. **Infinitas** (69 - 74) - Tomáš Halla (kyt.), Jaroslav Kvíčala (kláv.), Vlastimil Bízek (baskyt.), Milan Čepička (bicí)
20. **Harlekýn** (?? - ??) - Miroslav Borovanský, Jaroslav Kubát
21. **Fortuna** (71 - ??) - Antonín Libertýn (bicí)
22. **Hroši** (71 - ??) - Tomáš Maxa (zpěv), Jaroslav Žižka (kyt.), Kohout (baskyt.), Jan Kámen (bicí), Ladislav Talůžek (kláv.), Adámek
23. **Paraplíčko** (72 - ??)
24. **Motýlek** (73 - ??) - Jan Král (kyt.), Roman Křenek
25. **Bee Free** (?? - ??) - Jan Král (kyt.), Miroslav Strnad, Jan Ciezler, Zeman, Karel Hruška
26. **Satelit** (79 - 80) - **Patent** (80 - 83) - **Boule** (87 - 91) - Antonín Couf (kyt.), Jiří Malšovský (zpěv, kyt.), Zdeněk Couf (baskyt., zpěv), Zbyšek Raška (bicí), Roman Doležal (flétna), Martin Marek (kláv.), Martin Brůžek (kláv.), Petr Kolář (zpěv), Jaroslav Habrda (baskyt.)

80. léta

27. **Orion** (?? - ??)
28. **Prospekt** (80 - ??) - Tomáš Maxa (zpěv), Jan Král (kyt.), Roman Doležal (flétna), Jiří Elexhauser
29. **Cvrčci** (?? - ??) - Jaroslav Stříbrný
30. **Trilobit** (??) - **Sirael** (?? - ??) - Jiří Drdák, Pavel Maršík
31. **Dural** (??) - **Oceán** (85 - 93) - Petr Muk (zpěv), Zdeněk Pavelec (kyt.), Petr Kučera (kláv.), Dušan Vozáry (kláv.), Jan Vozáry (bicí), Petr Hons (text)
32. **Let** (?? - ??) - Ladislav Faktor (kyt.), Roman Doležal (flétna), Lubomír Klimeš (bicí)
33. **Čerpadlo** (??) - **He Band** (?? - ??) - Tomáš Mráz (kyt.), Eduard Trost, Jiří Hebík
34. **MO Band** (??) - **JK Band** (?? - ??) - Jiří Klimeš (kyt., zpěv), Jiří Malšovský (zpěv, kyt.), Antonín Hermann (kláv.), Miloslav Šimánek (sax.), Pavel Kročák (sax.), Miroslav

Kupčák (trub.), Josef Krejčík (pozoun), Miloslav Steinbauer (les. roh, housle), Vladimír Hakl (baskyt.), Lubomír Klimeš (bicí)

35. **Gepard** (?? - ??)

36. **Holomráz** (?? - ??)

37. **Faktor** (?? - ??)

38. **Combo CBB** (?? - ??) - Jiří Klimeš (kyt.)

39. **Abec** (?? - ??)

40. **ATD** (?? - ??) - Ladislav Faktor (kyt.)

Předkládáme několik základních informací o třech vybraných českobudějovických seskupeních. Každé z nich něčím vyčnívalo z průměru své doby. Sinners patřili k místním průkopníkům rockové hudby, seskupení Patent (později Boule) je v kontextu této práce zajímavé svými problémy s úřady a Oceán skutečným průnikem na celorepublikovou hudební scénu.

4.2 Sinners

Kytarovou skupinu Sinners založili v lednu 1965 povětšinou studenti českobudějovické Vysoké školy zemědělské. Zpočátku se inspirovali americkým rockem ve stylu Beach Boys, ale po příchodu Oldřicha Říhy, který (jak již bylo řečeno) v Českých Budějovicích vykonával základní vojenskou službu, se skupina přiklonila blíž k Rhythm & Blues. Oldřich Říha se chopil sólové kytary, na rytmickou kytaru hrál František Hubač, harmonický základ zajišťoval Bohuslav Vávra na baskytaru a bicí obsluhoval Petr Doležel. Pamětníci o nich hovoří jako o českobudějovických Beatles, kterým se podobali nejen obsazením, ale i tím, že všichni čtyři pánové zpívali. Hráli také písně od kapel typu Cream, Smoke, The Who a podobnému stylu se snažili přiblížit i vlastní tvorbou. O úspěšnosti jejich snažení vypovídala přední umístění na různých festivalech, řada rozhlasových nahrávek i široká základna fanoušků. Skupina si své fanoušky vozívala s sebou na přespolní koncerty ve dvou i třech autobusech. 21. prosince 1967 je při 1. československém beat festivalu přivítala i pražská Lucerna. V Melodii³¹ se tehdy psalo, že hráli tak, aby byli slyšet až doma v Českých Budějovicích. Snad je k hlasitosti motivovalo předchozí vystoupení skupiny Primitives

³¹ m. 1. *ČS beat festival Praha 67*. Melodie. roč. VI (1968)/ č. 3. s. 79 - 84.

Group, po níž přišli na pódium. Shrňme ještě informace uvedené jinde v této práci. V Sinners klubu (viz níže) v Domě odborů skupina prakticky veřejně zkoušela a podílela se na společných večerech i s kapelami Sharpers a Helios. Vysoké hodnocení u přehrávek i uvolněná atmosféra druhé poloviny 60. let umožňovaly regionální hudební špičce vycestovat nejen za hranice kraje, ale i republiky. Sinners se stali jakousi spontánně žádanou a oficiálně podporovanou kapelou. Její sláva ale pomalu pohasínala po odchodu Oldřicha Říhy roku 1968 zpět do Plzně. Kromě zmíněné základní sestavy se tedy v Sinners vystřídali ještě Jindřich Herbst, Milan Švihorik a Ladislav Tupý. V roce 1969 se sice ansámbl přejmenoval na Hříšníky, ale pod tímto názvem již dlouho nevystupoval.

4.3 Satelit - Patent - Boule

Skupina Satelit hrála v roce 1979 na tanečních zábavách kusy přejaté od zahraničních i československých vzorů a podle Antonína Coufa ještě nebyla vyzrálým hudebním tělesem. Z tehdejšího složení Satelitu se roku 1980 zrodila kapela s názvem Patent. Kapelník Antonín Couf hrál na kytaru, jeho bratr Zdeněk Couf na basovou kytaru a zpíval doprovodné hlasy. Hlavním zpěvákem Patentu byl Jiří Mašovský, který zároveň ovládal dvanáctistrunnou kytaru a bubeníkovi Zbyšku Raškovi někdy vypomáhal na triangl a tamburínu. Z někdejší sestavy Satelitu už v Patentu nehrál Lubomír Klimeš, ale naopak se připojil zpěvák, flétnista a textař Roman Doležal a klávesista Martin Marek. V repertoáru přibývaly vlastní artrockové písně s texty Zbyška Rašky a Romana Doležala, Patent se stával čím dál oblíbenější a vyhrával regionální kola různých soutěží. Úspěch na celorepublikové úrovni zaznamenal roku 1982, kdy na Festivalu politické písně v Sokolově získal cenu publika za svou patnáctiminutovou skladbu *Módní mozek*. To už měl za sebou nejedno nahrávání ve studiu Jihočeského rozhlasu, kde se pravidelně objevoval v pořadu Mladá vlna.

Následující rok ale jejich zřizovatel obdržel dopis od odboru kultury ONV, který rušil souhlas ke zřízení hudebního souboru Patent (o důvodech tohoto kroku se zmiňuje další kapitola). Nicméně mladé muzikanty bavilo hrát, a tak příležitostně jezdili do Prahy, kde většinou na studentských kolejích vystupovali pod smyšlenými názvy (např. Monolit) bez povolení. Další přehrávky absolvovali, s novým zpěvákem Petrem Kolářem, až roku 1987. Tehdy jim komise z několika návrhů vybrala název Boule. Upravené sestavě se s novým jménem podařilo vycestovat na turné do Běloruska, kam se i s technikou přepravovala vlakem. Po návratu do ČSSR dokonce natočila singl pro

Supraphon. Roku 1990 Koláře u mikrofonu vystřídal Petr Jesenský z Českého Krumlova, ale skupina se během další sezóny rozpadla a znovu začala veřejně vystupovat až roku 2006. I dnes je možné koncerty zralých rockových nadšenců v Českých Budějovicích navštívit.

4.4 Oceán

Hudební formaci Oceán vytvořili roku 1985, po zákazu kapely Dural, českobudějovičtí studenti. Z nich dnes nejznámější, zpěvák Petr Muk, původně hrál i na basovou kytaru, za klávesovými nástroji stáli Petr Kučera a Dušan Vozáry, bicí obstarával Dušanův bratr Jan Vozáry. Kytarista Zdeněk Pavelec seskupení po dvou letech opustil, což nastartovalo její odklon od hard rocku k novoromantickému stylu. Kromě bubeníka všechny členy Oceánu spojoval stejný rok (1965) v rodném listě. Kapela si zakládala na svém temném image postaveném na oděvu v kombinaci černé a karmínové barvy s nezbytným bílým fiží pod krkem. Součástí ansámblu byl i textař Petr Hons, jehož básnické metafory byly nabitě zvláště židovskou a egyptskou symbolikou. Nejčastěji Muk zpíval o tajemné lásce, osudu a víře.

Oceán překonal hranice regionu roku 1988, kdy postoupil z okresního kola soutěže až na celorepublikovou přehlídku Rockfest. Tady si získal zvláštní ocenění poroty a ještě téhož roku vydal svůj debutový singl Ráchel. V následujících letech sbíral úspěchy na dalších i zahraničních festivalech. Několikrát se mu podařilo vyprodat pražskou Lucernu. Dokonce zakladatel Depeche Mode, jež hudebníci Oceánu v začátcích považovali za svůj vzor, Vinc Clarke je pozval na přelomu let 1989 a 1990 na dvouměsíční turné jako předskokany své kapely Erasure. Velká Británie a Irsko tak slyšelo 28 vystoupení české rockové skupiny. Zřizovatelská agentura Pragokonzert bohužel odmítla finančně podpořit pokračování společného koncertování v Americe a Japonsku, a tak se Oceán za oceán nepodíval.

Skupina stačila během své relativně krátké existence natočit tři alba, přičemž první dvě vydalo slovenské nakladatelství Opus ještě na vinylových deskách. I proto došlo v roce 2001 k jejich reedici, což zároveň svědčí o trvalém zájmu o legendu, jíž se Oceán pro mnohé stal. První deska z roku 1990 nese název *Dávná zem* a je novoromanticky temná. O rok později vzniká nahrávka *Pyramida snů*, která obsahuje znatelně melodičtější skladby a posledním albem je *2 a 1/2*. Už v roce 1995 vyšla i kompilace nazvaná *Dekáda*.

Od roku 1993 se členové Oceánu věnují individuálním projektům, ale počet příznivců jejich společné tvorby jim zajišťuje místo v dějinách české populární hudby.

5. Konflikty rockové scény s oficiální kulturní politikou na území Českých Budějovic

V následujících kapitolách se seznámíme s nepříjemnostmi, s kterými již dnešní regionální muzikanti zápolit nemusejí a nepotýkali se s nimi ani hudebníci v demokratických zemích té doby. Krom drobných problémů došlo v Českých Budějovicích i k větším incidentům. Jeden se odehrál v březnu roku 1974 v rudolfovském sále Na Americe, kde byli návštěvníci koncertu pražských undergroundových skupin bezdůvodně zbiti policií a dodatečně i soudně trestáni. Smutný osud oběti komunismu potkal i českobudějovického hudebního nadšence Jiřího Ganse, který byl ve zkonstruovaném procesu roku 1976 odsouzen na patnáct let věznění za údajnou špionáž.

Neustálý mírný tlak měl bigbítové skupiny udržovat v nejistotě, kdy se některý z nadřízených orgánů rozhodne definitivně znemožnit jejich vystupování. Běžně se stávalo, že ansámbl dorazil na místo hraní a zjistil, že akce byla na poslední chvíli zrušena. Proti podobným problémům se kapely, zvláště po roce 1968, preventivně chránily například typickým počesťováním názvů. Sinners se tak přejmenovali na Hříšníky, Everyday People změnilí název na Všední lidé, z Fellows se stali Kamarádi. Nové jméno mohlo pomoci již zakázaným ansámbům zpět na pódium. Takový postup zvolily například skupiny Patent (Monolit - Boule), Dural (Oceán), MO Band (JK Band) atd. Některé formace hrály pod daným názvem jen epizodně, dokud nedošlo k dalšímu odebrání povolení k činnosti. V horších případech pak bylo zakázáno členům kapely, aby hráli byt' jen dva z nich společně na jednom pódiu (Patent).

Preventivně se neměnily jen názvy, ale upravoval se i zevnějšek a písně. Skupiny u přehrávek běžně předkládaly jiný repertoár, než ve skutečnosti hrály na svých vystoupeních. Pro některé příležitosti se texty písní přepisovaly i těsně před produkcí. Tak vzpomínají členové skupiny Patent na sokolovský Festival politické písně konaný v únoru 1983, kdy se skladbou Rajský bál získali cenu publika, ač její text na místě přepsal Zbyšek Raška během patnácti minut na toaletě. Mezi závadová slova zdaleka nepatřily jenom vulgarismy. Pan Milan Kudrle, kytarista skupiny Gama, popisoval nahrávání, při němž jejich zpěvák, Jaroslav Kolena, proložil text písně zvoláním: "Můj Bože!". Tato slova nemohla být v rozhlasu odvysílána, a tak Gama přetáčela celou píseň znovu.

Bylo lepší dohlížitelské kulturní orgány zbytečně neprovokovat, ale rebelantská krev v žilách rockerů si mnohdy vyžádala patřičnou ventilaci. K bigbítu vždy patřil i určitý životní styl ignorující některé společenské konvence. Nebývá těžké rozpoznat filharmonika od rockera. Zatímco zahraničním rockerům výstřední chování na koncertech zvyšovalo oblibu u tisku a fanoušků, u nás byla i výtržnost některého podnapilého návštěvníka zábavy důvodem ke zrušení kapely, která tu zajišťovala hudbu. Českobudějovický kytarista Jiří Klimeš vzpomíná na zrušení skupiny Fluidum, které její zřizovatel, českokrumlovský n. p. Lyra napsal, že jejich hudba *”přitahuje mládež neukázněnou, což poškozuje pověst n. p. Lyra.”* Důvodem ke ztrátě zřizovatele, a tedy povolení veřejně vystupovat, bylo jedno rozbité okno v budově, kde Fluidum hrálo.

Skupině Patent přinesla zákaz činnosti neukázněnost muzikantů. Návštěvníky rockových vystoupení by asi překvapilo, kdyby hudebníci používali výhradně spisovný jazyk a na pódiu se chovali jako při lekci etikety. Kulturní funkcionáři ale téměř takové způsoby očekávali, a tak se Patent vytrhl z jejich přízně a začala se o něj zajímat StB. Ansámbl se zúčastňoval různých soutěží, výkon na Festivalu politické písně v Sokolově tisk roku 1982 ocenil slovy: *”... nejvíce zaujala porotu skupina Patent pro umělecky hodnotnou kompozici v moderním rockovém stylu...”*³² O rok později už byla jeho účast na festivalu hodnocena úplně jinak. Patent se tam prý *”vetřel zákeřně a úskokem”*. Pozvání na natáčení do Československé televize přišlo vzhledem k následujícím událostem vniveč. Krátce po soutěži v Sokolově přišel Patent o povolení k vystupování. Proti zákazu činnosti se chtěl kapelník Antonín Couf bránit, a tak na psacím stroji v zaměstnání připravoval odvolání. StB se o jeho plánech nějak dověděla a Couf byl přímo z pracoviště odveden k výslechu. Chystané odvolání vyšetřovatelé označili za maření úředního rozhodnutí. Zanedlouho vyšel v Jihočeské pravdě článek *Proč ukončil činnost Patent, Konec jedné hvězdy populární hudby*, který barvitě popisoval nejrůznější smyšlené prohřešky kapely. Byl to způsob jak odradit potenciální zřizovatele, jež by si mohla skupina pod novým názvem najít. V publikovaném textu byl citován i dopis informující zřizovatele skupiny (ZV ROH podnikového ředitelství n. p. Silnice v Českých Budějovicích) o odnětí souhlasu *”ke zřízení souboru lidových hudebníků Patent. (...) soubor zvládá na poměrně vysoké úrovni vlastní provedení hudební produkce, ale přes všechna poučení a upozornění není schopen plnit řádně*

³² Sokolov zpívá. Práce, Deník revolučního odborového hnutí. roč. XXXVIII (1982)/ č. 37. s. 1. a 3.

svou odpovědnost za celkovou úroveň akcí, jak ukládá účinkujícím § 6 vyhlášky MŠK č. 99/1958 Ú. I.”³³ Dalším důvodem k zákazu veřejného vystupování byl údajně fakt, ”že skupina Patent nedodrží stanovený repertoár, silně inklinuje k punk rockové hudbě a tím kolem sebe soustřeďuje její stoupence.” Připomeňme si, že se psal červen 1983. Tři měsíce poté, co v týdeníku Tribuna vyšel útočný článek ”Nová” vlna se starým obsahem. Tomu se jihočeský příspěvek podobal napadáním provozního okolí kapely: ”Proč mladí talentovaní hudebníci zneužili možností, které jim byly poskytnuty - od příležitosti rozvíjet své schopnosti, využívat nákladné aparatury, přes veřejné produkce až k nezanedbatelnému honoráři. Je to všechno vina jen samotných členů skupiny? Nebylo to způsobeno nebo vlastně umožněno i tím, že zřizovatel pozapomněl na to, že za skupinu nese zodpovědnost? Že naopak cítila skupina nad sebou ochranou ruku? Co rodiče hudebníků - studentů, těm nebylo nic nápadného?”³⁴

Typickým handicapem rockových skupin před rokem 1989 byla velmi omezená možnost získávat zkušenosti v cizích demokratických zemích. Vycestovat za hranice státu se českobudějovickým hudebním skupinám podařilo jen výjimečně. Na západ mohly vyjízďet jediné sestavy zřizované agenturou Pragokonzert (v jihočeské metropoli pouze Oceán), nebo krajským kulturním střediskem. Pro vycestování do nesocialistické země bylo potřeba si zajistit výjezdní doložku (podloženou povolením závodního výboru, uličního výboru, odboru městského kulturního střediska) a devizový příslib nutný pro nákup zahraniční měny. Při hraní v zahraničí hudebníci dostali diety na místě a deset procent výdělku v československých korunách. Zbytek financí putoval do pokladny zřizovatele. Pakliže někdo odjel hrát za západní hranice, mluvílo se o tom mezi všemi muzikanty i jinými občany města.

V květnu 1968 se naskytlá příležitost vyjet do Rakouska hned čtyřem ansámblům, které vybralo krajské kulturní středisko jako vhodnou reprezentaci na soutěži O modrou stuhu Vídně (pamětníci se neshodují v přesném názvu soutěže). Všechna hudební tělesa měla společné vysoké ohodnocení u přehrávek, a bylo tak možné předpokládat, že zvládnou i povinnou soutěžní skladbu, ústřední melodii z amerického filmu Kamelot. Do Vídně se tehdy podíval taneční orchestr Metroklub (někteří pamětníci tvrdí, že jel orchestr Wotava), kytarové skupiny Sinners, Gama a dívčí kapela Ladies, která si jediná

³³ Proč ukončil činnost Patent, Konec jedné hvězdy populární hudby. Jihočeská pravda. roč. XXXIX (1983)/ č. 140. s. 3.

³⁴ Proč ukončil činnost Patent, Konec jedné hvězdy populární hudby. Jihočeská pravda. roč. XXXIX (1983)/ č. 140. s. 3.

přivezla ocenění. Členům skupiny Gama zde bylo nabídnuto roční angažmá v Rakousku. Hraní v zahraničních barech jim ale znemožnily události po srpnu 1968. Na cestu do Vídně se s českobudějovickými muzikanty vydal i Jiří Gans, místní hudební nadšenec, jako překladatel. Tomu ale na poslední chvíli nebyl přechod hranic povolen. Ačkoli se Gansovi podařilo předem získat všechna patřičná povolení, pohraniční stráž jej nakonec poslala zpět. Vedle Gansa byl výjezd znemožněn ještě basistovi skupiny Gama, Jaroslavu Pansovi, který právě plnil základní vojenskou službu.

Komplikace s překročením hranic plynuly z obav úřadů, aby se vrátili všichni členové zájezdu zpět do ČSSR. Pro emigraci se za minulého režimu rozhodlo jen několik málo českobudějovických hudebníků. Do Velké Británie odešel Antonín Kohout, bubeník skupin Lewis, BBC a Sharpers, a až do Austrálie doputoval Josef Čížek z kapely Klíče.

Státní instituce zneklidňovali i příznivci rockové hudby, kteří bývali pyšní na své dlouhé vlasy. Patřit mezi vlasatce ovšem přinášelo časté potíže. Šlo o projev svobodomyšlnosti a obdivu k západní kultuře. Když se tedy ve městě konala nějaká reprezentativní událost, jako například vojenská přehlídka, byli vlasatci dočasně odklizeni třeba do psychiatrické léčebny. Před propuštěním museli podepsat vyplněný protokol, čímž mimo jiné stvrzovali, že s nimi bylo nakládáno podle zákona a nemají tudíž žádné výhrady vůči jednání příslušníků VB.

Kolem jednotlivých rockových skupin se vytvářely kolektivy fanoušků, které pořádaly různé společné akce, včetně výletů na koncerty jiných ansámbľů v hlavním městě. Ve druhé polovině šesté dekády někteří z nich založili Sinners klub v suterénu Domu Odborů (podle zažitého názvu Beseda přezdívaného Bedna). Tady bylo možné hrát, zpívat, poslouchat, diskutovat i malovat surrealistické obrázky. V roce 1968 tu asi šest měsíců fungovalo malé nekomerční kino. Srpen téhož roku znemožnil další fungování klubu v tomto uvolněném duchu.

Projevem lačnosti po kultuře, odlišné od té nabízené televizními estrádami, byl i časopis Elixír. Podle Jiřího Klimeše jej ve druhé polovině sedmdesátých let tvořila, a ve 12 vydáních mezi sebou šířila, neoficiální Skupina otevřené tvorby. Časopis obsahoval verše českobudějovických amatérských básníků i překlady světových autorů, kopie výtvarných děl, recenze různých hudebních akcí, písně atd. O jeho existenci se bohužel dozvědělo StB, a tak byli jeho tvůrci nuceni všechny opisy zničit. Následovaly výslechy, při nichž se vyšetřovatelé snažili narušit vztahy v jakémisi místním

”paralelním polis”. Tento pojem samozřejmě patří k jiné skupině, ale stejné životní podmínky budí podobné potřeby u více lidí. Pan Jiří Klimeš vzpomíná na způsob získávání informací příslušníky StB. Vyšetřovatel, prý ve snaze získat jeho důvěru, začal během výslechu chválit a zpívat Krylovy písně. Jak úspěšná byla tato metoda při hledání nových agentů, není zřejmě nutné komentovat.

5.1 Policejní zásah na koncertě v Rudolfově roku 1974

V létě 2005 se stal velkým tématem všech médií policejní zásah proti návštěvníkům CzechTeku u Mlýnce na Tachovsku. Pokud si prohlédneme webové stránky zaměřené na techno hudbu, brzy narazíme na srovnávání zmíněné události s koncertem skupiny The Plastic People of the Universe v Rudolfově u Českých Budějovic. Ten se konal v březnu roku 1974. O tehdejším násilném ukončení dvoudenní hudební přehlídky v dobovém tisku nenajdeme ani zmínku. Přitom zdejší zákrok měl pro většinu účastníků mnohem dalekosáhlejší následky. To se ale psal rok 1974, vládl totalitní režim a noviny bobtnaly úspěšnými brigádami a překonanými pracovními plány. Více informací získáme ze záznamů veřejné bezpečnosti a z publikovaných i ústních vyprávění pamětníků.

V pátek 29. března 1974 hrála v restauraci Na Americe v Rudolfově, kde se provozovaly téměř pravidelné čaje, českobudějovická skupina Infinitas. Jejím kapelníkem byl tehdy Tomáš Halla a skupina měla patřičná povolení k vystupování. Zábava proběhla bez jakýchkoli komplikací, jen několika obyvatelům Rudolfova rušily spánek skupinky odcházejících návštěvníků akce. Ve ztichlé spící ulici vynikne každé slovo a někteří jedinci zůstávali v blízkosti restaurace i přes noc.

Hlavní koncert, na nějž se sjeli lidé z celých Čech, se chystal až na sobotu 30. března. Během večera se zde měly vystřídat pražské undergroundové skupiny The Plastic People of the Universe, DG 307 a hardrockový Adept. Podle pamětníků stačil vystoupit pouze posledně jmenovaný Adept. Něco jiného tvrdí hlášení VB: při jejím příchodu údajně již hráli The Plastic People of the Universe. V dostupných zdrojích nalézáme více nesrovnalostí. Vyhodnotit jeden jediný jako pravdivý by bylo unáhlené. Policejní záznamy evidentně zlehčují brutalitu zásahu, na druhou stranu ani vnímání přímých účastníků nemohlo být naprosto objektivní. Předkládáme tedy různé pohledy na tutéž událost a pokusíme se přiblížit k představě, jak 30. března 1974 vypadal zásah proti příznivcům rockové hudby a jaké následky z něho vyplývaly.

Podívejme se na průběh celé akce nejprve tak, jak ji popisují zprávy příslušníků VB. 30. března 1974 si údajně už v odpoledních hodinách stěžovali někteří obyvatelé Rudolfova na potulování "chuligánů" po jejich obci a požadovali, po místním předsedovi komise na ochranu veřejného pořádku, zákaz hudební produkce.

Netrvalo dlouho a přijelo patnáct členů VB, aby spolu s funkcionáři národního výboru vstoupili do sálu Na Americe. *”Při příchodu bylo v sále 380 mladých lidí (dle vstupenek) a nezjištěný počet jich byl kolem objektu. Hudba hrála divoké hlasité skladby, přičemž někteří hudebníci stáli i na stolech. Dva až čtyři páry tančily výstřední tance.”*³⁵ Začátek čaje byl, podle policejní zprávy, nahlášen na 19. hodinu, ale už teď kolem 17. hodiny stála na pódiu kapela The Plastic People of the Universe. Když se ukázalo, že hrající skupina nemá povolení vystupovat, rozhodlo se o ukončení koncertu. František Šimák (policejními záznamy mylně označovaný jako kapelník „Plastiků“) byl nucen sdělit přítomným, že policie akci zrušila a aby proto opustili sál. Návštěvníci uposlechlí a vyšli před restauraci, kde ale setrvali a na opětovné výzvy k rozchodu reagovali nespokojenými výkřiky. Dožadovali se demokratického zacházení, ptali se po vrácení vstupného, příslušníky VB označovali jako gestapo a zřejmě padala i peprnější pojmenování. V hlášení například stojí: *”Jeden z vlasatců, František Češka, prohlásil, že to by se nemohlo za kapitalismu stát, taková, že je u nás svoboda (později byl zadržen a vzat do vazby).”* Dav byl podle policejních záznamů informován o odjezdech vlaků a upozorněn, že lze žádat vrácení vstupného na organizaci Jednota, jež je provozovatelem restaurace.

Mladým lidem se ale nechtělo odejít, a tak je VB v rojnici, za pomoci obušků, kasrů (pepřových sprejů) a najíždějících aut, začala vytlačovat na hlavní silnici. Dav se brzy rozdělil do zranitelnějších skupinek. Kdo neutekl, byl s využitím výše uvedených prostředků tlačen až do města na nádraží. Účastníci koncertu byli svým zevnějškem kdekoliv snadno rozpoznatelní. Policejní hlášení je označují jako: vlasatce, chuligány, Máničky, trampy, závadovou mládež či protisocialistické živly.

Většina výše jmenovaných byla shromážděna v nádražní budově ČSD, čehož VB využila k jejich perlustraci. Nechala uzavřít všechny vchody a často byla nucena řešit výtržnické chování některých chuligánů. Do vlaků je pak eskortovala v doprovodu hlídek se služebními psy. Byly mobilizovány i stanice VB ve všech městech, kudy vlaky s vlasatci projížděly. Nejvíce jich mířilo do Prahy a Plzně, kde byli na nádražích fotografováni a odvedeni k výslechům (tzv. *”vytěžování”*). *”Z celkového počtu bylo zjištěno 280 osob. Všichni zadrženi před propuštěním byli ve věznicích vykoupáni, ostříhání a provedena u nich další hygienická opatření, protože mnozí byli krajně*

³⁵ následující nečíslované citace z Archivu MV ČR, Fondu Krajské správy SNB České Budějovice - vnitřního odboru, Signatura G/J 1-1, inventární jednotka 83, karton 11: *Výtržnosti vlasatců v Rudolfově a v Českých Budějovicích ve dnech 29. a 30. 3. 1974* - hlášení podle http://www.kozy.cz/czechtek05/rudolfov_1974.htm; 1.11.2006, 22:00.

nečistí, nevhodně oblečení ve špinavých oděvech apod. Opatření bylo dohodnuto okresním prokurátorem a náčelníkem věznice mjr. Malinou. Při vytěžování předvedených se nepodařilo prokázat, kým byla akce organizována. Většina uvádí, že od kamarádů se dozvěděli, že uvedená hudba bude v Rudolfově účinkovat.” Některým účastníkům koncertu se podařilo uniknout. Jejich skupinky se rozptýlily po Českých Budějovicích, ale najít přístřeší nebylo pro přespolní jednoduché. Provozovatelům restaurací a ubytoven bylo nakázáno, aby jim odmítali poskytovat své služby. Dokonce ani ti, které policie nezjistila přímo na místě, neměli vyhráno.

Mezi takové patřil i Tomáš Halla, jehož VB mylně považovala za jednoho z organizátorů celé akce. Dalšími podezřelými byl Jiří Gans a Petr Čtvrtník, všichni označeni jako *”osoby s negativním poměrem ke zřízení, propagující západní styl života.”* S jejich osudy se ještě setkáme později. Dle všeho byli hlavními organizátory hudebníci z Prahy.

Dnes si jen těžko dovedeme představit, že bychom šli na hudební zábavu, která by byla násilně ukončena a my bychom zde byli jen za pouhou účast zbiti, odvečeni na výslech a proti naší vůli ostříhání a zbavení námi zvoleného oděvu. A tím to samozřejmě nekončilo. VB si ke všem zadrženým vyžádala jejich osobní složky z míst bydliště, které pak obohatila o nové, kdykoli použitelné, kdykoli zneužitelné, záznamy. V policejním hlášení se dočteme o dalších opatřeních vyplývajících *”(...) z hromadné výtržnosti v Rudolfově a Českých Budějovicích ve dnech 30. a 31. 3. 1974: (...)*

4) Do 20. 4. 1974 budou všechny osoby zúčastněné na výtržnosti (mimo ty, jež budou řešeny soudně) předány KOVP-NV v Rudolfově a Českých Budějovicích k postihu pro přestupek podle zákona č. 60/61 Sb (...)

5) (...) připravit (...) seznam s dostupnou charakteristikou osob, které byly zjištěny jako účastníci výtržnosti s požadavkem na provedení a projednání následujících opatření:

a) uskutečnit s uvedenými účastníky výtržnosti pohovor zaměřený k tomu, aby se žádný z nich nepropůjčil k účasti na podobné akci. Jinak, že vůči každému budou důsledně uplatněny trestně-právní důsledky.

b) u studentů (středoškoláků a vysokoškoláků) informovat vedení školy a doporučit jim zhodnocení jejich morálně - politického profilu a provedení odpovídajících opatření.

c) u osob v zaměstnaneckém poměru doporučit vedení závodů projednání jejich provinění v závodních složkách a přijetí vhodných opatření, zejména u těch, kteří zastávají hospodářské funkce.”

d) u osob bez pracovního poměru provést další opatření příslušnými útvary VB.
e) o prováděných a doporučených opatřeních informovat OV KSČ.” Pod provedením odpovídajících opatření se skrývaly výsledky, pokuty, soudní stíhání, vylučování studentů ze škol a propouštění pracujících ze zaměstnání.

V závěrečném hlášení VB se uvádí, že veřejnost hodnotila celý zásah jako pozitivní, jen *”jedna pracovnice v kiosku na nádraží ČSD v Českých Budějovicích měla k zákroku určité výhrady.”* Těžko dnes zjistit, jak ona paní zaplatila za svou odvalu zastat se bité mládeže. Ve zprávě najdeme víc absurdit, jako třeba zmínku o zabaveném pánském svetru znázorňujícím vlajku USA. Nebo že *”Jeden ze zadržených byl kandidátem KSČ. Bylo však zjištěno, že již na začátku zábavy projevoval obavy z dalšího průběhu a měl výhrady k některým účastníkům.”* Podobně pak v hlášení majora Františka Kovářika, který se od své manželky a syna dozvěděl o zvýšeném výskytu vlasatců v ulicích Českých Budějovic: *”K uvedené záležitosti jsem hovořil se svým synem, který mi potvrdil, že už od pátku jsou tito lidé za Rudolfovem na t. zv. Americe, kde mají své kapely a od pátku, že tam vystupují. Řekl mi rovněž, že se tam byl v pátek večer podívat a pro velké množství chuligánů, že odtud odešel.”*

Pokud by byl postup příslušníků VB naprosto korektní, nemuseli by se zřejmě obávat fotoaparátů v řadách účastníků akce a zabývat se ve svém hlášení zprávou, že tito *”mají použít materiál získaný fotografováním ze zákroku orgánů VB proti nim a tento prý chtějí zaslat jako dokument na západ.”*

Od policejních záznamů se podstatnými detaily liší vzpomínky účastníků koncertu na Rudolfově. Baskytarista skupiny The Plastic People of the Universe, Milan Hlavsa, líčí událost z pohledu muzikanta, pro nějž byl tento policejní zásah začátkem pronásledování celé skupiny. To, jak víme, vyvrcholilo roku 1976 uvězněním jejích členů. Není nutné připomínat, že právě věznění těchto hudebníků se stalo podnětem k sepsání Charty 77. Snad není příliš troufalé považovat tento moment za ukázkou toho, jak rocková hudba do jisté míry ovlivnila dějiny.

Milan Hlavsa popisuje akci na Rudolfově takto: *”V té době se jak PP, tak i Dg.307 chystali na koncert do Českých Budějovic. Přijela tam strašná spousta lidí. Sál byl beznadějně vyprodanej. Večer zahájila skupina Adept, naši kámoši od Krále Brabantského. Po nich měli vystoupit Dg.307.*

Seděli jsme v zákulisí s Milanem Knížákem. Pozvali jsme ho z několika důvodů. Chtěli jsme, aby slyšel Dg.307 (Pavel byl zvědavý na jeho názor [Pavel Zajíček - textař

a frontman skupiny DG 307] a jeho přítomnost měla dodat celému koncertu jaksí na světovosti. Knížák dostal nápad, že nás odborně nalíčí. (...) Když začal pracovat na mně, nastaly v sále nějaký šumy a ruchy a rozšířila se zpráva, že přijela policie. Přerušili koncert. Začali jsme se s nima dohadovat co se děje a proč to dělají. Zbytečně. Nebavili se s náma, jenom pořád opakovali, že je konec. Vyzvali kapely, aby si zabalily nástroje a odjely. Během zásahu pojali podezření, že hlavním organizátorem celé akce je zřejmě Knížák, kterej neustále čněl z davu, rozkládal rukama a kladl jim nevhodný otázky. Vypadalo to, že ho chtějí zatknout. Bylo jasné, že je opravdu konec. Přijížděly další a další auta, plný policajtů. Začali jsme fofrem balit.

Nesl jsem zesilovač do auta Ivo Pospíšila a nechtě strčil do velkého bubnu na zadním sedadle. Buben se trochu pohnul a pod ním se objevil Knížák, bílej strachy.

Ticho! Jdou po mně! Jedem, jedem!’ šeptal a zase zmizel pod bubnem.

*Odjeli jsme a až večer v Praze jsme se začali dovídat, co se tam dělo.*³⁶ Podle Hlavsy šlo o *”od roku šedesát devět nejbrutálnější zásah proti většímu počtu lidí.”*³⁷ Přímý dopad na skupinu The Plastic People of the Universe tato akce zatím neměla. Dokonce byla jakousi motivací hrát navzdory ještě víc. Postihla ale mnoho jejích fanoušků, kteří přicházeli o místa a byli vyhazováni ze škol.

O něco expresivněji popisuje zásah VB Mikoláš Chadima, který se o ní dozvěděl od svých přátel. Ti prý dorazili na Ameriku příliš pozdě, a tak se rozhodli alespoň navštívit zámek v Hluboké nad Vltavou. Zde si jejich vizáže všimla hlídka VB a okamžitě je odvezla do Českých Budějovic, kde byli následující tři dny *”vyslýcháni v souvislosti s účastí na protistátní akci, několikrát dostali nakládačku a byli ostříháni.”*³⁸

Dovědět se o koncertech undergroundových skupin nebývalo podle Chadimy jednoduché. Kolem roku 1974 se ale o dříve utajovaných akcích v kuloárech mluvilo, a kdo se o ně trochu zajímal, mohl se jich zúčastnit. Po zákroku v Českých Budějovicích se situace opět změnila a undergroundová scéna se ostražitě chránila proti nezvaným lidem.

³⁶ PELC, Jan. HLAVSA, Milan. *Bez ohňů je underground*. 1. vyd. Praha: BFS, 1992. s. 90.

³⁷ PELC, Jan. HLAVSA, Milan. *Bez ohňů je underground*. 1. vyd. Praha: BFS, 1992. s. 90.

³⁸ CHADIMA, Mikoláš. *Alternativa, svědectví o českém rock & rollu sedmdesátých let (od rekvalifikační k “Nové vlně se starým obsahem”)*. 1. vyd. Brno: Host, 1993. s. 57 - 58.

”Onen památný den v Budějovicích stačilo, že měl člověk dlouhé vlasy, aby byl policajty zajištěn a bylo s ním nakládáno jako se zvířetem. Všechno začalo těsně před zahájením koncertu na který se sjelo nevídané množství lidí (kolem 1500) ze všech koutů Čech a Moravy. Dav byl napaden pohotovostními jednotkami VB a LM. Obklíčili shromážděnou mládež a po prvních ranách hnali dav do kterého najížděli auty za štěkotu policejních psů, na nádraží. Kdo neběžel dost rychle, toho na místě surově zbili a potom odvezli do cel předběžného zadržení budějovických fízláren, dokud stačila jejich kapacita. Dav byl hnán městem, před zraky spokojených a slušných budějovických občanů, kteří s radostí povzbuzovali pohotovostní jednotky a LM výkřiky typu: ‘Nejlepší by bylo je všechny postřílet.’ Na budějovickém nádraží byl připraven zvláštní vlak strážný Pohraniční stráž s ostře nabitými samopaly, který měl odvézt do Prahy účastníky koncertu i ty, kteří se ke všemu přichomejti jen nešťastnou náhodou. V podchodu, vedoucím na nástupiště, utvořily ozbrojené složky ministerstva vnitra uličku. Policajt, pes, policajt, pes. Touto uličkou byli lidi hnáni po menších skupinkách, aby si uličku dostatečně užili, a přitom biti pendreky a kousání zdivočelými policejními psy. Po této lekci byli nacpáni do vagónů. Očití svědkové pak vyprávěli, že po tomto zásahu musela být na nádraží přivolána zvláštní četa uklízeček, aby krví postříkaný podchod omyla.”³⁹ Připomeňme, že podle policejních záznamů bylo při příchodu VB do sálu Na Americe přítomno 380 platících lidí, plus nezjištěný počet v okolí restaurace. Chadimův odhad, 1500 návštěvníků, je výrazně vyšší. Někteří českobudějovičtí pamětníci mluví zhruba o tisíci přítomných, ale pravda zřejmě bude někde uprostřed. Pravděpodobně není důvod, proč by měla VB právě tuto informaci zkreslovat. Lze tedy předpokládat, že se akce Na Americe zúčastnilo zhruba 600 - 700 lidí.

Policejní hlášení také neuvádí nic o speciálně vypraveném vlaku, píše se zde jen o policejních hlídkách vyžádaných zaměstnanci drah, kteří jinak odmítali s výtržníky odjet. Zhodnotit pravdivost této informace je dnes prakticky nemožné.

Chadima dále vzpomíná: *” Všechny tyto události se tenkrát probíraly ve všech pražských hospodách. Mimo názory ovlivněné vztekem a bezmocí proti tomu, co se v Budějovicích stalo, se objevily názory, zvláště u profí, nebo u těch, kteří si mysleli, že k profí mají blízko, že ti Plastici to jim, hodnejm rockerům, jenom kazej, a protože dělají bordel, oni nemohou kvůli nim hrát. Bylo jasné, že tyto názory jsou především ovlivněny*

³⁹ CHADIMA, Mikoláš. *Alternativa, svědectví o českém rock & rollu sedmdesátých let (od rekválifikací k “Nové vlně se starým obsahem”)*. 1. vyd. Brno: Host, 1993. s. 58.

závistí, kterou většina těchto kapel k Plastikům pociťovala.”⁴⁰ Nutno uvést, že Chadima v citované knize hodnotí většinu profesionálních skupin, přijatelných pro komunistický režim, za zbabělé či bezpátevní. Přesto stojí jeho příspěvek za zamyšlení.

Dalším pamětníkem je Tomáš Halla z Českých Budějovic, kapelník místní skupiny Infinitas, která, jak jsme řekli, účinkovala v tomtéž sále večer před zásahem. Své vyprávění, o nerealizovaném koncertu The Plastic People of the Universe, Halla uvedl větou: *”Nebudu ze sebe dělat nějakýho disidenta. Já jsem tu jejich muziku nikdy nijak moc nemusel a kdybych si tam den před tím nezapomněl dost pěkněj řemen od kytary, vůbec bych tam další večer nešel.”* Z dnešního pohledu bezvýznamný moment, zapomenutí popruhu od kytary, změnil tehdy dvacetiletému studentovi zbytek života. Tomáš Halla současně pracoval v jihočeském rozhlase jako technik. O toto místo přišel hned v pondělí ráno po koncertu a až do roku 1989 mu bylo vždy znemožněno vykonávat jiná než dělnická zaměstnání. Těžká manuální práce příliš neprospívá jemné motorice kytaristy. Spolu se zákazem veřejného hraní to byl dostatečný důvod, proč už se Tomáš Halla podílel na rockových zábavách jen jako zvukový technik.

Kvalita skupiny Infinitas od vzniku (roku 1969) vzrostla na takovou úroveň, že jednotliví členové dostávali nabídky z jiných, finančně přitažlivějších, ansámbků. Bubeník Milan Čepička se rozhodl odejít za lepším výdělkem a vystoupení v Rudolfově mělo být jakýmsi rozloučením. 29. března 1974 si skupina Infinitas odehrála poslední společný koncert.

V sobotu 30. března 1974 se Tomáš Halla vrátil do sálu Na Americe pro zapomenutý popruh ke kytaře. Podle jeho vzpomínek tu už kolem 16. hodiny stály dva policejní automobily a zhruba 250 nebudějovických návštěvníků akce. Další vozidla VB postupně přijížděla. Možnost někam uprchnout byla mizivá dokonce i pro ty, kteří dobře znali zdejší prostředí. Tomášovi Hallovi se sice podařilo uniknout obuškům příslušníků VB, ale jejich pozornosti se mu dostalo ještě tu noc. Uchýlil se domů, do bytu svých rodičů, kde jej kolem 22. hodiny zastihl telefonát přátel z kapely Adept. Tušili, že bude dobré sjednotit výpovědi pro pravděpodobné výsledky. Ještě tu noc v 0:30 si Tomáše Hallu vyzvedla hlídka VB. Po celonočním výslechu byl vzhledem k nedostatku důkazů propuštěn. Hned v pondělí ráno mu bylo v zaměstnání oznámeno,

⁴⁰ CHADIMA, Mikoláš. *Alternativa, svědectví o českém rock & rollu sedmdesátých let (od rekvalifikačí k ”Nové vlně se starým obsahem”)*. 1. vyd. Brno: Host, 1993. s. 58.

že ztratil důvěru a tudíž i místo. Ještě odpoledne následoval další výslech a zadržení na 48 hodin.

Halloví rodiče (tatínek akademický malíř, bývalý člen Klubu angažovaných nestraníků; maminka učitelka klavíru na LŠU) usoudili, že syn musí opustit České Budějovice a prostřednictvím přátel mu zajistili místo technika v České televizi. Pan Halla pracoval s jedním přímým nadřízeným. Vzpomíná na absurdní situaci, když jeho vedoucí onemocněl a on zůstal na pracovišti sám. Právě v ten moment telefonoval kádrový pracovník. V domnění, že mluví s Hallovým nadřízeným, se rozčiloval, jak se mohl takový člověk jako Halla dostat k práci ve veřejném sdělovacím prostředku. Halla tedy v rozhovoru s kádrovákem sám sebe ohodnotil jako spolehlivého, ale to už bylo zřejmé, že místo zvukového technika v televizi dlouho zastávat nebude. Z vysoké školy technické byl pro svůj morálně-politický profil také vyloučen. Od této doby Halla pracoval vždy jako dělník a během 80. let se jako zvukař realizoval u českobudějovické skupiny Satelit.

Vraťme se k prvnímu odstavci této kapitoly a připomeňme si dnes oblíbené porovnávání zásahu v Rudolfově roku 1974 se zákrokem policie na CzechTeku u Mlýnce na Tachovsku roku 2005. Těžko posoudit, kdy bylo chování veřejných činitelů brutálnější. Zásadní rozdíly ale nalezneme především v událostech následujících po obou akcích. Mnoho papíru bylo potištěno texty věnovanými CzechTeku. Neustávající televizní příspěvky dávaly prostor postiženým návštěvníkům festivalu i politickým funkcionářům. Mnohého běžného občana už podobné zprávy mohly unavovat. A přesto, díky za ně. K události v Rudolfově se roku 1974 nikdo veřejně nevyjadřoval. Noviny se o zbitých stovkách mladých lidí ani nezmínily. Jen školní a závodní rady projednaly na svých schůzích, jak naložit (s násilně ostříhanými) vlasatci, kteří svou účastí na hudební přehlídce prokázali své protistátní smýšlení. Dnes je to až smutně úsměvné: zapomenutý popruh ke kytaře může člověku změnit celý další život. Nebo raději... mohl.

5.2 "Případ zrádce Jiřího Ganse"

Jiří Gans nepůsobil v žádné rockové skupině, dokonce ani neuměl hrát na žádný hudební nástroj. Přesto si zaslouží pozornost této práce. Byl hudebním nadšencem a znalcem, organizátorem neoficiální českobudějovické kultury a inspirátorem mnoha muzikantů. Díky znalosti angličtiny udržoval kontakty s americkou ambasádou, která mu byla zdrojem jinde těžko dostupných gramofonových desek a hudebních časopisů. Ty zajímaly mladé lidi hladové po západní hudbě, a tak přicházeli ke společenskému Gansovi do bytu, poslouchali nahrávky, zahraniční rozhlasové stanice (Hlas Ameriky, Rádio Luxembourg, Svobodná Evropa), diskutovali, užívali si svobody s vůní něčeho zakázaného. Taková shromáždění se stala trnem v oku komunistickým funkcionářům, a tak byl Jiří Gans obviněn, odsouzen a potrestán patnácti lety odnětí svobody. Krátce po propuštění Jiří Gans zemřel.

Podívejme se na Gansův příběh podrobněji. Informace o něm nabízejí tiskoviny ze 70. let, zcela odlišný pohled mají novinové články z 90. let a vzpomínky pamětníků. Jiří Perník z Českého Krumlova, kterého v této problematice využívají jako konzultanta i publicisté, věnoval několik let úsilí o rehabilitaci kamaráda z mládí. Prostudoval kompletní dokumentaci k případu Jiřího Ganse a vytrval navzdory úředním průtahům až do úplného očištění jeho jména. Vzhledem k subjektivní povaze zdrojů je nutné údaje ověřovat, což v některých oblastech přesahuje možnosti této diplomové práce. Na případné nejasnosti tedy bude v následujícím textu upozorněno.

Jiří Gans přišel na svět 16. listopadu 1928 v Praze jako prvorozený syn novomanželů Rudolfa Ganse a Marie Gansové (za svobodna Kollerové). Rodiče měli stejné rodiště, ale rozdílné vyznání, otec byl žid, matka katolička. Do Českých Budějovic se společně vrátili roku 1930, ale po dalších sedmi letech začali žít odděleně, a tak Jiří odešel s otcem do Prahy a jeho mladší sestra Hanička (provdaná Šteftlová) zůstala s matkou v Českých Budějovicích. Již za půl roku, v září 1937, zemřel Rudolf Gans při autonehodě a Jiří se vrátil zpět na jih, kde již zakotvil. Na svého bratra vzpomíná paní Šteftlová v dopisu pro týdeník *Nový život*: *"Jirka zůstal spolu se mnou u maminky, která se už neprovdala. Od svých patnácti let musel nosit židovskou hvězdu a trpěl všechna příkoří, která s tím byla spojena (musel opustit gymnázium apod.)"*⁴¹

⁴¹ PÍHOVÁ, Ivana. *Provinciální "špión" Jiří Gans*. týdeník *Nový život*. roč. II (1990)/ č. 12. s. 6 - 7.

Když Gansova sestra dospěla, provdala se mimo České Budějovice a s sebou odvezla i matku. Ve skromném bytě ve Smetanově ulici, se společným sociálním zařízením na chodbě, zůstal Jiří sám. Rád proto přijímal početné návštěvy a svůj byt nabízel mladým přátelům k dispozici i se vším jeho vybavením. Jeden z návštěvníků, Miloslav Trnka, popisuje Gansův byt takto: *“Do Jirkovy ‘malé školy gramofilů’ v prvním patře omšelého činžáku v budějovické Smetance jsem pak v letech 1972-1973 zavítal ještě několikrát. V tuskulu [Tuskul - sídlo antického filozofa Cicera využívané pro učení diskuze] s oknem na jih byla nevelká sbírka dlouhohrajících desek a pár singlů, několik knížek, gramofon, reprobedny, což denně hrálo tvrdou přesilovku proti Jiřímu a ostatnímu nábytku. (...) v regálku Jiřího domácí diskotéky s půjčovnou pravidelně pobýval krom Jazzových koncertů Alexeje Frieda i G. Gershwin s Rapsodií v modrém a Američanem v Paříži, nebo třeba dva Francouzi - Milhaud a zvukově provokativní Honegger (Jana z Arku). A někdy i Julius Fučík, c. k. kapelník, sledující s lehkým úsměvem okolní hemžení z parádního exportního obalu artiáckého alba Old Austrian Military Marches (...) Z knih se myslím nepůjčovala jen Poledňákova a Dorůžkova monografie Československý jazz - minulost a přítomnost (1967) a z elpíček snad jen trojalbum Jazz a vážná hudba I.- III. A naopak jen k přechodnému pobytu v jednoduchém dřevěném šteláři odpočívala krom zahraničních hudebních periodik i značně očtená čísla časopisu Melodie z let 1966-1968, někdy i Jihočeská pravda a německý Stern. Absolutně apolitický majitel toho všeho jinak sám žádné tiskové a písemné aktivity nevyvíjel, ani jejich ukládání nepreferoval, snad až na několik srdečně pozdravných lístků od Boba Stewarta, diskžokeje večerního a nočního proudu Radia Luxemburg na naší milé střední vlně 208 metrů. Podtrženo a sečteno - z Jiřího ‘nástrojů ideologické diverze’ v tomto přehledu už rozhodně vůbec nic nechybí.”*⁴² Častá přítomnost cizích, povětšinou dlouhovlasých, lidí se příliš nelíbila některým sousedům, a tak se tu zanedlouho, třikrát až čtyřikrát týdně, objevovala hlídka veřejné bezpečnosti, aby přítomné kontrolovala a evidovala. Zdejší společnost se ráda bavila různými legráckami. Výsledkem jedné takové hříčky bylo například (někdy kolem roku 1966) Gansovo umístění na 156. místě v anketě Zlatý slavík.

Jiří Gans dobře ovládal anglický jazyk a pravděpodobně uměl i německy. Při poslechu rozhlasové stanice Hlas Ameriky se rozhodl využít zdejší nabídky a založit

⁴² dle e-mailu Miloslava Trnky, českobudějovického rodáka, který se v letech 1972-73 věnoval průzkumu trhu, reklamě a odbytu gramofonových desek vydavatelství Panton, Supraphon a Opus v oblasti jižních a jihozápadních Čech

v Českých Budějovicích klub přátel hudby Spojených států amerických. Členy klubu snadno získal mezi svými přáteli, na jejichž jména obdržel členské průkazy a nárok na hudební časopis Down beat zdarma. O této události Jihočeská pravda v roce 1977 psala: *”V roce 1964, kdy dostal od Hlasu Ameriky průkaz s registrativním číslem 1127, dosud netušil, kým byl ve skutečnosti vzat do evidence. Sled událostí však plně potvrdil, že jeho pravým partnerem se stala Ústřední zpravodajská služba Spojených států. Tam také bylo přijato rozhodnutí Ganze kontaktovat.”*⁴³ Podle citovaného článku se v pražské Lucerně na Jazzových dnech s Gansem setkal kulturní a tiskový atašé velvyslanectví Spojených států amerických, pan Warren. Pamětníci tento fakt nevyvracejí. Tak Gans navázal kontakt s americkou ambasádou, kterou se nebál zcela neskrývaně navštěvovat. Byla to příležitost mluvit anglicky, získávat desky swingu a rocku, hudební časopisy i informace o kulturním dění. Na ambasádu s ním chodili i někteří jeho známí. Jiří Perník vypráví, jak zde získali jinde vyprodané vstupenky na pražský koncert Louise Armstronga. Gans přátelům poskytoval zahraniční časopisy a na přání jim předčítal vybrané texty. Výše citovaný článek *Případ zrádce Jiřího Ganze* hodnotil takové počínání takto: *”Překládal články, které vychvalovaly americký způsob života a útočily na socialistické země a komunistické strany. Jejich výběrem se systematicky zabýval Mr. Warren, který Ganze rovněž instruoval o způsobu dalšího publikování.”*⁴⁴ Pana Warrena oficiální tisk prezentuje jako agenta CIA. Gans ale nepřekládal jenom články v časopisech, jeho prostřednictvím se českobudějovická mládež seznámila třeba i s verši beatníka Allena Ginsberga. Toho prý Gans osobně pozdravil podáním ruky na letišti poté, co československé orgány amerického básníka přiměly předčasně ukončit návštěvu Prahy.

Zásadní vada zraku Gansovi znesnadňovala jakoukoli činnost. Jednotlivé zdroje se rozcházejí v přesných číslech, ale pravděpodobně nosil brýle s dvanácti až šestnácti dioptriemi. Tento handicap mu přinášel dokonce i potíže se zákonem, neboť udělení částečného invalidního důchodu následovalo až po mnoha pokusech zařadit Ganse do pracovního procesu. Nějaký čas vykonával zaměstnání nočního poštovního doručovatele, ale protože neviděl na adresy, zůstávaly mu některé dopisy doma. Obvinění z porušování listovního tajemství se nakonec přešlo jen přemístěním k jiné

⁴³ *Případ zrádce Jiřího Ganze, Co vše se dělo pod patronací Ústřední zpravodajské služby Spojených států.* Jihočeská pravda. roč. XXXIII (1977)/ č. 141. příloha Pro volné dny. s. 5.

⁴⁴ *Případ zrádce Jiřího Ganze, Co vše se dělo pod patronací Ústřední zpravodajské služby Spojených států.* Jihočeská pravda. roč. XXXIII (1977)/ č. 141. příloha Pro volné dny. s. 5.

činnosti. Na poštách se za totalitního režimu oddělovaly zásilky přicházející ze západu, aby je prověřoval přítomný příslušník VB. Jiří Gans měl pro tyto potřeby dopisy třídit. Špatný zrak ale opět zapříčiňoval časté chyby, a tak byl náš aktér nařčen ze záměrného zaměňování dopisů a z pošty byl propuštěn. Následovala celá řada dalších povolání, jako třeba metař ulic. Při této práci se kolem oblíbeného Ganse srocovaly skupinky kolemjdoucích, což se zase nelíbilo hlídkám veřejné bezpečnosti. Nakonec úředníci uznali Gansovu pracovní neschopnost, a tak už nemohl být, jako invalidní důchodce, obviněn z příživnictví.

Během volného času se aktivně podílel na kulturním životě v Českých Budějovicích, stal se oblíbenou postavou ve zmiňovaném Sinners klubu a patřil k výrazným osobnostem dění v roce 1968. Od té doby mu StB věnovala zvýšenou pozornost a mylně jej považovala za jednoho z organizátorů hudební přehlídky v Rudolfově v roce 1974. Jihočeská pravda k tomu roku 1976 psala: *„Vezmeme-li v úvahu složení lidí kolem Jiřího Ganse a soustavné se vyžívání v balastu nepřátelské propagandy, pak nemůže překvapit, že někteří z nich se stali iniciátory a aktivními účastníky chuligánských výtržností v roce 1974 v Rudolfově, kde chtěli prezentovat svoji ‘revoltu’ proti normám socialistického způsobu života. (...) A právě ti ‘vědomí’ i ‘nevědomí’ nositelé západních idejí se stali před 10 roky kulisou, s níž pohybovaly kontrarevoluční živly a vydávaly je za ‘lid’, který si přeje změnu životního stylu v rámci socialismu s lidskou tváří’. Byli to lidé takových morálních, charakterových a politických kvalit, jako byl Jiří Gans a řada jeho přátel.“*⁴⁵ Pražské jaro z roku 1968 bylo médií běžně prezentováno jako akce zinscenovaná cizími nepřátelskými mocnostmi. Jiřího Ganse v souladu s tímto přístupem tisk vykresloval jakou loutku, která se do jejich služeb ochotně zaprodala a na scestí lákala mnoho dalších lidí. Podle vyjádření soudu si přitom: *”... počínal vtíravě a neodbytně a využíval k tomuto získávání mladých všech příležitostí včetně návštěv restaurací...”*⁴⁶ Ale to trochu předbíháme. Soudu a podobným novinovým článkům předcházelo stále intenzivnější pronásledování. Jiří Perník mluví o obavách, se kterými se mu roku 1976 Jiří Gans svěřoval. V některých kruzích se už tehdy vědělo o chystané Chartě. Gans se prý tehdy domníval, že jej StB chce uvěznit, aby se nestal jejím budoucím šifřitelem.

⁴⁵ Nb. *Antikomunismus v praxi*. Jihočeská pravda, roč. XXXIV (1978)/ č. 197. s. 2 - 3.

⁴⁶ soudní zpráva podle: PÍHOVÁ, Ivana. *Provinční “špión” Jiří Gans*. týdeník Nový život, roč. II (1990)/ č. 12. s. 6 - 7.

Zda to skutečně byl hlavní důvod Gansova stíhání, dnes těžko zjistíme. Prokurátor Ganse obvinil z hospodářské a vojenské špionáže, v čemž mu nezabránil nedostatek důkazů ani Gansova prokazatelná vada zraku. Obžalovaný měl údajně, mimo jiné, vlastním pozorováním získávat informace o pohybu a typech letadel na letišti v blízkosti Českých Budějovic. Podle Jiřího Perníka ve zprávě soudního lékaře stojí, že Gansův zrak je v takovém stavu, že i kdyby při pozorování vojenského letiště použil nejlepší dalekohled dostupný v ČSSR, viděl by jenom šedivé obrysy. Jediným důkazem o Gansově vině bylo jeho doznání získané během jedenatřiceti výslechů. Vylýchání byli i jeho blízcí. Někteří z nich své tehdejší pocity komentovali roku 1990 pro týdeník Nový život. Jejich vyjádření nám mohou dobře přiblížit, jak byl Jiří Gans vnímán lidmi, jež ho znali osobně.

”Petr Lederer, Č. Budějovice: ”Jednou si pro mně přišli dva páni v civilu a vzali mě s sebou. Nevěděl jsem, proč mám s nima jít, proč tam jsme, až když... Přišlo mi absurdní, že byl obviněn z vyzvědačství, to jsem považoval hned za nesmysl, za vykonstruované. Od případu v Rudolfově Na Americe byl asi podezřelý jako jeden z organizátorů. Mám pocit, že sehrálo roli i to, že byl jako kůl v plotě. Neměl nikoho, kdo by se za něj postavil a tyto věci naprosto procesu nahrávaly. My co jsme ho znali, jsme nemohli tvrdit, že nejezdil na americké velvyslanectví. Ale jakým způsobem se dá faktů zneužít... A to jde vždycky, když je ´dobrá´ vůle.”

Vladimír Kořenský, České Budějovice: ”Přišli si pro mně z StB. Nevěděl jsem proč. Byl jsem u nich asi tři hodiny, nevěděl jsem kvůli čemu. Až potom mi řekli, že J. Gans je obviněn ze špionáže. Nevěřil jsem tomu ani za mák. Doma jsem měl časopisy Newsveek a Time. Zabavili mi je. Vyšetřovatel měl snahu dozvědět se ode mně to, co chtěl slyšet. I když se mnou jednal dost korektně. Nikdy jsem nebyl účasten Jirkovy protistátní činnosti. Jsem přesvědčen, že ji nikdy nedělal.”

Paní Pavlíčková, sousedka: ”Byli za mnou z StB dvakrát nebo třikrát. Vyptávali se na Jirku, nevěřila jsem, že byl vyzvědač a taky jsem jim to řekla do očí. Dokonce chtěli, abych tehdy svědčila v televizi. Odmítla jsem to.””⁴⁷

Přípravné řízení trvalo několik měsíců, ale Gans se se svým obhájcem setkal až před soudem. Ještě předtím se několik obhájců z různých důvodů vzdalo práva na obhajobu obviněného.⁴⁸ Vyšší vojenský soud Příbram 17. února 1977 v Praze prohlásil Jiřího Ganse za vinného. Spolu s ním byli k významně kratším trestům odsouzeni Milan

⁴⁷ PÍHOVÁ, Ivana. *Provinční ”špión” Jiří Gans*. týdeník Nový život. roč. II (1990)/ č. 12. s. 6 - 7.

⁴⁸ KLEINOVÁ, Alena. *Zrádce Gans*. Deník Jihočeská pravda. roč. I (1991)/ č. 71. s. 3.

Kortus a Petr Čtvrtník, za vyzrazení státního tajemství. Tito pánové se tehdy s Gansem přátelili a právě vykonávali základní vojenskou službu. Jiří Gans se podle soudu prohřešil: *"(...) trestným činem hanobení státu světové socialistické soustavy a jeho představitele podle § 104 trestního zákona, a trestným činem vyzvědačství podle § 105, odst. 1. 3 písm. d) trestního zákona, protože v době od října 1967 do dubna 1976 si jednak sám pozorováním získával a jednak opatřoval od různých osob informace vojenského a politicko-hospodářského charakteru, které podle předchozí dohody postupně předával pracovníkům zastupitelského úřadu cizí mocnosti, přičemž v únoru 1976 takto vyzradil v trestním spise blíže popsané skutečnosti, které měly ve zvlášť důležitém vojenském zájmu republiky zůstat utajeny před nepovolanými osobami. Tedy vyzvídal státní tajemství s cílem vyzradit je cizí moci a státní tajemství cizí moci vyzradil, přičemž se tento čin týkal státního tajemství zvlášť důležitého. Za to se odsuzují (...) Jiří Gans k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 15 let (...) do třetí nápravně výchovné skupiny."*⁴⁹

Proti tomuto rozsudku bylo do deseti dnů vzneseno odvolání. Překvapivě nebyl jeho iniciátorem právní zástupce Jiřího Ganse, nýbrž prokurátor příbramského Vyššího vojenského soudu. Ten vzhledem ke *"zvýšené aktivitě nepřátelských kontrarozvědek"*⁵⁰ navrholo uložit Gansovi trest 20 let odnětí svobody. Jeho odvolání nebylo vyhověno.

Když se Gansova sestra při výslechu koncem srpna 1976 zeptala, čeho se její bratr dopustil, dostalo se jí odpovědi, že se to dozví z tisku. A skutečně. Česká televize odvysílala téměř 45 minutový záznam ze soudní síně, kde se Jiří Gans plně doznává. V regionálních i celorepublikových novinách se objevoval jeden štvavý článek za druhým. Podle Českobudějovických listů z roku 1996⁵¹ bývaly takové texty do redakce zasílány přímo příslušníky zvláštního oddělení StB. Gans v nich byl vylíčen jako bezcharakterní člověk, který za úplatu zrazoval celou společnost. Cesta ke spolupráci s americkou CIA byla vykreslována jako postupná, logická a tedy nezpochybnitelná. Taková kampaň probudila odpor Gansových přátel, kteří se (podle Jiřího Perníka) rozhodli sepsat petici za jeho propuštění. StB byla zřejmě o těchto plánech dobře informována, protože došlo k zarážející události. Krátce po procesu bylo Gansově sestře

⁴⁹ soudní zpráva podle: PÍHOVÁ, Ivana. *Provinční "špión" Jiří Gans*. týdeník Nový život. roč. II (1990)/ č. 12. s. 6 - 7.

⁵⁰ soudní zpráva podle: PÍHOVÁ, Ivana. *Provinční "špión" Jiří Gans*. týdeník Nový život. roč. II (1990)/ č. 12. s. 6 - 7.

⁵¹ kes. *Devět let těžkého žaláře za příjem ideové potraviny*. Českobudějovické listy. roč. V (1996)/ č. 12. s. 9.

oznámeno, že Jiří Gans spáchal ve valdické cele sebevraždu. Vrátily se jí balíky posílané do vězení i s Gansovými osobními věcmi. Až 17. ledna 1990 přišel paní Šteftlové dopis z domova důchodců ve Chvalkově, že její bratr v předchozí den zemřel.

Do domova důchodců byl Gans, pro svůj špatný zdravotní stav, umístěn roku 1986. Podle příspěvku Jana Rumla (v českokrumlovském zpravodaji Fórum)⁵² proběhla již v dubnu 1985 podpisová akce za Jiřího Ganse. Není zcela jasné, zda signatáři petice věděli o tom, že Gans žije a usilovali tedy o jeho propuštění, nebo jej, jako jeho sestru, považovali za mrtvého a chtěli alespoň očistit jeho jméno. Vzhledem k tehdejšímu množství nespravedlivě vězněných, kteří byli stále naživu, se druhá varianta nejeví příliš pravděpodobná. Pravda je, že v září 1985 vyhlásil prezident republiky amnestii, jež se vztahovala i na Ganse. Jeho fyzická i psychická kondice utrpěla během devíti let věznění do té míry, že byl den po propuštění nalezen na schodech před svým bývalým bytem v bezvědomí. Byl *”...vyhladovělý, zesláblý, dělala mu potíže chůze, udržení rovnováhy, obtížně mluvil. Přivolaný lékař stanovil jako diagnózu mozkovou příhodu a doporučil hospitalizaci na nervovém oddělení. (...) Po nemocnici následoval pobyt v léčebně pro dlouhodobě nemocné v Hrudkově, domov důchodců ve Chvalkově.”*⁵³

V domově důchodců si vyžádal telefonní seznam a pokusil se kontaktovat známé, které si i po mozkové příhodě pamatoval, a tak jej začali navštěvovat někteří blízcí. Mezi nimi Jiří Perník, který ihned po Sametové revoluci zahájil práci na Gansově rehabilitaci. Jeho případem se zabýval i (dnes již také zesnulý) Jiří Ruml se synem. Nepřísluší této práci hodnotit, proč se informace o Gansově životě nedostala i k jeho sestře. Gansovi činilo čím dál větší potíže rozpoznávat své okolí. Ztratil veškerou energii a chuť do života. 16. ledna 1990 zemřel. Jiří Gans se tak stal jednou z obětí komunistického režimu, jež za své svobodné smýšlení a chování zaplatily životem.

Jak již zaznělo, Jiří Perník začal ještě před Gansovou smrtí pracovat na jeho rehabilitaci. O kamarádově umístění do domova důchodců se prý dověděl náhodou. Právní cesty k satisfakcím nespravedlivě stíhaných vznikaly od března roku 1990. V září téhož roku Vyšší vojenský soud Píbram částečně vzal zpět vlastní rozsudek ze 17. 2. 1977. Následující rok Vyšší vojenský soud v Táboře zrušil píbramský rozsudek ve výroku o vině trestným činem vyzvědačství a současně zrušil všechna vyplývající

⁵² soudní zpráva podle: PÍHOVÁ, Ivana. *Provinční ”špión” Jiří Gans*. týdeník Nový život. roč. II (1990)/ č. 13. s. 6 - 7.

⁵³ KLEINOVÁ, Alena. KOTRBA, František. *Zrádce Gans*. Jihočeská pravda. roč. XLVI (1990)/ č. 34. příloha Pro volné dny. s. 6 - 7.

rozhodnutí. V prosinci roku 1992 soud zprostil Jiřího Ganse i obžaloby.⁵⁴ Jiřího Perníka při studiu dokumentace StB zaráželo popisované jednání mnoha lidí spojených s případem, kteří se teď znovu dostávali na vedoucí místa různých institucí. Rozhodl se proto podat 28. prosince 1993 trestní oznámení na vyšetřovatele StB, pracovníky prokuratury tehdejšího ministerstva vnitra a vojenských soudů pro zneužití pravomoci veřejného činitele při řešení případu Jiřího Ganse. V oznámení bylo jmenovitě uvedeno 37 osob, které figurovaly v Gansových spisech. Byl prý překvapen, kolik známých z Gansovy společnosti našel mezi konfidenty StB. Dokonce navštívil některé ženy, jež svědčily v Gansův neprospěch. Ty prý plačky popisovaly svůj strach z StB, která hrozila propuštěním jejich dětí ze škol, pronásledováním celé rodiny. Těžko někomu vyčítat takto vynucené ústupky před děsivou mašinérií. Mezi svědky se ale objevili i tací, kteří za své výpovědi přijímali finanční odměny.

Jiřího Perníka odhalené skutečnosti pochopitelně tížily a reakce úřadů na jeho trestní oznámení byly velmi vlažné. K pátému výročí Ganova úmrtí (koncem roku 1994) kolovaly po Českých Budějovicích letáky, v nichž dal Perník průchod svému rozhořčení: *”Ty, Jiří, jako jejich oběť se musíš v hrobě obracet. Ale máš tu své kamarády, svou starou železnou gardu (...) přijde den a my se tvrdě pomstíme nejen za svá utrpení, ale i za tvou hrdinnou oběť. Udeříme do řad našich nepřátel a jejich ochránců, kdy to budou nejméně čekat, aby Tvá, ale i naše duše našly klidu...”*⁵⁵ Část letáku uvedl v Jihočeských listech sloupek *Chtěl by to tak Jiří Gans?*, jehož autor citovaný text komentuje slovy, s nimiž se lze snadno ztotožnit: *”Vzpomínám dnes na Jirku Ganse, toho nevybojného hendikepovaného člověka, a nevím, jestli by si to takhle přál...”*⁵⁶

Je pravda, že text citovaného letáku působí poněkud nepříjemně útočně. Snad jazykovou formulaci ovlivnilo všechno, co musel jeho autor pročíst, s čím vším se musel vypořádat. Výpovědi svědků, záznamy o konfidentech StB, štvavé články i nejobsáhlejší publikovaný text věnovaný Gansovu případu, brožura s názvem *Nejdelší noc*. Ta byla vydaná až roku 1988, kdy byl Gans připoután na lůžko v domově důchodců. Tato špionážní povídka je zvlášť odpudivou ukázkou kampaně vedené proti trochu podivínskému, handicapovanému obyvateli Českých Budějovic. Nejde jen o krátký útočný článek, ale o promyšlené, systematické působení na čtenáře ještě 11 let

⁵⁴ vm. *Trestní oznámení za Jiřího Ganse*. Jihočeské listy. roč. III (1994)/ č. 2. s. 3.

⁵⁵ vm. *Chtěl by to tak Jiří Gans?*. Jihočeské listy. roč. IV (1995)/ č. 13. s. 3.

⁵⁶ vm. *Chtěl by to tak Jiří Gans?*. Jihočeské listy. roč. IV (1995)/ č. 13. s. 3.

po skončení nespravedlivého procesu. Z těchto důvodů je na místě se daným textem zabývat podrobněji.

Kriminální příběh *Nejdelší noc*⁵⁷ podle autorů, Arnošta Beneše a Karla Daňka, vychází ze skutečné události. Ačkoli byla data a jména postav pozměněna, není těžké odhalit, že hlavním aktérem není Gabriel Gerhart, ale Jiří Gans z Českých Budějovic. *Nejdelší noc* vyšla jako přílohové čtení časopisu Signál v březnu 1989. Co přesně autoři a vydavatel, federální ministerstvo vnitra, tímto dílkem sledovali?

Pozastavíme-li se hned nad volbou jména hlavní postavy, nepřehlédneme v českém prostředí málo frekventovanou hlásku G, společnou jménům Gans i Gabriel Gerhart. Nelibozvučnost druhého ze jmen pravděpodobně nebude náhodná, v čtenáři už jenom zvuk tohoto jména vyvolává nepříjemné pocity.

Hlavní aktér je v *Nejdelší noci* vyličen jako vypočítavý přísluhovač nepřátelských sil, který nejenže nenávidí komunisty, ale nenávidí lidstvo vůbec. Libuje si ve všech špatnostech, které svému okolí přináší, mstě se tak za domnělá příkoří vycházející z jeho ošklivosti a vady zraku. Většina těch, kteří Ganse znali osobně, s touto charakteristikou naprosto nesouhlasí. Považovali jej za mírumilovného a dobrotivého člověka, ochotného půjčovat tak těžko dosažitelné desky s nahrávkami zahraniční populární hudby. Jak již zaznělo, byl tak hlavním zdrojem inspirace pro většinu českobudějovických hudebníků z nejrůznějších skupin, tanečními orchestry počínaje a rockovými kapelami konče. Ale zpět k *Nejdelší noci*...

Proč *Nejdelší noc*? Jedná se o noc z 15. na 16. listopadu 1974, kdy Gabriel Gerhart čeká v cele na vynesení rozsudku. Jeho údajné úvahy a vzpomínky popisuje každá lichá kapitola, přičemž sudé kapitoly jsou věnovány příběhu agenta CIA, s nímž má pak Gerhart spolupracovat. Není náhoda, že jsou liché kapitoly psány ich-formou a sudé er-formou. Ich-forma podporuje věrohodnost textu. Čtenář má být přesvědčen, že se jedná o otevřenou zповěď člověka opovrhujícího všemi a vším, včetně čtenáře samého. Komu by mohl být takový hrdina sympatický? Jeho jazyk bývá jen výjimečně spisovný (v citově neutrálních částech), mluví-li o svém vztahu k lidem, užívá obhroublé obecné češtiny a projevuje se jako kriminálník. Er-forma, v druhé dějové linii, dotváří odstup od zahraničních agentů a jejich světa rafinovaných intrik. Brožura

⁵⁷ následující nečíslované citace pocházejí brožury: BENEŠ, Arnošt. DANĚK, Karel. *Nejdelší noc, (příběh jedné nenávisti)* z archívu československé kontrarozvědky. Přílohové čtení signálu 3/1989. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1989.

je doplněna fotokolážemi a věrohodnost sugerujícími dokumentárními fotografiemi míst, kde Gerhart údajně realizoval špionáže, předával informace atd.

Z Gerhartova vyprávění se dovídáme o jeho pěstounské rodině, neúspěších u opačného pohlaví i o nepříliš vynikajícím studiu. *”Lezli mi na nervy bohorovní kantůrci, co jim dali moc a titul soudruh profesor a tím pádem neomezenou moc nad naší študáckou smečkou. Bože, jak já je nenáviděl! A tak jsem jim prováděl, co jsem mohl nejhoršího...”* Autoři ale nezapřeli Gansovu znalost jazyků, jen angličtinu nahradili němčinou: *”Německy jsem uměl docela slušně od Ingrid a potom z gymplu, ale začal jsem se učit anglicky, dočista sám. Šlo to mizerně, ale šlo to, po večerech jsem lovil na rádiu cizí stanice a snažil se rozumět, co hlasatelé drmolí, ale většinou jsem skončil u Svobodné Evropy, té jsem rozuměl nejlíp. Občas tam i slušně hráli, i když jazzu moc ne, spíš rock’n’roll, a ten už mě moc nebavil. Ale věděl jsem o něm dost, jen tak bokem, abych měl o čem klábosit s muzikanty a fanoušky, co za mnou čas od času přicházeli.”* Muzika, především jazzová, je to jediné, co má Gerhart v Nejdelsí noci skutečně rád. Do rádia Svobodná Evropa posílává dopisy s nějakým hudebním přáním, které čas od času opepří třeba heslem *”Smrt komunistům!”*, a tak brzy zazní jeho krycí jméno ve vysílání.

Poprvé jej čtenář vidí jako kriminálníka ve chvíli, kdy nejprve zanedbává povolání pošťáka, až nakonec zpožděvané dopisy otevírá a vykrádá. Po odhalení je vyslýchán a na jeden den a noc zadržen. Příslušníci VB se k němu chovají velmi zdvořile a přívětivě, čemuž se Gerhart, který již slyšel různé historky o bití a nelidském zacházení s vězni, nezapomene podívat a upozornit tak na pravděpodobnou smyšlenost daných historek. Přesto začne plánovat zákeřnou odvetu. *”Svou první noc ve vězeňské cele jsem probděl taky a každou minutou jsem si umíňoval, jak se za to pokoření pomstím. Nevěděl jsem ještě, jak to udělám, ale že musím udělat něco, to mi bylo jasné.”* V této době se mezi obyvateli Českých Budějovic proslýchá, že snad Gerhart tajně spolupracuje s ilegální rozhlasovou stanicí. Když je propuštěn z vězení, kolemjdoucí mu dávají najevo svou podporu, nebo opovržení. Gerhartovi dělá dobře, že je mezi lidmi považován za odvážného bojovníka proti režimu a ne za prostého zlodějíčka.

Právě Svobodná Evropa (ve skutečnosti šlo o Hlas Ameriky) Gerharta inspiruje k založení Klubu přátel americké hudby a přivede jej až na americkou ambasádu. Ta se pro něj záhy stane zdrojem těžko dostupných gramofonových desek a amerických hudebních časopisů. Platidlem za tyto poklady jsou dodávané informace z prostředí

československé mládeže. Trvá to pár let, než je Gerhart kontaktován Georgem Cleeverem, hlavním hrdinou druhé dějové linie, a za finanční odměny realizuje vojenské špionáže. *”O prachy jsem si řekl rovnou, nějak mi v posledních měsících začaly zatraceně chybět, zvykl jsem si žít přece jen trochu blahobytněji a najednou jsem měl o dost menší příjem. Myslel jsem, že mi strčí koruny jako Wannie, ale dal mi dolary, tři sta padesát. A příští schůzka měla být za týden, třeba zase něco kápne, říkal jsem si.”* Jak je zřejmé už ze samého začátku knihy, zrádce je odhalen a po zásluze potrestán. Autoři na závěr opět nepravdivě upozorňují, že právě tento člověk, který od prosté nenávisti klesl až k ziskuchtivé zradě celého národa, bude brzy propuštěn na svobodu.

Vraťme se tedy k otázce z prvního odstavce této kapitoly: Co přesně autoři a vydavatel, federální ministerstvo vnitra, tímto dílkem sledovali? Podobný dotaz měl i Jiří Perník na redakci časopisu Signál. Zajímalo ho, kde a od koho autoři jejich přílohy získávali podklady. Od vedoucího kulturní rubriky, Jana Vaňka, se mu v dopise dostalo této odpovědi: *”Text přílohového čtení Signálu Nejdelsí noc patřil bohužel k těm, které v minulém období prosazoval do tisku šéfredaktor Pavel Minařík a jejichž podklady i autoři pocházeli obvykle z okruhu jeho přátel z řad československé rozvědky a kontrarozvědky. Pokud můžeme soudit, své rukopisy vyráběli kombinací fikce s vyšetřovacími a soudními spisy.”*⁵⁸ I kdyby byl celý příběh zobrazen pravdivě, což s největší pravděpodobností není, sledovaný účinek netkví v obohacení literárního umění. *Nejdelsí noc* reprezentuje oficiální teorii o důvodech Gansova věznění, přičemž je nejvíce zarážející doba jejího vydání, 11 let po vynesení rozsudku.

⁵⁸ PÍHOVÁ, Ivana. *Provincní špión Jiří Gans*. Nový život. roč. II (1990)/ č. 12. s. 6 - 7.

Závěr

Při pohledu na nadpis této stránky se do mysli vtírá nápadná podobnost slov záměr a závěr. Po formální stránce se tato slova liší jen jednou jedinou hláskou. Podívejme se nyní na jejich vztah, v rámci přítomného textu, z hlediska obsahového.

Záměrem této práce bylo zmapování českobudějovické rockové scény před rokem 1989, nastínění atmosféry tehdejšího hudebního provozu a upozornění na konflikty rockových hudebníků s komunistickým režimem. A závěry? Prostřednictvím rozhovorů se sedmi pamětníky vznikl jakýsi přehled rockových skupin, který sice není, vzhledem k možnostem diplomové práce, kompletní, ale vypovídá o poměrně živém rockovém dění. Jen několik místních ansámbľů proniklo za hranice regionu, častěji se v celorepublikově známých kapelách uplatnili jen jednotliví hudebníci. Konflikty českobudějovických rockerů s oficiální politikou probíhaly především na úrovni neustálých drobných nepříjemností. Povinné přehrávky, kontroly na vystoupeních, náhlé rušení koncertů či tanečních zábav, zákazy činnosti ansámbľů, jejichž posluchači se chovali neukázněně, to byly těžkosti běžně provázející život rockových muzikantů. Na území Českých Budějovic ale došlo i k větším incidentům. Rudolfovska přehlídka pražských undergroundových skupin, v sále Na Americe roku 1974, skončila pro její účastníky (zbité policií) vylučováním ze škol a propouštěním ze zaměstnání. Za organizátora tehdejšího koncertu VB mylně považovala Jiřího Ganse. Ten se stal obětí nespravedlivého procesu, v němž byl navzdory svému fyzickému handicapu obviněn a v roce 1977 odsouzen za špionáž. Skutečným důvodem nepřízně režimu byla setkání mladých lidí v jeho bytě, kde se diskutovalo, předčítalo ze zahraničních časopisů, poslouchal se cizí rozhlas, jazz a rock.

Podmínky provozování rockové hudby se od roku 1989 významně změnily. Rock již nestojí v centru pozornosti mladých recipientů a zřejmě by nebylo lehké u nich najít jeden nejoblíbenější styl moderní populární hudby. V tomto smyslu měla dřívější mládež zvláště v 60. letech štěstí. Zažila pocit generační pospolitosti vycházející ze skutečného nadšení, možnosti se připojit a také hrát rock, který právě hýbá světem. Překážky chystané oficiální kulturní politikou dodávaly rocku punc zakázaného ovoce. Na drobné problémy dnes hudebníci vzpomínají s úsměvem a už tehdy se jim většinou dokázali smát. V momentech, kdy ale politický režim dokázal kvůli hudbě zlikvidovat profesní růst, nebo dokonce svobodu některého člověka, nebylo úsměvného zhola nic.

Literatura

ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1996.

BENEŠ, Arnošt. DANĚK, Karel. *Nejdelší noc, (příběh jedné nenávisti) z archívu československé kontrarozvědky*. Přílohové čtení signálu 3/1989. Praha: Naše vojsko, 1989.

Encyklopedie Českých Budějovic. odp. red. KOPÁČEK, Jiří. 2. rozš. vyd. České Budějovice: Nebe, 2006.

HÁJEK, Miloš. RYŠÁNKOVÁ, Jarmila a kol. *Svět a Československo ve 20. století*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1990.

HARENBERG, Bodo. BIERMANN, Karol. *Kronika lidstva*. BIERMANN, Karol. HANUS, František. BĚLINA, Pavel. 5. dopl. čes. vyd. Praha: Fortuna Print, 1998.

CHADIMA, Mikoláš. *Alternativa, svědectví o českém rock & rollu sedmdesátých let (od rekvalifikací k "Nové vlně se starým obsahem")*. 1. vyd. Brno: Host, 1993.

LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Život tahu aneb Třicet toků rocku*. 1. vyd. Praha: Delta, 1990.

LINDAUR, Vojtěch. KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. 1. vyd. Praha: Torst, 2001.

MATZNER, Antonín. POLEDŇÁK, Ivan. WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby (část věcná)*. 2. vyd. Praha: Supraphon, o. p., 1983.

OPEKAR, Aleš. VLČEK, Josef a kol. *Excentrici v přízemí*. 1. vyd. Praha: Panton, 1989.

PELC, Jan. HLAVSA, Milan. *Bez ohňů je underground*. 1. vyd. Praha: BFS, 1992.

VEJVODA, Jiří. *Nárok na rock*. 1. vyd. Praha: Supraphon, s. p., 1990.

BRŮŽEK, Martin. <http://www.boule-rock.cz/history.htm>. 6.12.2006, 19:26

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit>. 11.5. 2006, 16:22

<http://www.czechmusic.net>. 15.3. 2007, 09:42

http://www.kozy.cz/czechtek05/rudolf_1974.htm. 1.11.2006, 22:00

<http://www.libri.cz>. 15.5. 2006, 12:15

<http://www.musicologica.cz>. 21.3. 2007, 21:58

<http://www.totalita.cz>. 11.5. 2006, 15:35

Kulturní kalendář. leden 1956 - červen 1957.

Budějovický kulturní kalendář. červenec 1957 - prosinec 1958.

Věstník MŠK. rok 1954 - 1962, 1971 - 1973.

Českobudějovické listy. roč. V (1996)/ č. 12.

Deník Jihočeská pravda. roč. I (1991)/ č. 71.

Jihočeské listy. roč. III (1994)/ č. 2, roč. IV (1995)/ č. 13.

Jihočeská pravda, Orgán jihočeského krajského výboru KSČ. roč. XXIV (1968)/ č. 103 - 129, roč. XXX (1974)/ č. 68 - 109, roč. XXXIII (1977)/ č. 141, roč. XXXIV (1978)/ č. 197, roč. XXXIX (1983)/ č. 140.

Melodie. roč. V (1967), roč. VI (1968).

Nový život. roč. II (1990)/ č. 12, 13.

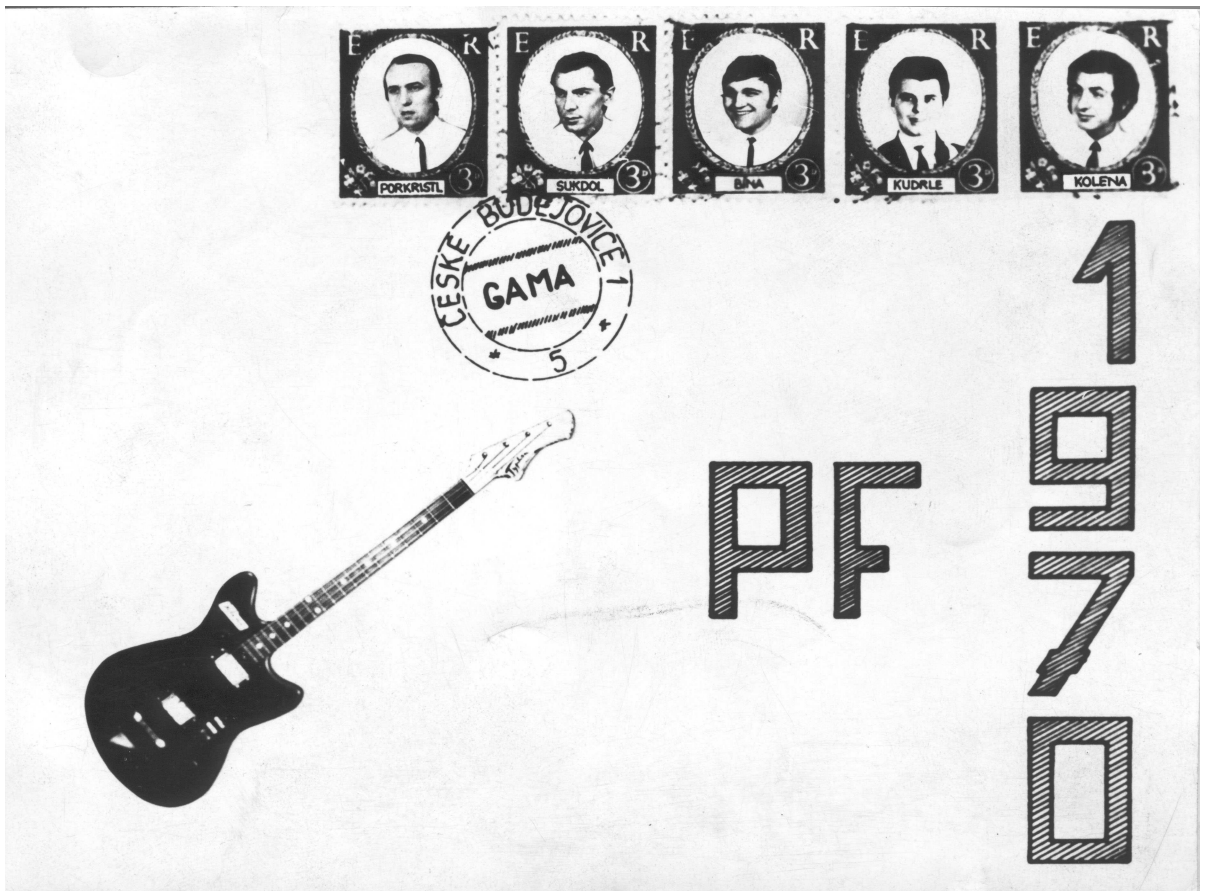
Práce, Deník revolučního odborového hnutí. roč. XXXVIII (1982)/ č. 37.

Rudé právo, Ústřední orgán komunistické strany Československa. roč XXXVII (1957)/ č. 222, roč. LIV (1977)/ č. 76 - 101.

dokumenty ze soukromých archivů konzultantů

Seznam příloh

Skupina Gama kolem roku 1966 (zleva Jaroslav Pans, Jaroslav Chrt, Milan Kudrle, Milan Porkristl)	74
Novoročenka skupiny Gama pro rok 1970	74
Průkaz hudebníka lidových hudeb	75
Legitimace kontrolního důvěrníka společenských zábav na území okresu České Budějovice	76
Znalecké ocenění hudebního elektronického zařízení vydané roku 1988 skupině Boule (ceny jsou za účelem vyšší proplácené amortizace nadhodnoceny)	77
Potvrzení o účinkování souboru	79
Žádost SSM o uvolnění hudebníka ze zaměstnání z důvodu reprezentace v zahraničí	80
Zkušební otázky k přehrávkám z roku 1979 pro konferenciéry diskotékových pořadů	81
Báseň neznámé slečny Marcely věnovaná českobudějovickým rockovým fanouškům	83
Text písně Moderní mozek, s níž skupina Patent získala v roce 1982 cenu publika na Festivalu politické písně v Sokolově	85



Datum:	Záznam:	Potvrzuje:

Okresní národní výbor v Českých Budějovicích

OKRESNÍ KULTURNÍ STŘEDISKO
Č. Budějovice, Hroznová 8

PRŮKAZ hudebníka lidových hudeb

Tento průkaz je nepřenosný a platí jen při současném předložení občanského průkazu. Odebrat ho může z vážných důvodů pouze pověřený orgán zřizovatele souboru, nebo Okresního národního výboru v Čes. Budějovicích

ops č. 8.

ONV C. Budějovice - odbor školství a kultury

Císlo souboru:
20/Bb

Císlo průkazu:

Jméno: Antonín Couf
Datum narození: 16.3.1961
Císlo občanského průkazu: 577534 HB-74
Bydliště: Jirovcova 55, Č.Bu.
Funkce v orchestru: vedoucí souboru

"SATELIT"
"PATENT"

OKRESNÍ KULTURNÍ STŘEDISKO
Č. Budějovice, Hroznová 8
OKS Č. Budějovice

Upraveno



ZÁZNAMY

(název souboru, kde působí, přestupy, současně působí ve zvláštní skupině téhož souboru ap.)

Datum:	Záznam:	Potvrzuje:
18.10.1979	OKRESNÍ KULTURNÍ STŘEDISKO 50% Č. B. 100% Č. Budějovice, Hroznová 8 kapel. přípl.	<i>Kateřina</i>
28.11.1980	60% + 100% kapelnický příplatek OKRESNÍ KULTURNÍ STŘEDISKO Č. BUDĚJOVICE	<i>Kateřina</i>

Okresní národní výbor v Č. Budějovicích

LEGITIMACE

kontrolního důvěrníka společenských zábav
na území okresu Č. Budějovice

.....
Číslo občanského průkazu:.....

L.S.

ONV Č. Budějovice

Držitel této legitimace je oprávněn ke kontrole společenských zábav (taneční zábavy, večírky, čaje, plesy, estrádní vystoupení apod.), kde účinkují soubory lidových hudebníků podle § 2 vyhlášky ministerstva vnitra ze dne 28.6.1961 č.61/1961 Sb.

Kontrola účinkujícího souboru se provádí podle Pokynů pro činnost a hospodaření souborů lidových hudebníků, které vydalo KOS, ze dne 5.července 1966. (JŠKNV)

Při zjištění přestupků v oboru finančního hospodářství (viz ustanovení § 14 zákona č.60/1961 Sb. ze dne 28.6.1961 o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku) bude postupováno podle tohoto zákona a směrnic pro kulturní důvěrníky.

Pořadatelé ručí za nerušený průběh prováděné kontroly a jsou povinni ihned učinit opatření k nápravě závad kontrolou zjištěných.

O kontrole bude na místě proveden zápis, který podepíší vedle KD i ti, kteří zodpovídají za průběh kontrolované akce (vedoucí souboru, pořadatelé,

vedoucí restaurace apod.). Zápis bude podle charakteru závad předán příslušným orgánům ONV (KNV).

Tato legitimace je nepřenositelná a platná jen při současném předložení občanského průkazu.

Jaroslava Habada Haškova 22, 37001 České Budějovice



Antonín Couf

Jírovcova 55
České Budějovice

Věc: znalecké ohodnocení

Na základě Vašeho vyžádání provedl jsem prohlídku a znalecké ocenění tohoto hudebního elektronického zařízení:

- 1 kus elektronická kytara zn. KRAMER s vibrátorem FLOYD ROSE, výr. číslo 002520
Cena stanovena porovnáním s přihlédnutím k ceně podle katalogu/DEM 2850/ a současnému stavu Kčs 24300,--
slovy: dvacetčtyřtisícetřista---
- 1 kus stereo chorus DOD (USA) výr. číslo 630389, zánovní,
Cena stanovena porovnáním a s přihlédnutím ke poř. ceně /162 DEM/ Kčs 2750,--
slovy: dvatisíc sedmsetpadesát---
- 1 kus kytarový polyfonní synthesizer - midi - zn. ROLAND typ GR - 700, výr. číslo 495415 - rok výroby 1986
Cena stanovena porovnáním a přepočtem /DEM 3535,-/ Kčs 53020,--
slovy: padesát třítisíc dvacet---
- 1 kus kytara/kontroler/ zn. ROLAND G 707 k synthesizeru GR 700, výr. číslo 494 624
Cena stanovena přepočtem a porovnáním /DEM 1631,-/ Kčs 24460,--
slovy: dvacetčtyřtisíc čtyřistašedesát---
- 1 kus amatersky zhotovený zesilovač ke kytarě, výst. výkon max 100 W/8 Ohm
Osazeno polovodiči, základní efekty.
Cena stanovena odhadem s přihlédnutím k použitému materialu, pracnosti a technické úrovni výrobku
Starší používaný Kčs 3200,--
slovy: třítisíc dvě stě---

- 1 kus reprobox, amatersky vyrobený/laťovka, koženka/
osazený reproduktorem CELESTION G 15" B- 100 Watt/8 Ohm,
ke kytarovému zesilovači
Cena stanovena odhadem Kčs 4800,--
slovy: čtyřtisíceosmset---
- 1 kus ladička/tuner/ KORG MICROSIX, výr. číslo 430070
Cena stanovena porovnáním/DEM 125.-/ Kčs 2400,--
slovy: dvatisícečtyřista---

Ocenění je vypracováno pro stanovení úplaty za užívání
zařízení při hudebních produkcích podle výměru CCÚ č.423/
23/88 ze dne 5.4.1988.

Elektronické zařízení je tovární výroby, bez poškozené izolace
a odpovídá ČSN o bezpečném provozu a ochraně před dotykem
elektrického napětí.

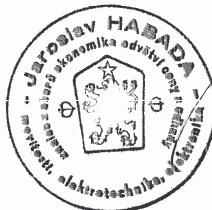
Znalecká doložka:

Znalecký posudek podávám jako znalec jmenovaný rozhodnutím
Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22.4.1967
č.j.1435/67 a ze dne 13.1.1983 č.j.Spr.138/83 pro základní
obor elektronika, elektrotechnika, ekonomika odvětví, ceny a
odhady movitostí.

Znalecký posudek je zapsán pod poř.číslem 824/88 znaleckého
deníku.

Znalečné se účtuje podle vyhl.MS ČSR č.37/67 Sb..

V Českých Budějovicích 23.srpna 1988



OKRESNÍ KULTURNÍ STŘEDISKO
ČESKÉ BUDEJOVICE

Číslo * 040201

Blok 419 / 13
Vyhotovení:
orig. pořadatel
1. kopie - OKS
2. kopie - zřizovat.
3. kopie - vedoucí

POTVRZENÍ O ÚČINKOVÁNÍ SOUBORU Číslo bloků přísně zúčtovatelná!

Pořad.	Jméno	SMILTA J. SVINY - REJTA		
	adresa			
Prod.	místo	REJTA		
	druh	TAN REJTA	datum 19. 12. 89 od 19 ⁰⁰ do 24 ⁰⁰ hod	
Soubor	název souboru	ROULE	zřizovatel OKS C.B.	
	vedoucí (zást.)	COUF ANTO	čís. opr.	
	počet členů	8-11	kvalif. souboru III	
Podmínky	honorář souboru + ved.	Ujednání Kčs	Vyúčtování Kčs	
	8% příspěv. zřizovateli	1350,-	1350,-	
	2% dávka OKS	118,00	118,-	
	amortizace zvuk. zařiz.	27,-	27,-	
	odměna zvukaře	1308,-	1308,-	
	doprava souboru	387,20	387,20	
		12,-	12,-	
	Celkem	3263,20	3263,20	
Dávka OKS odeslána dne	Příjem potvrzuje			
	Datum ujednání			
Doprava soukromými vozidly	Jméno	SPZ	Obsah	Odjezd z
	přes	do	a zpět, počet uj. km	Kčs
	Jméno	SPZ	Obsah	Odjezd z
	přes	do	a zpět, počet uj. km	Kčs
	Jméno	SPZ	Obsah	Odjezd z
	přes	do	a zpět, počet uj. km	Kčs
	Jméno	SPZ	Obsah	Odjezd z
přes	do	a zpět, počet uj. km	Kčs	
	CELKEM Kčs			387,20

razítko a podpis pořadatele

podpis vedoucího souboru

Příjem Kčs pro zřizovatele potvrzuje



**SOCIALISTICKÝ SVAZ MLÁDEŽE
JIHOČESKÝ KRAJSKÝ VÝBOR**

371 12 České Budějovice, Malinovského tř. 63, tel. 262 41, 262 42

České Budějovice dne 8.4.1988

Vážení soudruzi,


ve dnech 13.-20.4.1988, se uskuteční festival politické písně v naší družební oblasti v Sovětském svazu v Gomelu. Jako představitelé naší hudební tvorby byla vyslána hudební skupina, jejímž členem je i váš zaměstnanec Couf Antonín.

V této souvislosti Tě chci, vážený soudruhu, požádat o jeho uvolnění v termínu od 12.4.1988 až 22.4.1988.

Chci vyjádřit přesvědčení, že mé žádosti vyhovíš.

Se soudružským pozdravem




Jaroslav Beděrka
nísstopředseda JČKV SSM

Oblastní správa radiokomunikací
závod České Budějovice

Pozn.: Tato žádost slouží i jako potvrzení v případě o žádost refundace.

Zkušební otázky pro konferenciéry diskotékových pořadů:

A/ Prověrka širších odborných znalostí:

1. Kdo napsal knihu reportáží „V zemi kde zítra již znamená včera?“
2. Který básník se u nás zabývá překládáním poezie Vlad. Majakovského?
3. Který film jste v poslední době viděl?
4. Kterého malíře nebo sochaře máte rád a proč?
5. Které divadelní představení na vás v poslední době nejsilněji zapůsobilo?
6. Sledujete hudební pořady v televizi? Které se vám nelíbí a které byste naopak doporučoval uvádět pravidelně?
7. K jaké problematice se obrací čs. film Dny zrady? V čem je základní téma filmu stále aktuální?
8. Které operní představení jste naposledy viděl a kdy?
9. Co vám říká jméno Dietrich Fischer-Dieskau?
10. Kterou knihu jste četl naposledy a čím vás zaujala?
11. Kdo je autorem románů Bouřlivý rok 1905, Vstanou noví bojovníci, Rozbřesk?
12. Který československý film jste v poslední době viděl a jak na vás zapůsobil?
13. Kdo napsal román Občan Brych a jaké problémy řeší?
14. Kterou výstavu jste naposledy viděl a které vystavované dílo vás na ní zaujalo?
15. Chodíte často na koncerty? Dáváte přednost vokální nebo instrumentální hudbě a proč?

B/ Prověrka povšechných znalostí z oblasti vážné a populární hudby:

1. Co znamená výraz „bel canto“?
2. Jmenujte jednotlivé části cyklu symfonických básní Bedřicha Smetany „Má vlast“.
3. Jmenujte alespoň pět nejznámějších písní Jaroslava Ježka.
4. Která je nejznámější deska Beatles?
5. Co je to „opera buffa“? Víte něco o jejích počátcích?
6. Jmenujte alespoň čtyři významné interprety světové country hudby.
7. Jak se jmenuje poslední LP deska Paula Mc Cartneyho?
8. Který zpěvák pop písní v NDR je nejpopulárnější?
9. Kterou z uvedených oper nenapsal Antonín Dvořák: Jakobín, Tvrdé palice, Armida, Čertova stěna, Dimitrij, Rusalka, Čert a Káča, Šelma sedlák.
10. Jak se dělí lidské hlasy podle výšky a rozsahu?
11. Kdo patří k průkopníkům taneční hudby u nás (jmenujte alespoň dva).
12. Které znáte interprety polské populární hudby?
13. Jmenujte alespoň tři nejvýznamnější reprezentanty světového protest songu.
14. Které znáte maďarské zpěvák pop muzic a které beatové skupiny?
15. Kdo je Miriam Makeba?

JčPSM/176/79/B

C/ Praktická zkouška:

1. Předved'te přibližně 15.min. ukázkou poslechové nebo taneční diskotéky podle vlastního návrhu (důraz je kladen na úroveň komentáře a mluveného slova, ne na přehrávanou hudbu).
2. Improvizujte po krátkém čase na přípravu úvod k desce podle výběru členů komise (např.: Josef Laufer: Vejdi - Běž dál).
3. Při vašem diskotékovém pořadu měl vystoupit jako host Waldemar Matuška. Z vážných důvodů musel na poslední chvíli účast odřeknout. Omluvte jeho nepřítomnost natolik vtipně, abyste neriskoval případný úraz. Čas na rozmyšlenou 1 min.
4. Improvizujte po krátkém čase na přípravu úvod ke skladbám podle výběru členů komise (např.: Karel Zich: Ptám se vás lidé, Maryla Rodowicz: Diabel i raj)
5. Při vaší poslechové diskotéce na vás od samého počátku pokřikuje jeden z neukázněných návštěvníků. Jak budete slovně reagovat od mikrofonu.
6. Existuje mnoho citátů a rčení na téma lásky a přátelství. Znáte některý?
7. Improvizujte po krátkém čase na přípravu úvod ke skladbě podle výběru členů komise (např.: Ladislav Vodička: Já svou zemi mám, Joan Baezová: Dům u vycházejícího slunce, Valentin Baglajenko: Ó rodná ruská písni).
8. Přerušená dodávka elektrického proudu způsobí přestávku ve vaší diskotéce. Navíc v celém sále zhasnou světla. Je třeba zachránit situaci. Jak si budete počínat (ne popis, ale konkrétní akce!)? Čas na rozmyšlenou 1 min.
9. Mezi návštěvníky vaší diskotéky je přítomno několik „mláďenců v zeleném“. Jistě by uvítali, kdybyste je dokázal rozesmát dobrým vtipem z vojenského prostředí. Máte 1 min. na rozmyšlenou.
10. Jakou soutěž návštěvníků diskotéky byste dokázal bez velkého rozmýšlení uspořádat tak, aby se vám podařilo do ní zapojit všechny bez rozdílu?
11. Improvizujte po krátkém čase na přípravu úvod ke skladbě podle výběru komise (např.: Pavel Novák: Znam jednu píseň, Skaldowie: Nagranicy dnia, Bulat Okudžava: Papírový vojáček).
12. Ve vašem diskotékovém pořadu vystoupí jako host Bob Frídl. Máte za úkol zpěváka představit a uvést jeho malý recital.
13. Jak byste uvedl diskotéku, pořádanou ve vojenském prostředí u příležitosti Dne čs. armády? Kterou skladbou byste zahájil svůj pořad?
14. Mnoho veselých příhod se vypráví ze školních lavic. Můžete nějakou reprodukovat?
15. Uved'te koncert České filharmonie (dirigent a repertoár dle vlastního výběru).

Následující verše jsou zajímavým popisem kolektivu fanoušků (a často zároveň muzikantů), jež v 70. letech napsala dnes neznámá slečna Marcela, českobudějovická účastnice tehdejších rockových akcí. Pro přiblížení atmosféry předkládáme důsledný opis textu včetně případných chyb.

Pospolu u stolu seděli
a do svých pŮllitrů hleděli
znají je všichni četníci
jsou to budějický bítníci.

Každý z nich dobře Wintra zná
od Deep Purple jej rozezná
že Ameriku zavřeli
dnes do Zlivi se rozjeli.

Jen zazní kytary první tón
tu začne náhle velký shon
všichni se vrhnou na parket
aby si mohli zašítet.

To hudba je tak rozpálí
tři elektrické kytary
varhany, bicí, také zpěv
i když to bývá spíše řev.

Své ruce náhle rozpaží
a v extázi se obnaží
což pořadatel nemá rád
a často začne nadávat

Vlasy kolem nich lítají
Ó, všichni si je pěstují
vždyť dí: nepatří mezi nás
kdo nemá trochu delší vlas.

Vždy mezi nimi vyniká
postava Petra Čtvrtníka
obklopen svými komplici
úsměv mu září na líci.

Těž Navara zde nechybí
ač dívkám se moc nelíbí
že nemá zrovna štíhlý pas
o to delší má zas vlas.

K jeho postavě neladí
i když je třetí v pořadí
on na ni velmi pyšný je
a pečlivě ji pěstuje.

Má ještě další přednosti
o hudbě velké znalosti
tudíž je všude znám a ctěn
a mezi bítníky oblíben.

Jak vystřižený z plakátu
je dneska Milan Kubátů
v tranzu se po zemi válí
když Fellows Chicago pálí.

Máša se také ukázal
ke zpěvu přemluvit se dal
takže už ví to každý z nás
že má velice hezký hlas.

Zpíval vážně velmi dobře
jeho hlas zněl jako bouře
na mou věru úspěch měl
až se, chudák, studem rděl.

Jedním z velkých bítníků
je též Pavel Skupníků
docela schopný bubeník
přes buchtu velký odborník.

I Pepík Čížků je přítomen
vlasy mu závidí mnoho žen
když on sálem poletuje
jeho háro za ním pluje.

Kdo vidí tu plavou hřívu
oči valí, není divu
neboť zatím, pokud vím,
ještě stále hraje prim.

Tamhleten malý hárošek
to je Flink, jinak Milošek
v hudbě má velké zalíbení
do práce ale žhavý není.

Kráska, vkus a elegance
to jsou znaky Franty France
i když zatím nemá deku
táhne s bítníky v jednom šiku.

Mušketýr ze starých románů
Aramis - Olin Formanů
přivírá oči, štěstí v nich svítí
hudba jej lapila do svých sítí.

Na prsou stříbrem hvězda září
radost se rozplývá po jeho tváři
hle, co udělá z člověka
opravdu dobrá muzika.

Ani Ivan Strnadů
nezůstává pozadu
pivo pije, hudbu zná
všem se lehce vyrovná.

Černé oči, černé vlasy
hlavu vzhůru hrdě nosí
kdo jiný, než Mirek Musil
dnes však alkohol jej skosil.

Na své židli sedí tiše
pohled tupý, sotva dýše
ten tomu korunu zas dal
že se pod obraz zlinkoval.

Hudba vždycky přiláká
i Milana Slimáka
půllitr s pivem ke rtům zvedá
očima pěkné buchty hledá.

Ten, kdo se podívá do kouta
všimne si Tomáše Kohouta
i on jest velmi dobře známý
ač dlouho chyběl mezi námi.

Půl roku uběhlo rychle jak voda
jen jeho copánku je velká škoda
nic naplat, vlasy má teď krátký
hlavně, že vrátil se k nám zpátky.

Já zapomínám docela
že je tu taky Marcela
nehezká je, trochu tlustá
duše černá, bohapustá.

Když Child Times sálem burácí
tu ztrnou hrůzou vidláci
ve velký úžas je přivádí
co se Čtvrtníkem vyvádí.

A kdo nám zbyl na konec
už to víte? Vajgl přec.
Mnohé buchty uráží
že je somrák z nádraží.

Přesto jsou pro ně nebezpečí
sladké pohledy jeho očí
o to jeho lepé tělo
mnoho z nich už ztroskotalo.

BÍTNÍKŮM JE DOBŘE ZNÁMO
ŽE JEST PRAVDA, CO ZDE PSÁNO
TO TĚŽ JE VŠE, CO CHCI VÁM
ŘÍCT
VÍCE O NICH NEVÍM NIC.

Módní mozek
Text Roman Doležal, hudba Patent, 1981

Nosím se, aby mně viděli
Kdybych se nesmál řeči by letěli

Zemřel neznámý víc nevím
Nasypu si do hlavy truchlivost
slzy scedím
Nasypu si do hlavy truchlivost
slzy scedím

Dnes má svátek Modrovous, natírám si modře obličej

Sehnal jsem si mozek blankytně modrý, prý bude dobrý

Poradila mi ho prý bude dobrý
Poradila mi ho prý bude dobrý
Dobrý ...
Dobrý ...

(Kytara)

Svůj vlastní jsem zahodil, šedá kůra samá špína
Shora se na něj špatně dívá
Aspik to není hnis ale nezralej sliz

Myšlenky se plašily normě, velikost zrála melounově
Netlačí mně již na lebeční kost
Našel je obnaženej svět sobě pro radost

*(Mezihra: 1. Smrt komunisty
2. Pohřeb lampasáka)*

Ten může být sebekrásnější
Zlatý platinový s lesklou lbí
Je stále stejným obrazem tvých dnů
A na tváři stojí vrchol těch snů
Vrchol snů ...
I krve zbloudilé
Vrchol snů...
I krve zčernalé
Vrchol snů
I krve otřesné
Vrchol snů ó ó ó ...

(Kytara)

Nyní mám nejlehčí
Menší a skladnější
Slouží mi módní mozek
Blankytně modrý
Je lehčí o nadbytek zbytečnejch představ
Je jako modrá broskvová pecka.